

Erfgoed Verbindt

Resultaten participatietraject
Omgevingsprogramma Erfgoed
September 2025

1 Inleiding	3
De opgave	3
Gelaagde participatie	4
Wie hebben we betrokken?	6
Onderwerpen per doelgroep	8
Hoe hebben we de doelgroepen bereikt?	9
2 Participatie Resultaten - Wat hebben we opgehaald?	10
A Inwoners enquête	10
B Straat interviews	47
C Eigenaren en huurders enquête	53
D Enquête voor jongeren en social media campagne	67
E Stadsgesprek	69
F Samenvatting bijeenkomst religieuze instellingen 11 juni 2025	73

1 | Inleiding

De opgave

De gemeente Amersfoort kent een rijke geschiedenis en heeft veel plekken die van betekenis zijn voor de stad Amersfoort en de dorpen Hoogland, Hooglanderveen en de buurtschappen Stoutenburg Noord en Zeldert. De waardevolle ondergrond, de vele historische structuren, landschappelijke elementen en gebouwen zowel in de binnenstad als in alle andere wijken, geven inzicht in de ontwikkelingsgeschiedenis van Amersfoort. Het verhaal van Amersfoort kennen we dankzij de vele archeologische vondsten. Hierdoor is de bewoningsgeschiedenis van het gebied te reconstrueren, maar ook in de huidige bebouwing zijn veel sporen uit het verleden te vinden.

In Amersfoort staan in totaal meer dan 500 rijksmonumenten en ruim 150 gemeentelijke monumenten. Daarnaast heeft het rijk de Binnenstad en een deel van het Bergkwartier aangewezen als rijksbeschermd stadsgezicht. Amersfoort kent ook gemeentelijke stadsgezichten. Om dit erfgoed door te geven aan toekomstige generaties moet er goed voor gezorgd worden. Erfgoedzorg is een gedeelde verantwoordelijkheid en een gedeelde zorg. De overheid heeft een rol, maar ook monumenteigenaren, belangenverenigingen en inwoners hebben een rol in de instandhouding en het doorgeven van erfgoed dat zij belangrijk vinden. Daarom is het waardevol en belangrijk om de inwoners en erfgoedgemeenschappen van de gemeente Amersfoort te betrekken bij het opstellen van het Omgevingsprogramma Erfgoed.

Cultureel erfgoed is overal in onze samenleving aanwezig. In onze musea, historische binnensteden en in het landelijk gebied, zowel boven- als ondergronds. Het vertelt waar we vandaan komen, wie wij zijn en hoe we ons ontwikkelen. De gemeente Amersfoort let erop dat er op een gedegen manier voor dit erfgoed wordt gezorgd. Dit doet de overheid door cultureel erfgoed te beschermen, maar ook door nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken. Cultureel erfgoed staat midden in de samenleving, biedt kansen en verbindt mensen. Er zijn ontzettend veel inwoners van de gemeente betrokken bij de instandhouding van en het uitdragen van de waarden van het Amersfoortse erfgoed.

Bij het opstellen van de gemeentelijke Omgevingsvisie, die naast wet- en regelgeving de basis vormt voor het opstellen van het Omgevingsprogramma Erfgoed, is vanaf 2019 op verschillende manieren geparticipeerd. Inwoners van Amersfoort gaven hierbij aan dat we zuinig moeten zijn op ons erfgoed. Ze vinden het een belangrijke kwaliteit van de stad.

Sinds 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht. Als onderdeel van de wet hebben gemeenten een instructie van de rijksoverheid gekregen om in de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan de uitwerking van de regels en het beleid voor erfgoed vorm te geven. Met het Omgevingsprogramma Erfgoed geven we uitwerking aan de taken uit de Omgevingswet en de opgaven uit de gemeentelijke Omgevingsvisie. De gemeente Amersfoort wil bij het opstellen van het Omgevingsprogramma Erfgoed de inwoners en de erfgoedgemeenschappen van de gemeente betrekken met als tweeledig doel:

1. Aansluiten bij aandachtspunten, wensen en ideeën van de stad

In het Omgevingsprogramma wordt de richting uit de Omgevingsvisie uitgewerkt. Het gaat met name over hoe we de ambities en doelen uit de Omgevingsvisie kunnen realiseren in relatie tot ons materiële erfgoed. Een groot deel van het huidige en toekomstige beleid ligt vast in wettelijke taken: zo'n 75%. Hierbij heeft participatie met name betrekking op hoe de gemeente deze taak uitvoert en hoe betrokken doelgroepen hierover geïnformeerd worden. De opbrengst

hiervan nemen we mee in de uitvoeringsfase van het Omgevingsprogramma. Naast de wettelijke taken is er enige ruimte om in te spelen op nieuwe aandachtspunten en ontwikkelingen. Daarvoor kunnen we samen met de stad de prioriteiten bepalen en ook verbanden leggen met andere onderwerpen in de fysieke leefomgeving.

Wat doen we in welke volgorde de komende jaren? We vinden het belangrijk om hierbij de aanwezige wensen en kennis in de stad te betrekken.

2. Samenwerken aan het realiseren van doelen

Het tweede doel van in gesprek gaan over het Omgevingsprogramma is het investeren in de relatie met inwoners (georganiseerd en niet georganiseerd) die betrokken zijn bij het Amersfoortse erfgoed. Zo willen we samenwerking aan de realisatie van het beleid versterken.

Gelaagde participatie

Wat was de doelstelling?

In deze sectie werken we per stap uit wat we hebben gedaan, welke opbrengsten dat heeft opgeleverd en hoe we deze hebben verwerkt.

Doelen

Voor het opstellen van het Omgevingsprogramma erfgoed zijn alle stakeholders in de ontwerpfase betrokken, zodat er ruimte was om over alle onderwerpen input te leveren. De inwoners, erfgoedgemeenschappen, ambtelijke organisatie en het bestuur zijn op verschillende niveaus betrokken, te weten raadplegen en adviseren. Zie ook de gemeentelijke participatiegids [Geactualiseerde participatiegids februari 2024 \(1492416\).docx](#).

De doelen voor inwoners, eigenaren van erfgoed, erfgoedgemeenschappen:

- een beeld hebben van onze ambities op het gebied van materieel erfgoed in de leefomgeving, zoals verwoord in de gemeentelijke Omgevingsvisie;
- goed geïnformeerd zijn over de wettelijke erfgoedtaken en wat dat voor hen betekent;
- zich uitgenodigd voelen om in de ontwerpfase bouwstenen aan te leveren en in de vervolgfase te reageren op de (concept) inhoud van het Omgevingsprogramma Erfgoed ;
- ervaren dat hun reactie gehoord is en waar mogelijk meegenomen in het beleid en uitvoeringsprogramma, waarin de keuzes zijn toegelicht;
- zich uitgenodigd voelen om samen te werken aan een goede toekomst voor het Amersfoortse erfgoed. Naast het samenwerken aan de doelen om met het erfgoed op een duurzame wijze bij te dragen aan de leefbaarheid van de stad.

De doelen voor de gemeente Amersfoort:

- in beeld brengen welke onderwerpen er leven bij de monumenteigenaren, belangenverenigingen én de brede bevolking van de gemeente Amersfoort op het gebied van erfgoed.

- de reacties vanuit de samenleving als belangrijke bouwstenen benutten bij de keuzes in het Omgevingsprogramma Erfgoed.
- vanuit de samenleving aandachtspunten en accenten in beeld brengen die bijdragen aan de prioritering van voorstellen binnen het Omgevingsprogramma Erfgoed.

Wie hebben we betrokken?

In dit project lag de focus op het betrekken van een afspiegeling van de Amersfoortse samenleving, zodat het toekomstige Programma aansluit bij de wensen en behoeften van de stad. We hebben ons gericht op verschillende doelgroepen inwoners, met specifieke aandacht voor jongeren, monumenteneigenaren en erfgoedorganisaties:

Doelgroep 1: Inwoners van Amersfoort

Bestaande uit een brede afspiegeling van de Amersfoortse samenleving.

Gewenste Opbrengst:

- Inzichten in de beleving van erfgoed, verhalen, wensen en ervaringen die bijdragen aan de keuzes in het Omgevingsprogramma.
- Kennis van inwoners over de stad, plekken van betekenis en inzichten vanuit de samenleving geven het Amersfoortse erfgoed een diepere betekenis. Het creëert betrokkenheid bij het Omgevingsprogramma en biedt de mogelijkheid om invloed uit te oefenen op toekomstige ontwikkelingen.

Doelgroep 2: Monumenteigenaren

Eigenaren van kerken, woonhuizen, commercieel en maatschappelijk vastgoed. Naast particulieren eigenaren zijn ook vertegenwoordigers betrokken. Bijvoorbeeld:

- BBN Binnenstads Bewoners Netwerk
- Stichting Woonklimaat Berg
- Stichting Duurzaam Amersfoort Zuid
- Grote monumenteneigenaren
- Woningcorporaties (met monumentaal vastgoed)

Gewenste opbrengst:

- Inzichten in de behoeften en wensen vanuit de praktijk.
- Delen praktijkervaringen in het beheer van monumenten vanuit deze doelgroep.
- Inzichten voor de gewenste ondersteuning in de toekomst

Doelgroep 3: Jongeren tussen de 12 en 25 jaar

Bestaande uit middelbare scholieren en studenten, wonend en studierend in Amersfoort.

Gewenste Opbrengst :

- Nieuwe perspectieven op erfgoed.
- Innovatieve ideeën formuleren om erfgoed meer zichtbaar en beleefbaar te maken.
- Inventariseren wat belangrijke plekken van betekenis zijn in de stad voor de jongere generatie.
- Frisse blik werpen op het Amersfoortse erfgoed plekken van betekenis op de kaart zetten.
- Toegankelijker maken van erfgoed voor verschillende groepen mensen.

Doelgroep 4: Erfgoedgemeenschappen

Dit zijn organisaties, erfgoedprofessionals en -liefhebbers die betrokken zijn bij het erfgoed in Amersfoort. De erfgoedgemeenschappen die bij dit project betrokken zijn, zijn onder te verdelen in lokale, regionale en landelijke partijen.

Lokaal:

- Oudheidkundige Vereniging/ Ruimtelijk Forum Flehite
- Siesta (Stichting Industrieel Erfgoed Stad Amersfoort)
- Historische Kring Hoogland
- Stichting Wegh der Weegen
- Stichting Vrienden van de Eem SVE
- AWN (Nederlandse Archeologievereniging)
- Stichting Open Monumentendag
- Wijkmuseum Soesterkwartier
- FASadE (Amersfoorts forum voor architectuur, stedenbouw en landschap)
- Bedrijven werkzaam in de erfgoedsector (architecten, bouwbedrijven e.c.)

Regionaal:

- Stichting Grebbelinie
- Archief Eemland
- Het Steunpunt Archeologie en Monumenten Utrecht (STAMU)

Landelijk:

- RCE
- Erfgoedvereniging Heemschut
- Erfgoedvereniging Het Cuypersgenootschap

Gewenste Opbrengst:

- Delen ervaring en kennis over erfgoed van Amersfoort en netwerk.
- Input en bouwstenen voor het Omgevingsprogramma erfgoed
- Vormgeven toekomstige ondersteuning bij activiteiten,
- Agenderen problemen/actualiteiten
- Versterken erfgoednetwerk.

Onderwerpen per doelgroep

Bovenstaande doelgroepen zijn bevroegd op thema's die relevant zijn voor het Omgevingsprogramma Erfgoed. Dit participatietraject bood de mogelijkheid om gericht input te verzamelen per belanghebbende om het programma dichterbij de leefomgeving te brengen. Daarnaast was er de mogelijkheid om aanvullende thema's en onderwerpen aan te dragen.

THEMA	DOELGROEP			
	1. Inwoners 	2. Monument-eigenaren 	3. Jongeren 	4. Erfgoed-gemeenschappen
TOOLS	digitale enquête & straatinterviews	digitale enquête & vertegenwoordigers van bij het stadsgesprek	Gesprek met jongerenraad Schoolenquete social media campagne	Stadsgesprek & erfgoeddialoog
Structureel bouwhistorisch onderzoek		x		x
Informatiebehoefte inwoners en monumenteigenaren	x	x		x
Aanwijzingsprocedures van nieuw erfgoed	x	x	x (indirect)	x
Representatie van bouwperiodes	x	x	x (indirect)	x
Erfgoedwaardering door inwoners	x	X	x	x
Prioritering van de opgaven	x	X		x
Subsidies monumenteigenaren		X		
Erfgoedambities formuleren: vanuit de verbindende kracht van erfgoed relaties leggen met andere beleidsdomeinen om de gezamenlijke kracht te kunnen benutten.	x			x
Het verhaal van Amersfoort beter zichtbaar en beleefbaar maken	x	X	x (indirect)	x
Erfgoedparticipatie bij archeologisch onderzoek	x		x (indirect)	x
Zichtbaar en toegankelijk maken van resultaten van archeologisch onderzoek en onzichtbare archeologisch resten en structuren	x			x
Toepassen van nieuwe technologieën	x			x
Structurele archeologie-educatie	x		x (indirect)	x
Periodieke Erfgoedagenda	x			x
Samenwerking met belangenorganisaties	x			x
De rol van erfgoed en erfgoedwaarden in relatie tot ruimtelijke kwaliteit	x			x
De rol van erfgoed bij gebiedsvisies en -ontwikkelingen	x			x

Hoe hebben we de doelgroepen bereikt?

Voor elke doelgroep hebben we gekeken naar de meest effectieve benadering om die doelgroep te bereiken en relevante informatie op te halen. Uiteindelijk is er een mix van verschillende methodes gebruikt:

Enquêtes /Interviews

	Doelgroep	Tool	Middel	Bereik
	1: Inwoners van Amersfoort		Digitale enquête op Denk mee met Amersfoort Met Amersfoort	343 respondenten
			Straatinterviews op locatie	208 respondenten
	2: Monumenteigenaren		Digitale enquête op Denk mee met Amersfoort Met Amersfoort	323 respondenten
	3: Jongeren		Social-media campagne op het Instagram account van de gemeente Amersfoort.	50 respondenten
			Enquêtes via docenten op middelbare scholen	18 respondenten

Gesprekken / Focusgroepen

	Doelgroep		Middel	Bereik
	2: Monumenteigenaren		Stadsgesprek & erfgoeddialog	30 aanwezigen
	4: Erfgoedgemeenschappen		Themabijeenkomst met eigenaren en beheerders religieus erfgoed	10 aanwezigen
	3: Jongeren		Gesprek jongerenraad	3 aanwezigen

Totaal 985 interacties met respondenten!

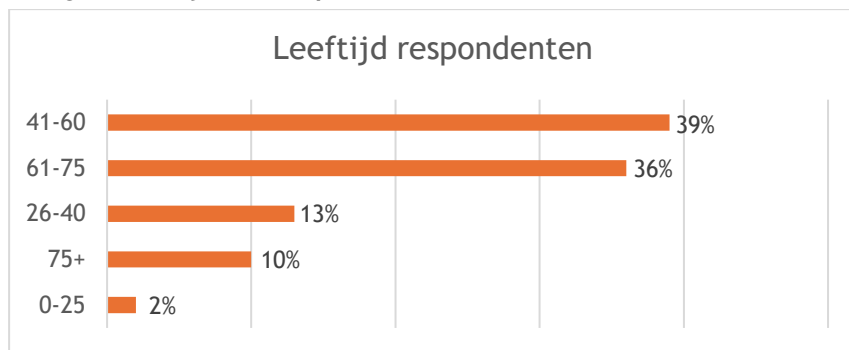
2 | Participatie Resultaten - Wat hebben we opgehaald?

A | Inwoners enquête

1: Beeld van respondenten

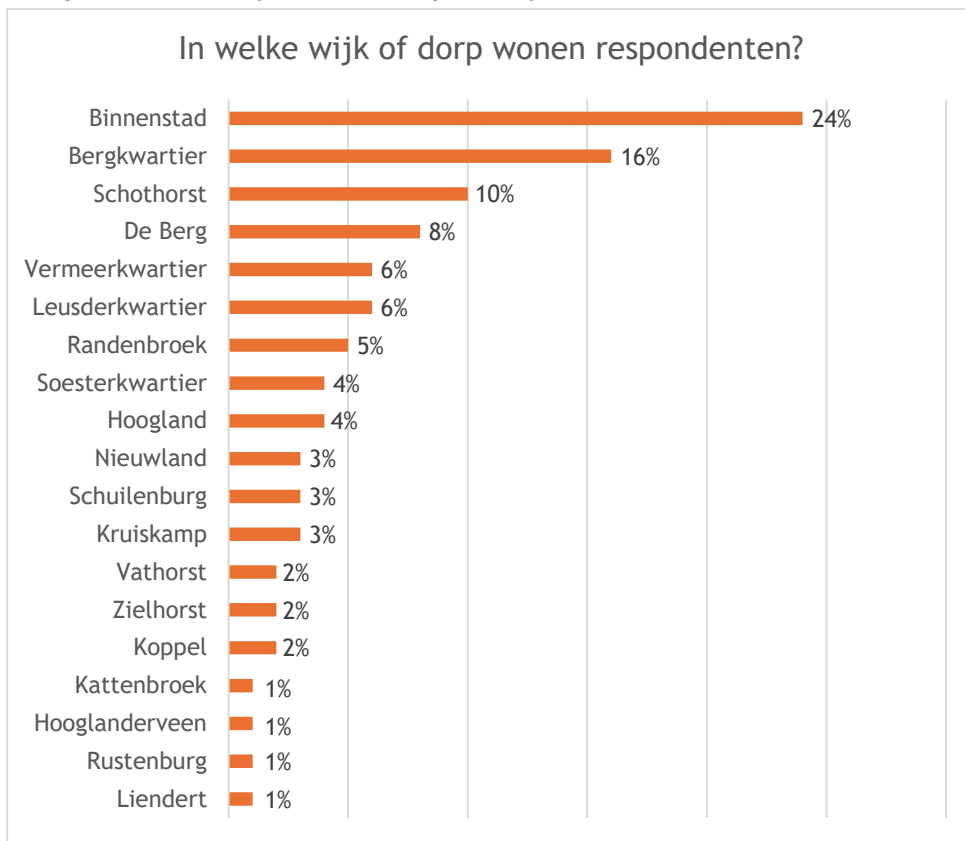
In totaal hebben 343 mensen de vragenlijst ingevuld.

Vraag 1: Leeftijd van respondenten

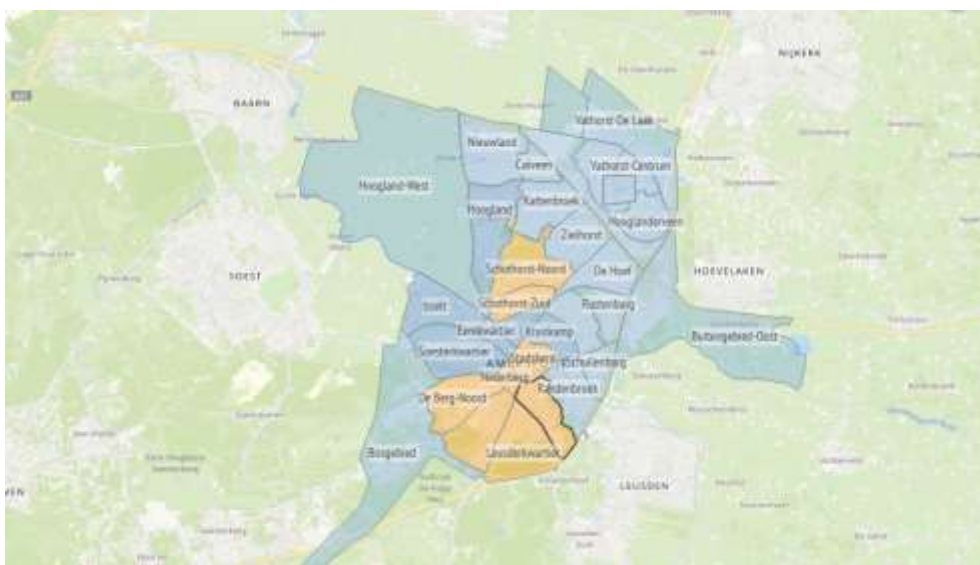
**Bij deze vraag is er 1 respondent geweest die geen antwoord heeft gegeven.*

Vraag 3: In welke wijk of welk dorp woon je?

76% van respondenten komt uit 'traditionele' erfgoed wijken: de binnenstad, het Bergkwartier, Vermeerkwartier, Leusderkwartier en de directe omgeving van Park Schothorst.

Het aantal respondenten uit Vathorst, Hooglanderveen, Zielhorst, Kattenbroek, Rustenburg en Liendert was zeer bescheiden. Er waren geen respondenten uit de wijken De Hoef, Calveen, Eemkwartier en Isselt, al hebben die zich wellicht geïdentificeerd met een andere wijknaam.

De 'traditionele' erfgoedwijken (oranje) zijn goed voor ruim driekwart van de respondenten.
Kaart: Amersfoort in Cijfers via Open Street Map

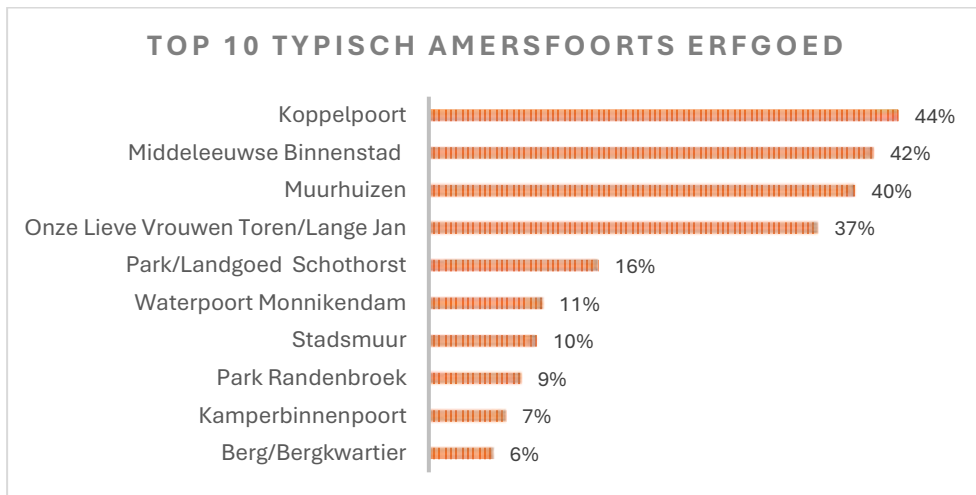
Vraag 4: Waar denk jij aan bij het woord ‘erfgoed’?

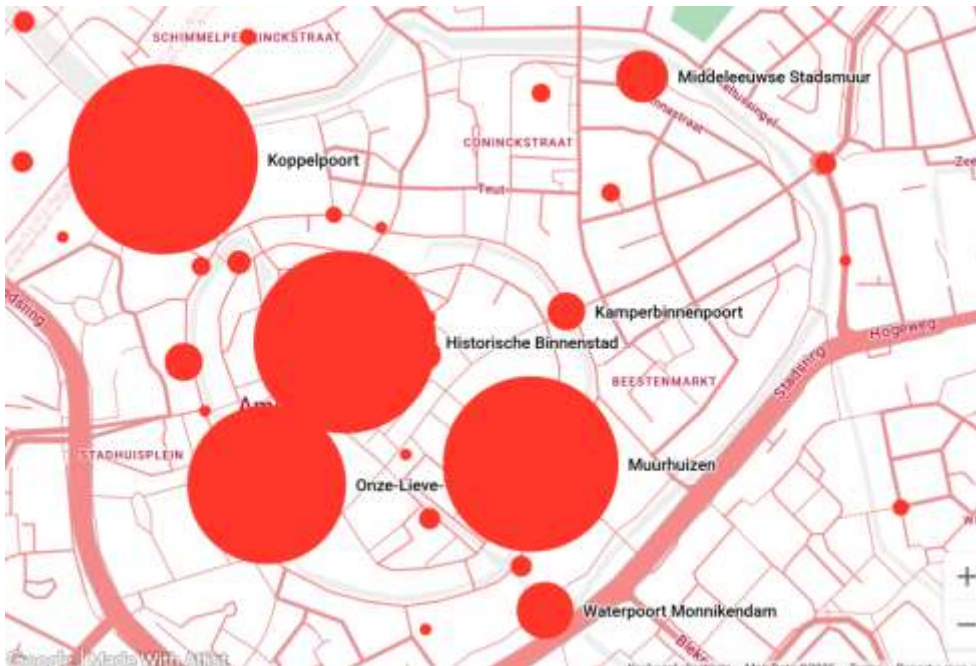
- “Erfgoed Verbindt” - resultaten participatietraject Omgevingsprogramma Erfgoed*

landschap” “Parken en bomen met een geschiedenis.” “eeuwenoude parken”
 “terreinen, zichtlijnen en landschappen” “bos en natuurgebieden” “oude
 bomenrijen” “omgevingsfactoren”.

Vraag 5: Wat vind jij erfgoed dat echt hoort bij Amersfoort? / Vraag 6. Welk gebouw of plek in Amersfoort is bijzonder voor jou of ben jij als inwoner van de stad trots op? En waarom?

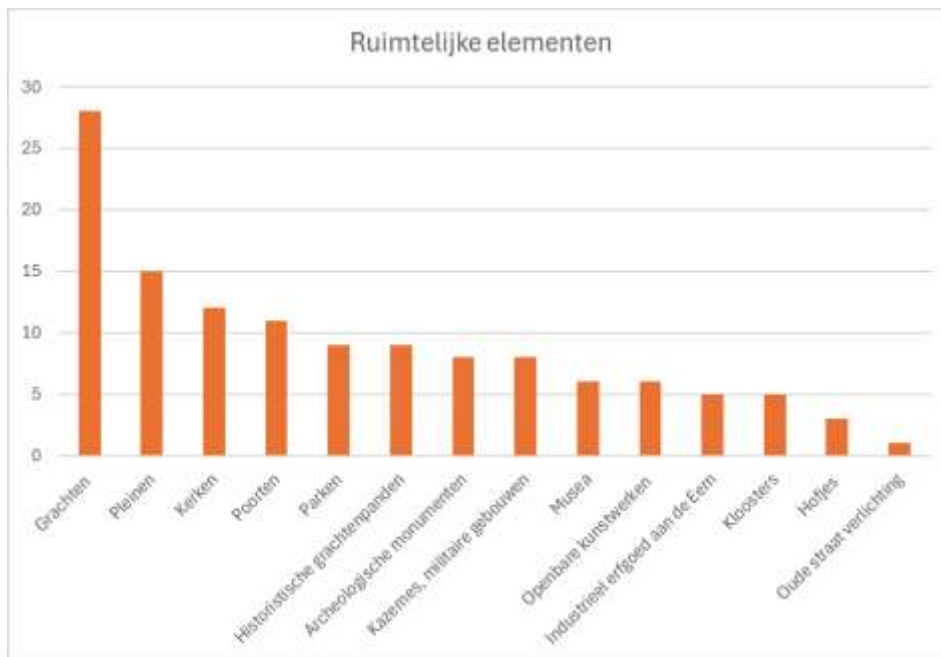
Deze tabel geeft de 10 locaties aan die het vaakst door de 343 respondenten als ‘typisch Amersfoorts erfgoed’ worden omschreven.

Bekijk de digitale kaart met de genoemde locaties [hier](#)

1. De meeste geënquêteerde Amersfoorters zijn **trots op hun stad**. Het woord ‘trots’ werd door 15 van de 343 respondenten expliciet genoemd, bijvoorbeeld: “Onze stad mag trots zijn op de Koppelpoort...” “Trots op de mooie pleinen en de Lieve Vrouwe Toren...” “Dit is zo’n prachtig monument waar wij als Amersfoorters trots op mogen zijn...”. Respondenten drukken **duidelijke trots** uit over:

- **Historische gebouwen** zoals de **Koppelpoort (44%) Muurhuizen (40%) en de Lange Jan (37%)**.
 - **De binnenstad als geheel (41%)**, die wordt geprezen om haar charme, geschiedenis en visuele schoonheid.
 - **Culturele erfgoedplekken** zoals musea en het stratenplan van de oude stad.
2. De 4 plekken die met afstand het vaakst werden genoemd zijn:
1. **Koppelpoort (44%)** *'Iconisch, mooi verlicht, prachtig plaatje voor de stad, fotogeniek', Uniek en het gezicht van Amersfoort'*
 2. **Historische binnenstad (41%)** als geheel *'levende historie' 'oude middeleeuwse binnenstad, 'authentieke stadsgezichtsbepalende aspecten die de stad tot een levendig monument maken'*
 3. **Muurhuizen (40%)** *'Je waant je een beetje in de Middeleeuwen wanneer je over de muurhuizen loopt.' 'Ik word er blij van!!'*
 4. **Onze Lieve Vrouwe toren (37%)** *'Want zo markant in de stad', 'Middelpunt van Nederland, zie je als je vanuit welke richting dan ook Amersfoort inkomt' 'Als je in de polder fietst zie je die altijd en is het baken, een vuurtoren zonder vuur, om weer thuis te komen';*
3. De **historische binnenstad** is aansprekend voor alle Amersfoorters, de percentages uit de verschillende stadsdelen waren vergelijkbaar. Interessant is de variëteit in de argumentatie:
- Veel bewoners benoemen **zachte kenmerken van de stad** en wat ook opviel was de persoonlijke band van veel bewoners ervaren met de stad en haar geschiedenis: *'Alles wat het verhaal van Amersfoort vertelt' 'Middeleeuws karakter' de rijke historie van de stad met alle verhalen die erbij horen' 'prachtige Anton Pieck sfeer'.*
 - Verder gaat het bij veel bewoners nadrukkelijk niet alleen om individuele panden of plekken maar juist om de **typische ruimtelijke kenmerken** van het historisch straatbeeld zoals straten, muren, poorten, grachten, hofjes en zelfs oude bomen: *'de opbouw/stratenpatroon van de stad door de jaren heen', 'Foortse dakenlandschap' 'Middeleeuws stratenpatroon' 'een binnenstad die niet op de tekentafel is ontstaan maar het resultaat is van een wordingsgeschiedenis die stenen en straten tot leven brengen.'*

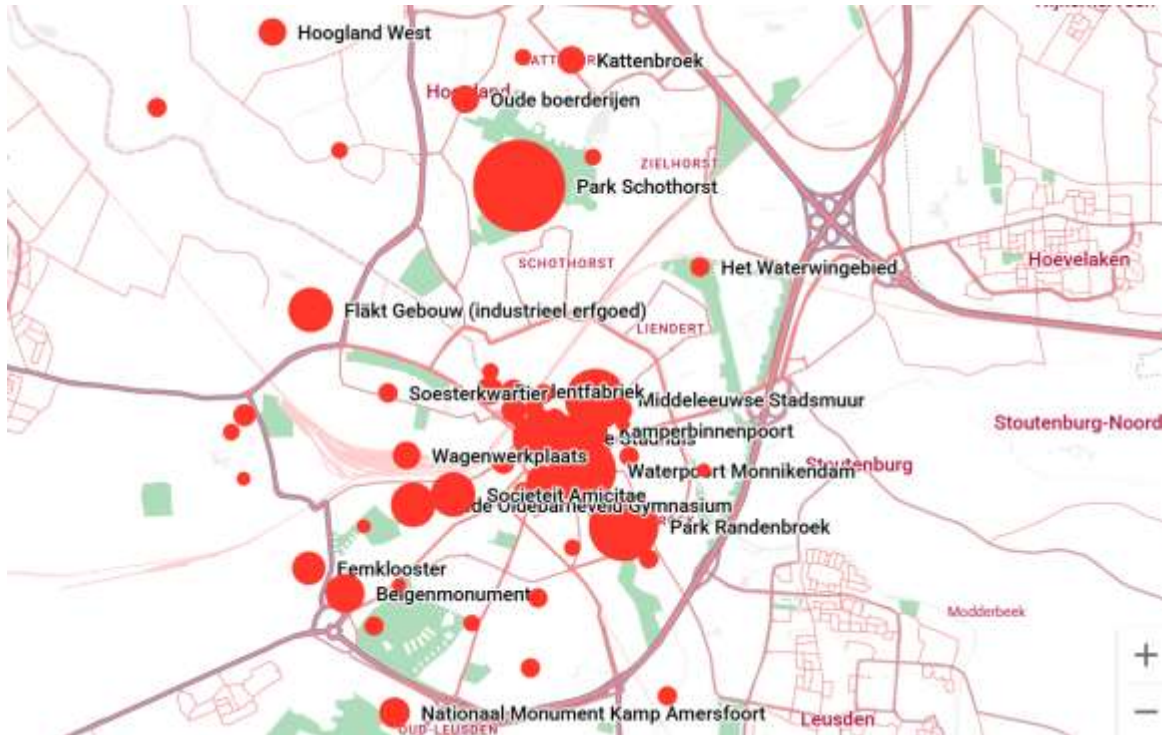

Veel respondenten refereerden niet aan specifieke plekken, maar aan ruimtelijke karakteristieken. Deze tabel geeft aan hoe vaak de verschillende elementen genoemd werden.

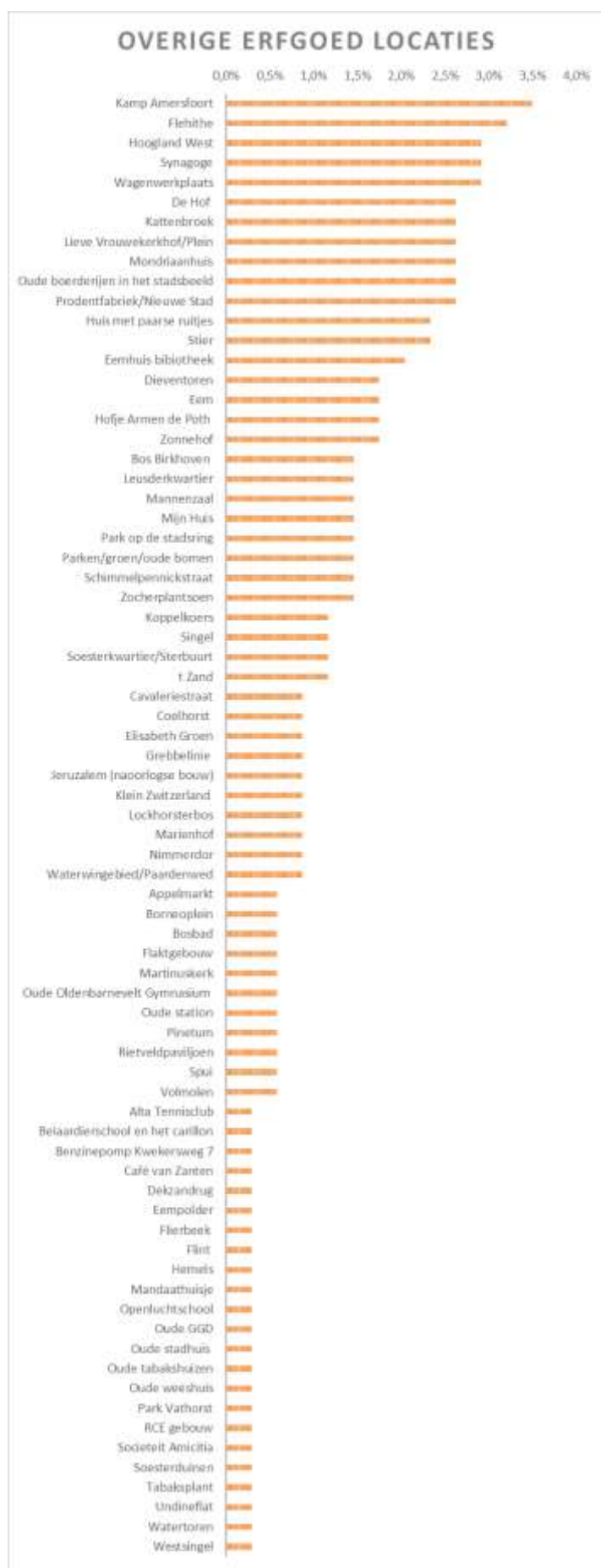
4. Van de locaties buiten de binnenstad worden met name de eind 19de en begin 20ste eeuwse stadsuitbreiding specifiek benoemd voor zoals het **Bergkwartier (6%)**, **Leusderkwartier (1%)** en **Soesterkwartier (1%)**. Ook hier gaat het niet specifiek om plekken of panden maar over het karakteristieke stads- en landschapsbeeld met oude lanen, plantsoenen, parken, bomen, landhuizen en villa's.
5. **Groen** komt opvallend prominent voor. Er staan 2 parken in de top 10 erfgoedlocaties (Schothorst en Randenbroek) en ~10% van de gehele lijst wordt ingenomen door groen/bos/park etc.. *'Erfgoed voor Amersfoort is de status van groenste stad van Nederland'. 'Ik geloof dat dat een titel is om trots op te zijn en om eeuwig te behouden.'* Veel Amersfoorters zijn trots op de Historische parken/landgoederen, met name **Park Schothorst (16%)** *'Dit park is niet alleen een oase van groen, maar ook een plek waar verleden en heden samenkomen in een levendig stadspark'* *'De verschillende lanen zijn een prachtige verwijzing naar vroegere tijden en is daarmee wat mij betreft zowel natuur- als cultureel erfgoed.'* en **Park Randenbroek (9%)**. Ook het cultuurlandschap Hoogland West en het Waterwingebied werden een aantal maal genoemd en ook de ecologische verbindingen tussen de verschillende groengebieden zoals tussen Park Schothorst en Hoogland-West. Ook mag de **stadsmuur (10%)** met *'het rondje groen rondom de binnenstad'* uitgebreid worden.
6. Het **'agrarisch karakter'** Hoogland west (3%) met *'oude boerderijen in het straatbeeld' (3%) 'oude stukjes landschap (knotwilgen langs een sloot)'* werd ook expliciet benoemd als zijnde uniek voor de stad. *"Houd een stuk geschiedenis zichtbaar door onderdelen van de dorpen/plattelandsg gebied in stand te houden."*
7. Ook het **industriële karakter** van de stad langs de Eem wordt benoemd *'omdat Amersfoort in de kern nog een agrarische/geïndustrialiseerde gemeente is'* met daarbij de **Prodentfabriek/Nieuwe Stad (3%)** ontwikkeling als specifieke locatie en ook spoorerfgoed met de **wagenwerkplaats (3%)** en het **oude station (2%)** als voornaamste bakens. .
8. **Religieus erfgoed:** Kerken, kloosters, gasthuizen worden genoemd als zijnde belangrijk. *'Als grootste kloostergemeenschap boven de rivieren bepalend geweest voor het RK onderwijs'*, als specifieke plekken worden de Joriskerk (4%), Synagoge (3%) Martinuskerk (2%) en het Eemklooster (4%) en het leerhotel Klooster (1%) benoemd.
9. Daarnaast kwam **militair erfgoed** duidelijk naar voren uit de enquête. Vanzelfsprekend **Kamp Amersfoort (3%)**, maar ook de kazernes (1%) en de Grebbelinie (1%) kwamen voor in de lijst. *'De monumentale- en groenwaarde van dit stuk van de oude Willem III kazerne in Amersfoort is uniek.'*
10. Ook wordt **moderne architectuur** expliciet benoemd: *'Onze stad mag trots zijn op de koppelpoort, maar ook op jonge monumenten'*, specifiek genoemde voorbeelden zijn: **de wijk Kattenbroek (3%)** *'Gedurfd, vernieuwend, kleurrijk, divers'* *'waardevol modern erfgoed en toonbeeld van gedurfde architectuur'* het **Eemhuis/plein (2%)** en *'het (nieuwe) huidige stationscomplex vind ik ook al (bijna) erfgoed-waardig'*. Aan de andere kant horen we ook geluiden *'gek genoeg heeft Amersfoort weinig nieuwe hoogstaande architectuur'*.
11. Behalve fysieke plekken, kwam ook **immaterieel erfgoed** aan bod: *'het mirakel van Amersfoort werd genoemd, alsmede een aantal evenementen en festivals: Lepeltje lepeltje, Into the woods festival, Spoffin Street Art Festival en Open Monumenten Dag*
12. Sommige respondenten specificeren wat voor hen de **mooiste straat/plek** is. Hierbij wordt vaak aan De Muurhuizen gerefereerd *'uitzicht van het muurhuizen bruggetje op de Kortegracht (waar Mondriaanhuis is), is een prachtig stukje en zo mooi s avonds om op uit te kijken'* en specifieke plekken in de binnenstad: *'het huis met de paarse raampjes', de Havik, 't Zand, de*

Schimmelpennickstraat, Westsingel, Cavaleriestraat, 'De gekroonde el' aan de kamp, brug Coninckstraat/Scheltussingel en hofje de Armen de Poth.

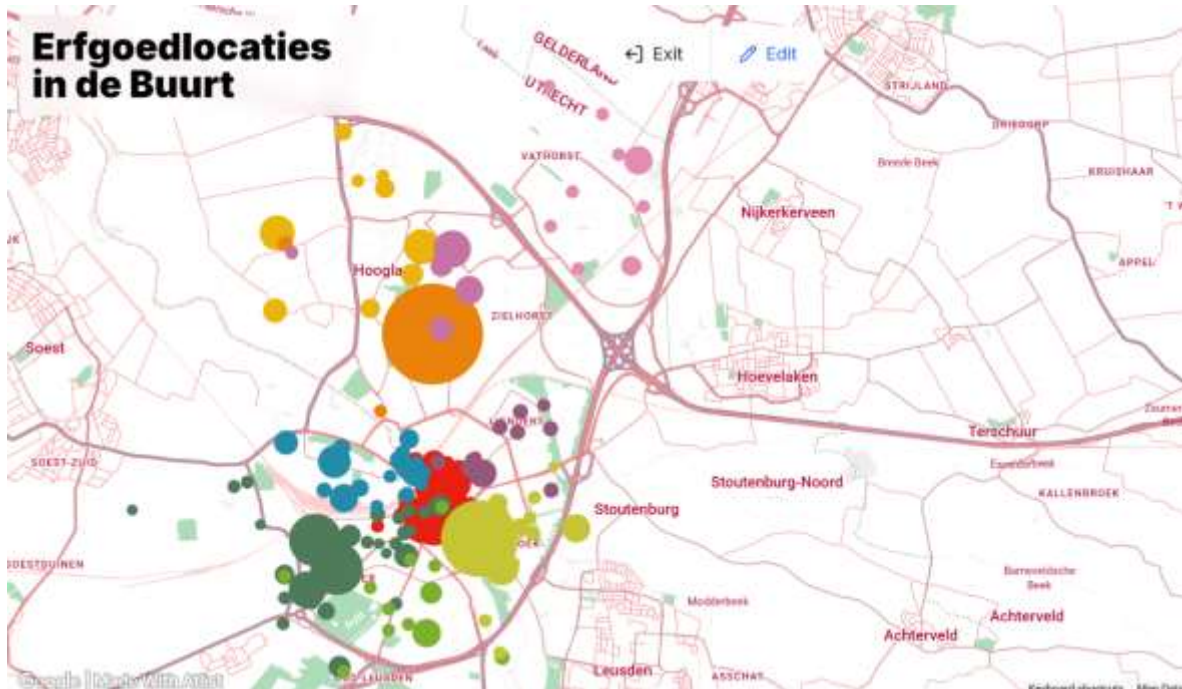
13. Enkele **kritische noten** werden ook uitgelicht: *'Kortzichtig provinciaals Gemeentebeleid' 'Gaarne verbetering i.p.v. kortzichtige behoudzucht' 'grote missers (Stad van Cahen) afbraak van de 19e/20e panden/herenhuizen aan de Stadring en woontorens Sam & Sophie (verpest zicht op de binnenstad).'*
Daarnaast worden zorgen geuit over het Park Schothorst: *"We zijn met veel gedoe in stad en politiek bezig om dit te behouden."* *"Ecologische waarde, gezondheid van het gebied wordt bedreigd."*

Buiten de top 10 werden nog zo'n 80 plekken specifiek genoemd. Deze kaart laat zien dat er weliswaar een concentratie van typisch Amersfoorts te vinden is in de Binnenstad, maar dat bewoners ook in andere buurten belangrijke/kenmerkende plekken hebben aangewezen. Bekijk de digitale kaart met de genoemde locaties [hier](#)

Vraag 7. Welke plek in jouw buurt of wijk betekent veel voor je? 7b. Vertel waarom:

We hebben de antwoorden op deze vraag (7) gecombineerd met de antwoorden op dezelfde vraag uit de **straatinterviews** (vraag B4) en vervolgens per buurt gerangschikt. In totaal hebben dus $343 + 208 = 551$ respondenten aangegeven wat voor hun karakteristieke plekken in hun eigen buurt zijn.

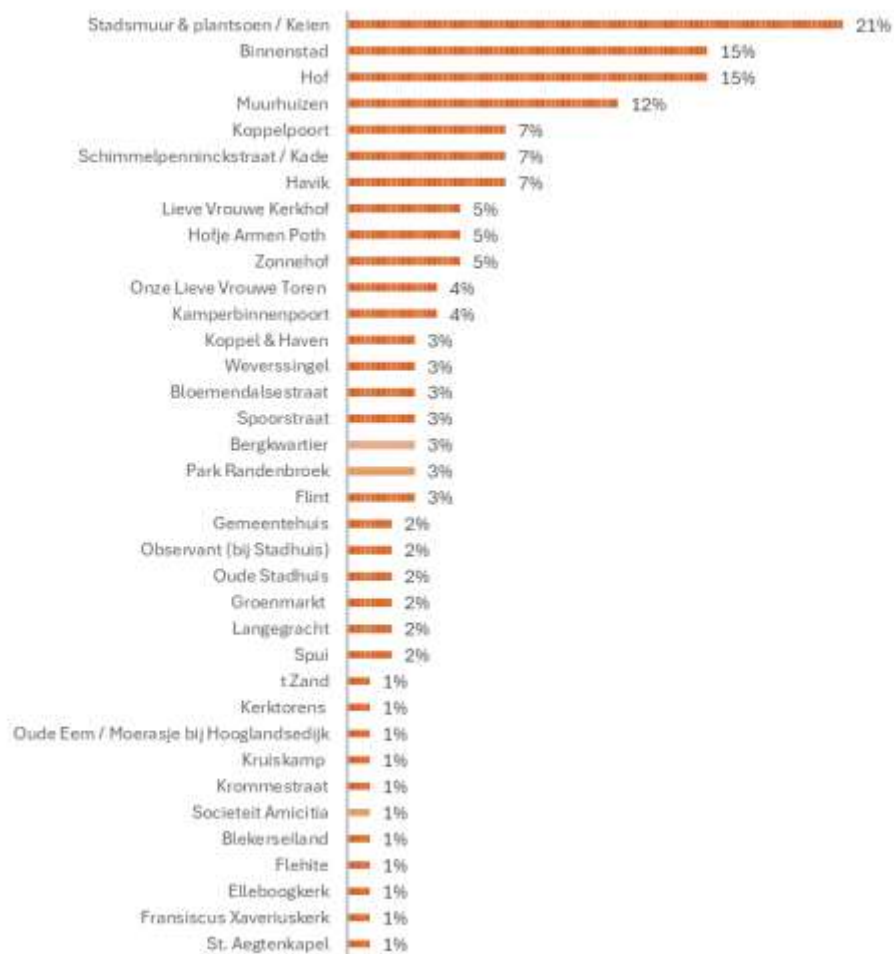
[Klik hier voor de digitale versie van de kaart:](#)

1. BINNENSTAD / KOPPEL

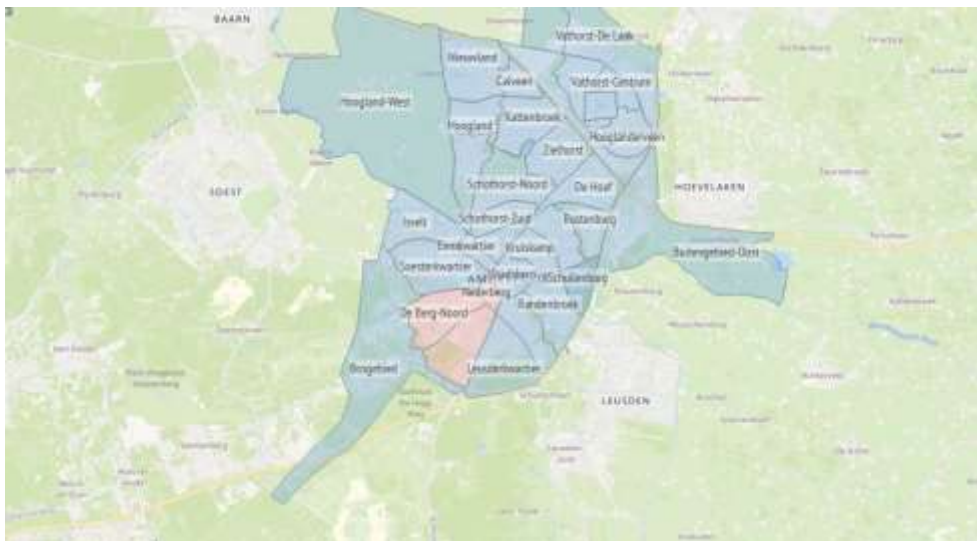
Lokatie van de wijken 'Binnenstad & Koppel' in de stad Amersfoort.
Totaal aantal respondenten 87 (enquête) + 17 (straatinterviews) = 104.
Deze grafiek toont welke locaties in de buurt door de 104 respondenten het meest karakteristiek worden bevonden. Genoemde locaties die 'officieel' buiten de buurtgrenzen vallen hebben we wel vermeld.

ERFGOED BINNENSTAD / KOPPEL

- Voor inwoners van binnenstad is de belangrijkste kenmerkende plek de stadsmuur/Zocherplantsoen: *“ik kom er elke dag” “In het groen en kan ik genieten van de beplanting in de diverse seizoenen” “lopen door geschiedenis” “Mooi voorbeeld van tuin/landschapsarchitectuur. Groen gebied voor de Binnenstad.”* Andere vaak genoemde plekken zijn:
 - De Muurhuizen *“Heel schilderachtige straat waar veel verhalen over te vertellen zijn.” “De geschiedenis is voelbaar hier.”*
 - Havik *“als het mooi weer is en mensen langs het water zitten Of in de winter met een kerstboom op het plein en allemaal lichtjes in de bomen langs het water.*
 - Onze Lieve Vrouwe Toren *“bloemenmarkt op dit plein is de mooiste dag van de week”. “Mooiste groene plein met de kenmerkende OLV-toren” “Omdat ik daar vaak naar kijk op alle momenten van dag! steeds prachtig met wisselende luchten”*
 - De hofjes zoals De Armen de Poth
- Verder is er de nadruk op verhalen van plekken zoals bijvoorbeeld de Weverssingel: *“Hier zat in 1800 een collectie van armenzorg en bejaardenzorg. Ik heb er op eigen houtje veel onderzoek naar gedaan en de verhalen die je tegenkomt zijn prachtig, en zo tekenend voor de ontwikkeling van zorg en de stad in het verleden. Je ziet nog de oude kapel, en het caduceussymbool op de voorgevel”*
- Bewoners benoemen met name de zachte kenmerken *“het buurtgevoel” “leuke tuintjes” “mooie oude verhalen” “allerlei heel verschillende bewoners maar iedereen helpt elkaar” “nostalgische dierbare straat” “gezelligheid” “heerlijk” “ik geniet enorm van plek” “fijne contact met de burens.” “Plekken verbonden met dierbare herinneringen zowel qua buurtgenoten als sfeer van buurt” “je voelt je er veilig” “pittoreske gemoedelijke en typisch Hollandse sfeer”. Klein, intiem, knus en met nog voldoende rust en eigenheid.”*
- Tenslotte de ergernissen van binnenstadbewoners:
 - Fietzers/brommers: *“heel goed zijn als er regulering kwam van geluidsoverlast door fietsers/scooters/brommers” “elektrische fietsen” “als het niet vol staat met fietsen” “duizenden fietsers”*
 - Staatmeubilair & verlichting: *“Jammer dat de lantaarnpalen en bestrating niet echt past bij de mooie stijl van de huizen” “te weinig bankjes” “Wil mooie verlichting van mijn monument nu een donkere plek in de winter zou graag zulke verlichting als de Koppelpoort willen krijgen”*
 - Niet teveel richten op toeristen: *“Bewaak en bescherm erfgoed maar maak er geen openlucht museum van”*
 - *“Erfgoed verkloten” “Belangrijk is dat er niet te snel door beslissers wordt meegelopen met voorstellen van overijverige ambtenaren, projectontwikkelaars en architecten”.*

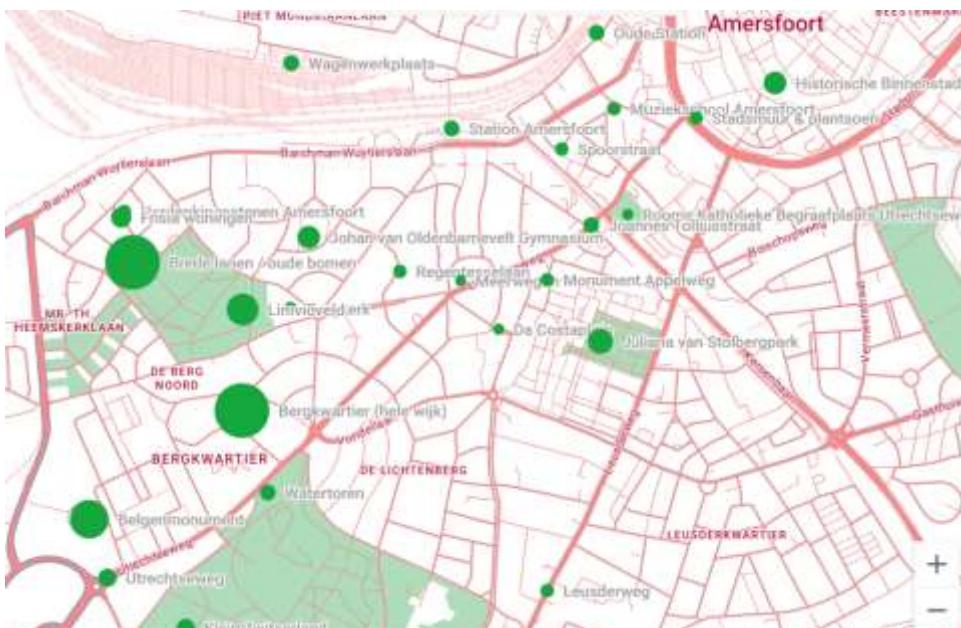
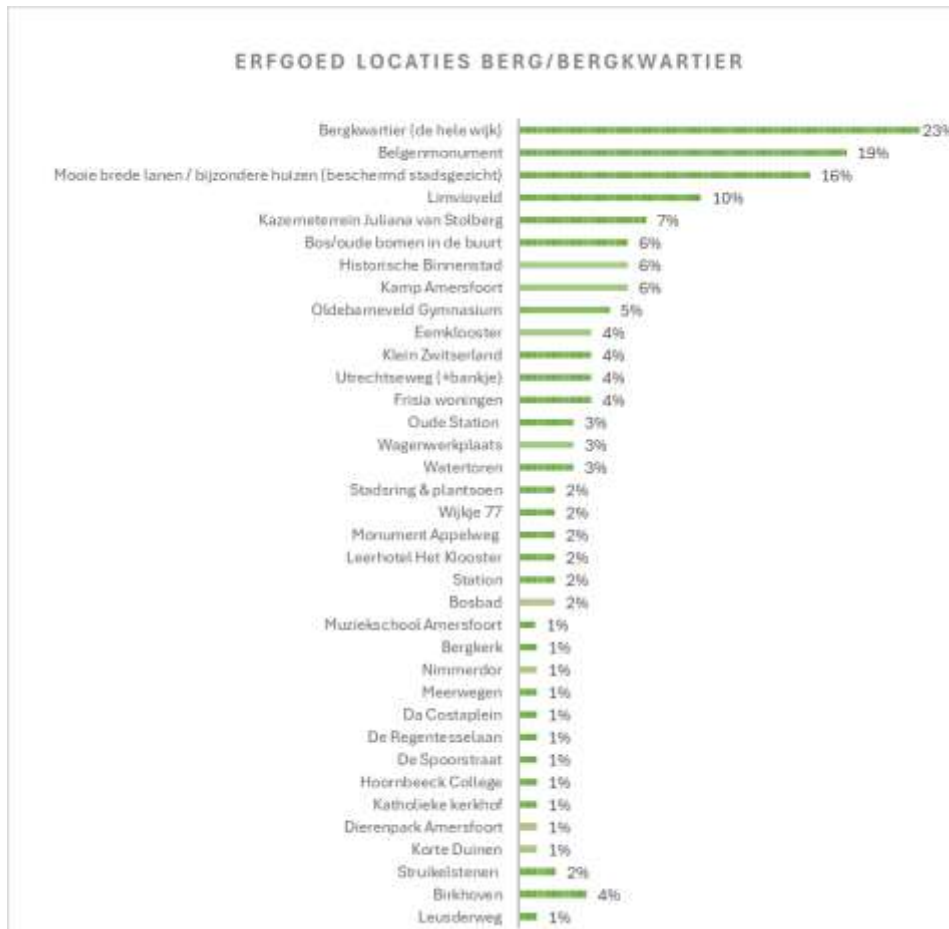
2. BERG/ BERGKWARTIER

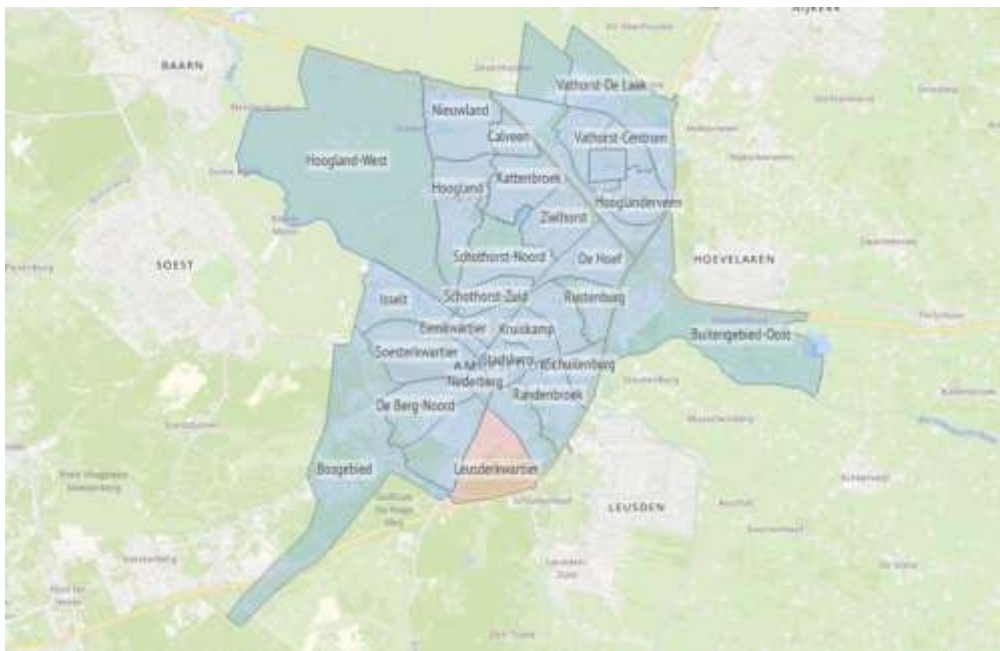
Lokatie van de wijk Bergkwartier (De Berg Noor & Zuid / Nederberg) in de stad Amersfoort. Totaal aantal respondenten 87 (enquête) + 10 (straatinterviews) = 97. Deze grafiek toont welke locaties in de buurt door de 97 respondenten het meest karakteristiek worden bevonden. Genoemde locaties die 'officieel' buiten de buurtgrenzen vallen hebben we wel vermeld, deze zijn in een lichtere kleur weergegeven.

- Inwoners van het Bergkwartier waarderen hun *“mooiste buurt van Nederland”* vanwege haar harmonieuze, lommerrijke, ruim opgezette en groene woonomgeving met monumentale panden en kenmerkende lanen met oude bomen: *“De grandeur van begin 20ste eeuw. Alles ruim opgezet. Mooie oude bomen.” “Zo’n prachtige groene omgeving gun je iedereen.”*
- De erfgoedwaarde van de wijk wordt nadrukkelijk onderstreept. De wijk wordt gezien als een plek waar historische continuïteit voelbaar is: *“Historische huizen met een verhaal.” “villawijk waar je kan genieten van bouwstijlen van hoog niveau”. De architectuur “met rieten daken” “De oude villa’s hier vind ik prachtig; ik droom dan dat ik daar zou wonen” ze “vertegenwoordigen een stukje historische stedelijke ontwikkeling, deels in lijn met de rest van Nederland en deels specifiek voor Amersfoort in die periode*
- Het groen is wat de wijk bijzonder maakt: *“de glooiende natuur”* en de *“onverstoorbare”* oude bomen spreken tot de verbeelding: *“Ik vind het vele groen heerlijk en rustgevend. ‘s Nachts hoor ik vaak een bosuil en overdag heb ik al een keer een eekhoorn gespot.”* Natuurspeelplaats Limvio veld is *‘de ontmoetingsplek van de buurt’* het Belgenmonument een plek *“met unieke herinneringen”* en *“zo mooi als de beiaardier speelt”* en Klein Zwitserland is *“een oase van rust”*.
- Het bosbad, de dierentuin en de Oude Duinen liggen weliswaar niet in de directe woonomgeving, maar worden wel ervaren als kenmerkende plekken door buurtbewoners.
- Bewoners benadrukken ook de kwaliteit van de woonomgeving: *“prettige omgeving”, “ademende sfeer”* en *“een wijk om trots op te zijn als inwoner”, “Oud en nieuw door elkaar waar het groen in de straten leven en ruimte geeft.”* Ook de goede zorg/ beheer voor het groen en de openbare ruimte wordt expliciet genoemd.

- Tegelijkertijd is er zorg over huidige ontwikkelingen: *“Niet verpest door goedkope waan van de dag-bouw. Geen snelle winst-bouw.”* *“Tegenwoordig wordt alles op elkaar gepropt bij nieuwbouw omdat grond schaars en dus duur is.”* Onder de respondenten bevat een duidelijk pleidooi voor zorgvuldig erfgoedbeheer, terughoudendheid bij verdichting en het behouden van de leefbaarheid en identiteit van de wijk. *“Daarom sfeer, rust, constante factor. Wees zuinig op erfgoed.”*

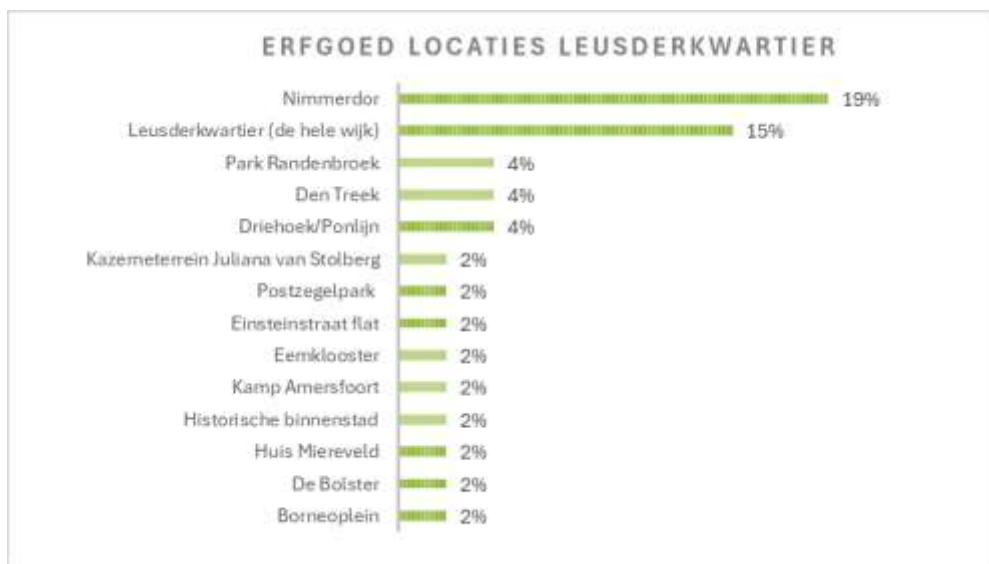

3. LEUSDERSKWARDIER

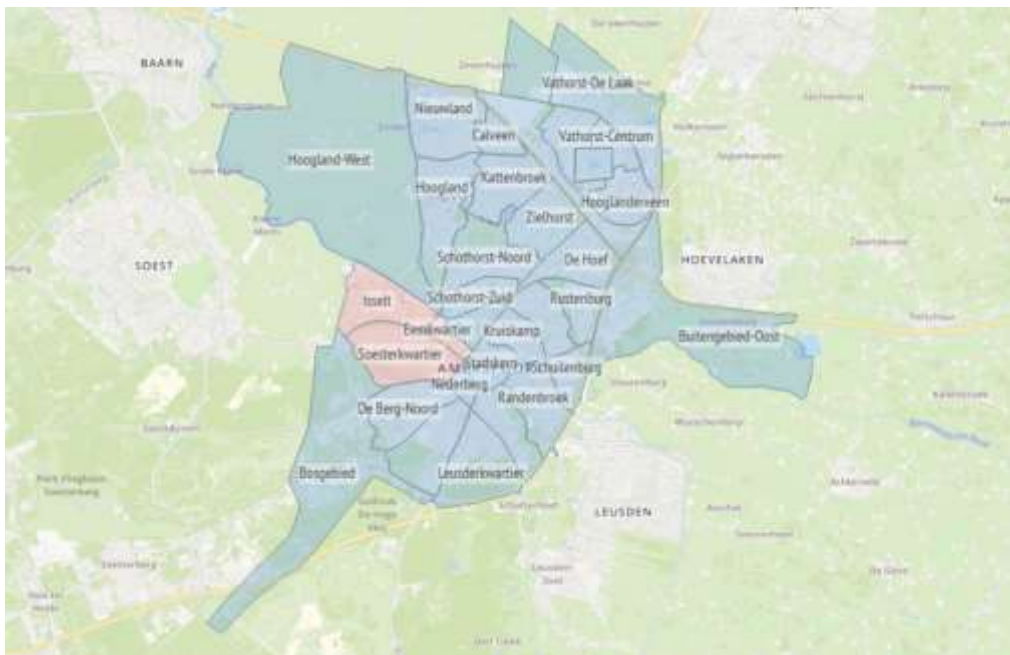

Lokatie van de wijk 'Leusderkwartier' in de stad Amersfoort. Totaal aantal respondenten 18 (enquête) + 31 (straatinterviews) = 49. Deze grafiek toont welke locaties in de buurt door de 49 respondenten het meest karakteristiek worden bevonden. Genomde locaties die 'officieel' buiten de buurtgrenzen vallen hebben we wel vermeld, deze zijn in een lichtere kleur weergegeven.

- Ook inwoners van het Leusderkwartier zijn trots op hun wijk *“Het is een fijne buurt om te wonen. Ben er trots op dat appartementen uit de jaren vijftig zo goed zijn gerenoveerd.” “Familiegeschiedenis, ben daar opgegroeid” “Wijk blijft aantrekking uitoefenen op bewoners van deze tijd”. “Prettig om te wandelen, mooie huizen, ruim opgezet, veilig gevoel”. “In mijn jeugd elke schoolvakantie geloged. Daar heb veel voetstappen liggen”* Het hier wordt groen in de wijk het vaakst benoemd, variërend van **Nimmerdor** *“Heerlijk voor een ommetje”* **Park Randenbroek** *“De mooie structuur, de bomen, de vijver, de rododendrons”*. De ligging ten opzichte van **Den Treek**, **het Juliana van Stolbergpark** tot het **postzegelpark** *“Was een leuk buurtproject, helaas moet er een parkeergarage komen”* en *“alle oude bomen inde wijk”*
- Ook wordt de spoordriehoek met de **De Ponlijn** genoemd: *“Het spoor heeft altijd een belangrijke rol gespeeld in de geschiedenis van Amersfoort”*.
- De specifieke plekken die worden benoemd in de nabijheid zijn het Eemklooster, School de Bolster *“maakt deel uit van het ontstaan van Amersfoort”* en de flat in de Einsteinstraat *“geeft een mooi tijdsbeeld”* en de struikelstenen in de wijk.

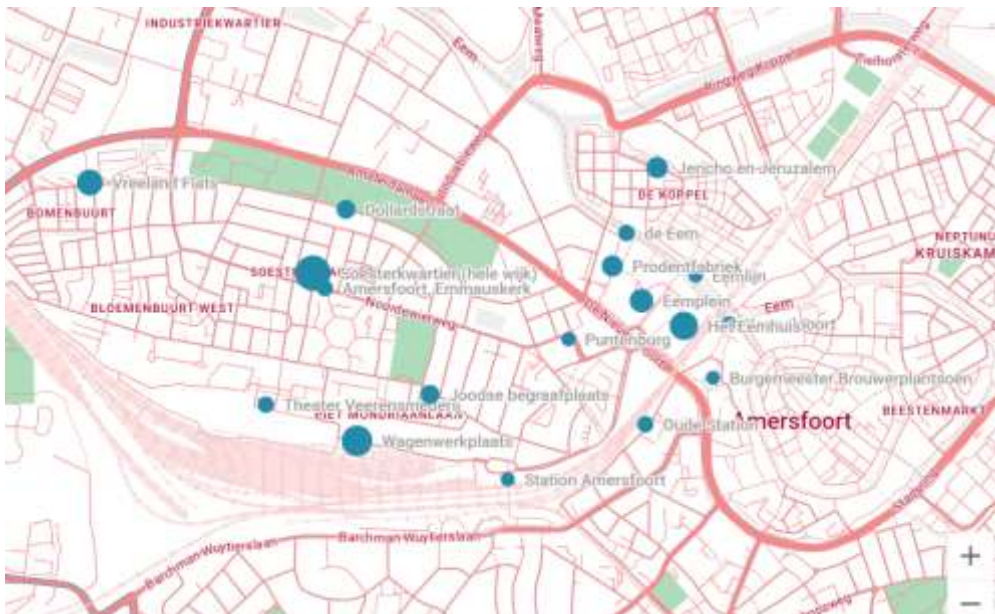
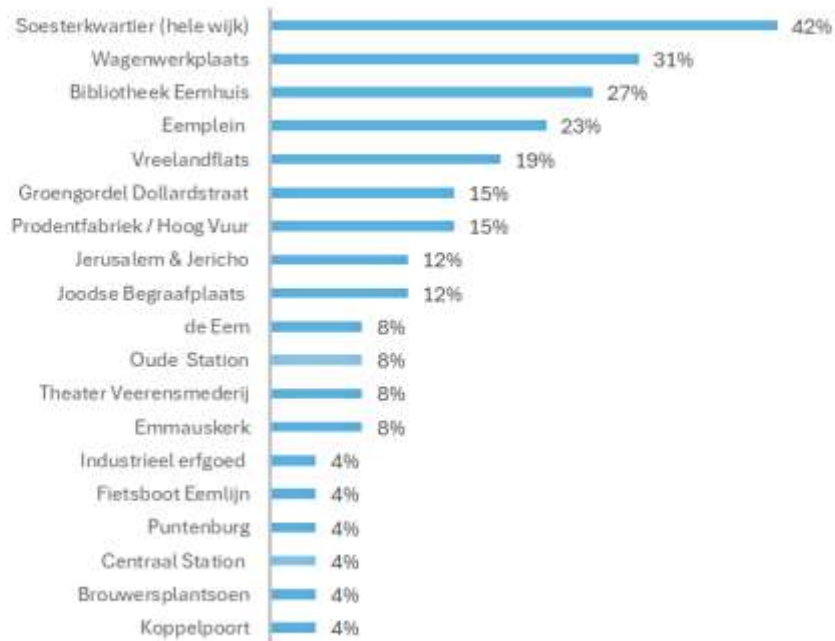
4. SOESTERKWARTIER / EEMKWARTIER

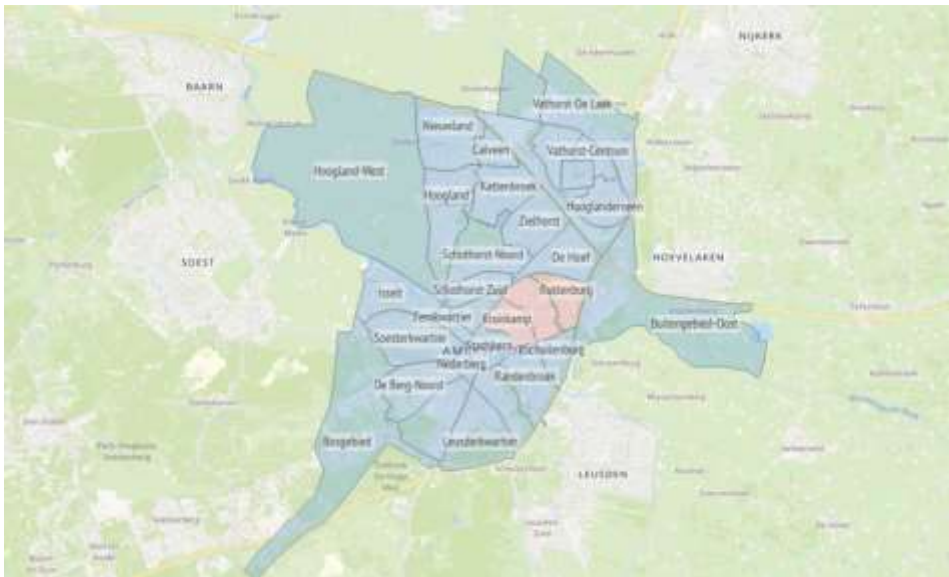
Lokatie van de wijken 'Soesterkwartier' 'Eemkwartier' 'Ijssest' in de stad Amersfoort. Totaal aantal respondenten 14 (enquête) + 12 (straatinterviews) = 26. Deze grafiek toont welke locaties in de buurt door de 26 respondenten het meest karakteristiek worden bevonden. Genoemde locaties die 'officieel' buiten de buurtgrenzen vallen hebben we wel vermeld, deze zijn in een lichtere kleur weergegeven.

- De wagenwerkplaats is een sterke identiteitsbepaler van de wijk: *“Heeft het ontstaan van de wijk bepaald en die rauwe industriële uitstraling is een kracht in de wijk en respect voor de arbeiders van toen.” “Belangrijk deel van de geschiedenis van het Soesterkwartier is en nu een plek is voor mooie initiatieven en herbestemmingen.” “Industrieel erfgoed, eigen karakter”*
- De wijk als geheel wordt ervaren als een *“complete, intacte wijk” “nog steeds een geheel”* met *“plein bij de Emmaüskerk als hart van de wijk” “samen met de opgeknapte Noordewierweg”*.
- Groengordel werd ook vaak genoemd als plek: *“Omdat het Soesterkwartier erg stenig is en je hier een beetje groen kunt ervaren.” Jammer dat de park aanleg uit de jaren 30 zo weinig meer zichtbaar is.”*

ERFGOEDLOCATIES SOESTERKWARTIER

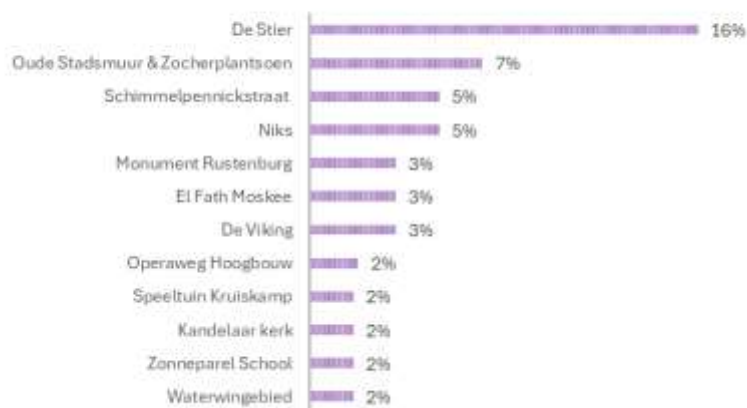
5. LIENDERT / KRUISKAMP / RUSTENBURG

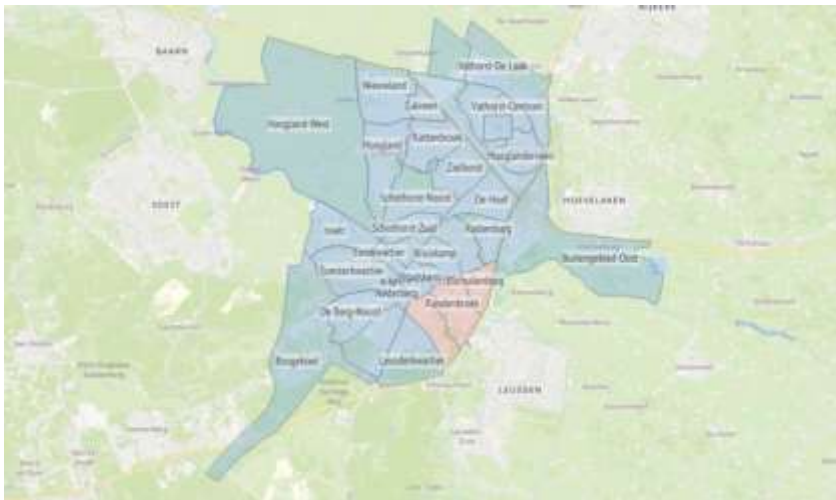
Lokatie van de wijken 'Kruiskamp', 'Liendert' en 'Rustenburg' in de stad Amersfoort. Totaal aantal respondenten 11 (enquête) + 48 (straatinterviews) = 58. Deze grafiek toont welke locaties in de buurt door de 58 respondenten het meest karakteristiek worden bevonden. Genoemde locaties die 'officieel' buiten de buurtgrenzen vallen hebben we wel vermeld, deze zijn in een lichtere kleur weergegeven.

- Het beeld 'De Stier' is een identiteitsbepalend element voor de buurt. Ook 'De Viking' wordt enkele malen genoemd.
- De oude stadsmuur / het Zocherplatsoen worden het vaakst genoemd: *"Fijn om te wandelen"* *"Jeugdsentiment"* *"historisch groen"*
- Er worden verder weinig plekken in de buurt genoemd. Het jaren 30 deel van de Schimmelpennickstraat en de stadsmuur worden wel vaak genoemd. *"Ik houd van oude gebouwen en geschiedenis. Het spreekt tot mijn verbeelding. Ik heb het niet op hoogbouw en woonblokken."* *"Jaren 30 architectuur is prachtig om te zien en vertelt iets over de geschiedenis van Amersfoort."* *"huisjes in het oude gedeelte van Kruiskamp."*
- Een aantal malen wordt *"niks"* of *"geen enkele plek"* *"deze buurt heeft niks bijzonders"* als antwoord gegeven.
- Tenslotte wordt ook het Waterwingebied genoemd: *"Een plek met geschiedenis , buitenleven , tabak verbouwen. En nu een plek om te wandelen met mijn hond. Een mooi park om trots op te zijn"* en oorlogsmonument Rustenburg *"Deze plaats helpt ons herinneren aan een periode die nooit meer herhaald mag worden."*
- De ringweg wordt al zeer negatief ervaren: *"De weg en de toevoeren door de stad en breekt haar op in wijken die geen natuurlijke verbinding meer met elkaar hebben. Een monument van pragmatisch denken en een bewijs van niet-grootstedelijk denken."*

ERFGOED LOCATIES LIENDERT KRUISKAMP RUSTENBURG

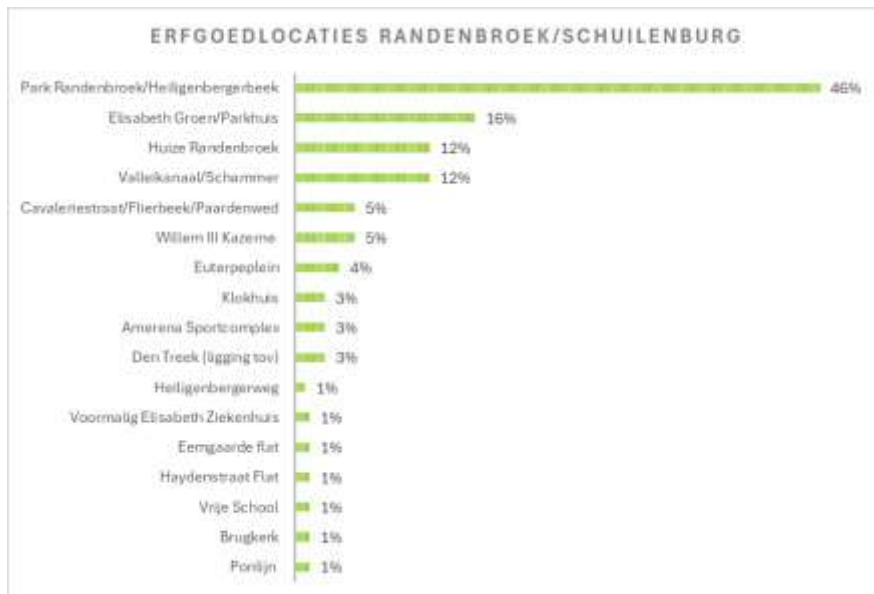
6. RANDENBROEK/SCHUILENBURG/VERMEERKWARTIER

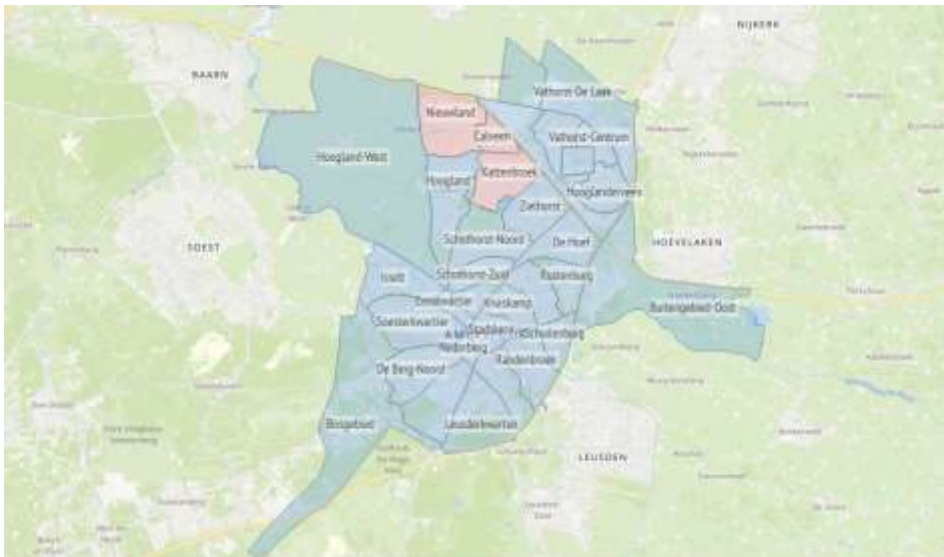
Lokatie van de wijken 'Randenbroek', 'Schuilenburg' en Vermeerkwartier' in de stad Amersfoort. Totaal aantal respondenten 35 (enquête) + 41 (straatinterviews) = 76. Deze grafiek toont welke locaties in de buurt door de 76 respondenten het meest karakteristiek worden bevonden. Genoemde locaties die 'officieel' buiten de buurtgrenzen vallen hebben we wel vermeld, deze zijn in een lichtere kleur weergegeven.

- **Park Randenbroek** wordt met afstand het vaakst genoemd in deze 3 wijken en vormt duidelijk een kernplek in de beleving van bewoners. *"Het park met het witte huis"* wordt omschreven als *"een plek met geschiedenis, waar je in alle rust kunt zijn"*. In deze wijken met een weinig kenmerkende bebouwing, draagt het park duidelijk bij aan de leefbaarheid en identiteit van de omgeving. *"Het mooie oude landhuis"*, *"oude villa"* wordt vaak genoemd, met daarbij de kanttekening dat het *"verwaarloosd"* is en *"er best meer betekenis aan het ouderlijk huis van Jacob van Campengegeven mag worden."* Ook de aanwezigheid van water, zoals de **Heiligenbergerbeek**, wordt ook benoemd als versterkend element: *"Het bewegende kunstwerk tussen de wijken"*. Ook zijn er persoonlijke/nostalgische motivaties: *"Kom hiervanaf kinds af aan om te spelen, rennen en ontmoeten."* *"Heerlijk wandelen, spelen en tot rust komen."*
- Ook het **Park Elisabeth Groen** (met het Parkhuis/Ketelhuis en voormalig ziekenhuis) komt voor in combinatie met de waarde van groen, rust en geschiedenis. *"Een historische plek, prachtig wandelgebied en leuk initiatief"* en het **Valleikanaal** *"De hond mag er los en het is gewoon heel mooi"* *"Water, natuur en historie komen samen"* *"Intense schoonheid in alle jaargetijden."* worden genoemd. Ook is er waardering voor de stukjes info in het voormalige waterwingebied: *"Onverwacht, kort maar bondige informatie over vroeger en nu"*
- De voormalige **Willem III kazerne aan de Cavaleriestraat** wordt ook meerdere keren genoemd: *"Enig overgebleven van de oude kazerne. Willem 3 Prachtige plek"* *"Ook bijzonder omdat dit stukje Amersfoort nog niet gegentrificeerd is."* met daarbij een oproep: *"Ik roep de gemeente op om wat bijzonder is hier in het belang van de huidige populatie bewoners te beschermen. De buurt, het groen en het erfgoed staan onder druk. Het zou mooi zijn beter te zien waar de Willem III kazerne, bijgebouwen en hoefsmidschool gestaan hebben. En wat voor rol dit speelde in garnizoensstad Amersfoort. Ook het groen, m.n. de beek en het paardenwed mogen meer aandacht krijgen."*

- Naast specifieke parken wordt ook de algehele **groenvoorziening** in de wijk genoemd *"al het groen om ons heen"* met de toelichting *"belangrijk voor iedereen"*. Verder worden de buurten **niet als bijzonder** ervaren. *"De rest van de buurt betekent niet zo veel voor me"* *"buiten de binnenstad weinig interessante monumenten in Amersfoort"*.
- Maar bewoners delen wel plekken met een meer persoonlijke betekenis, zoals het schoolplein van de **Openluchtschool** (*"ik woon erachter en kijk er op uit"*) en hun eigen straat of buurt *"mijn eigen straat is de mooiste"* *"mijn eigen plek"* *"een dorpje van 18 huisjes in het Vermeerkwartier waar nog **noaberschap** is."* en sociaal belangrijke plekken genoemd, zoals *"Euterpeplein"* sportcomplex *Amarena* *"Burgkerk"* *"of buurtcentrum "het Klokhuis"*.

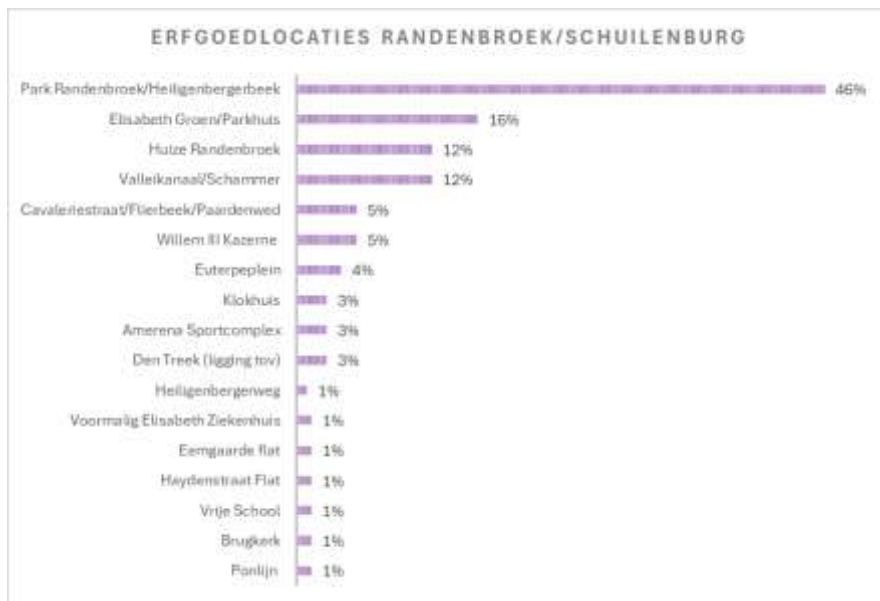

7. KATTENBROEK / NIEUWLAND

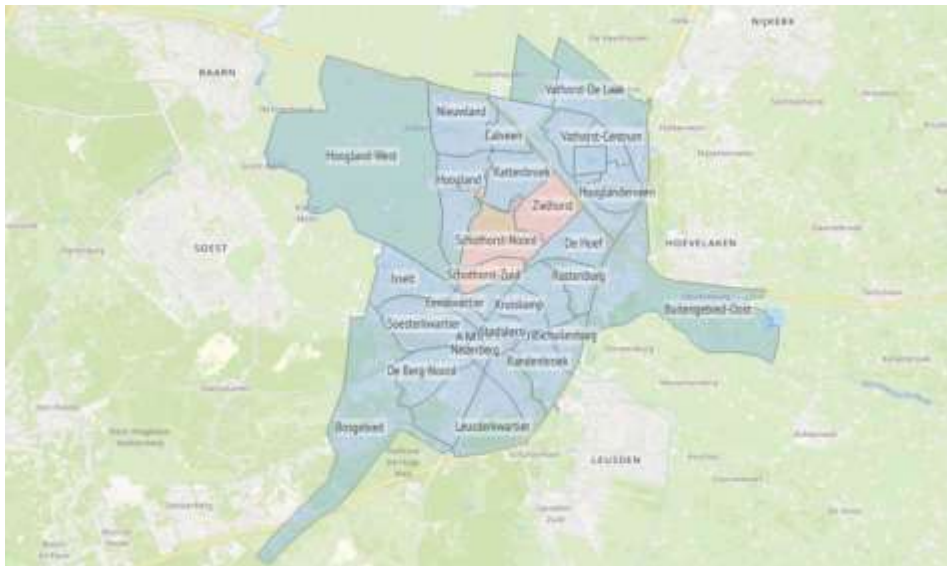

Lokatie van de wijken 'Kattenbroek' en 'Nieuwland' in de stad Amersfoort. Totaal aantal respondenten 12 (enquête) + 14 (straatinterviews) = 26. Deze grafiek toont welke locaties in de buurt door de 26 respondenten het meest karakteristiek worden bevonden. Genoomde locaties die 'officieel' buiten de buurtgrenzen vallen hebben we wel vermeld, deze zijn in een lichtere kleur weergegeven.

- De oude boerderijen langs het **Karrespoor** spreken 't meest tot de verbeelding. *“Omdat je daar nog de oude contouren ziet, met boerderijtjes” en “oude eiken” “Een boerderij die is behouden voor de toekomst” “Karakteristiek en houdt de stad vriendelijk en leefbaar”. “Groen met historie”.*
- De **architectuur van de wijk Kattenbroek** wordt als bijzonder ervaren: *“Kattenbroek ziet er nog mooi en verzorgd uit. Vergeleken met Schothorst en Zielhorst is het zoveel fijner om in te wonen” “Variatie” “Op de kwaliteit van de bouw valt veel aan te merken, maar de architectuur is heel mooi. Vriendelijk, uitnodigend en toch strak”. Toch “heeft Kattenbroek minder ‘ziel.’” De wijk als geheel mag dan architectonisch bijzonder zijn, er zijn geen specifieke plekken die tot de verbeelding spreken. Sterker nog, enkele bewoners omschrijven: “Eigenlijk betekent geen enkele plek in Kattenbroek veel.” “Ik kan niet een specifieke plek noemen”. “Eigenlijk niks”.*
- De **vijver van Emiclaer** ”als centraal punt in wijk, wat mensen samen brengt” *“Mooie natuurrijke wandelomgeving tussen alle bebouwing.”*
- **Park Schothorst** wordt ook door de bewoners van kattenbroek als hun buurtpark ervaren.
- Tenslotte wordt nog de boomfontijn van Thom Puckey genoemd, met daarbij de kanttekening: *“Het confronteert hoe slordig we omgaan met kunst in de openbare ruimte, de fontein is al jaren buiten werking. “*

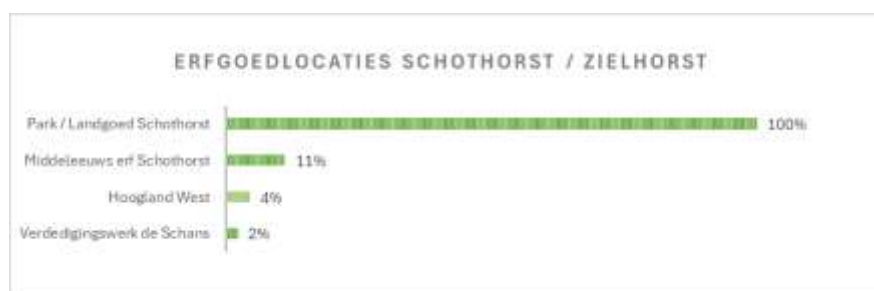

8. SCHOTHORST/ZIELHORST

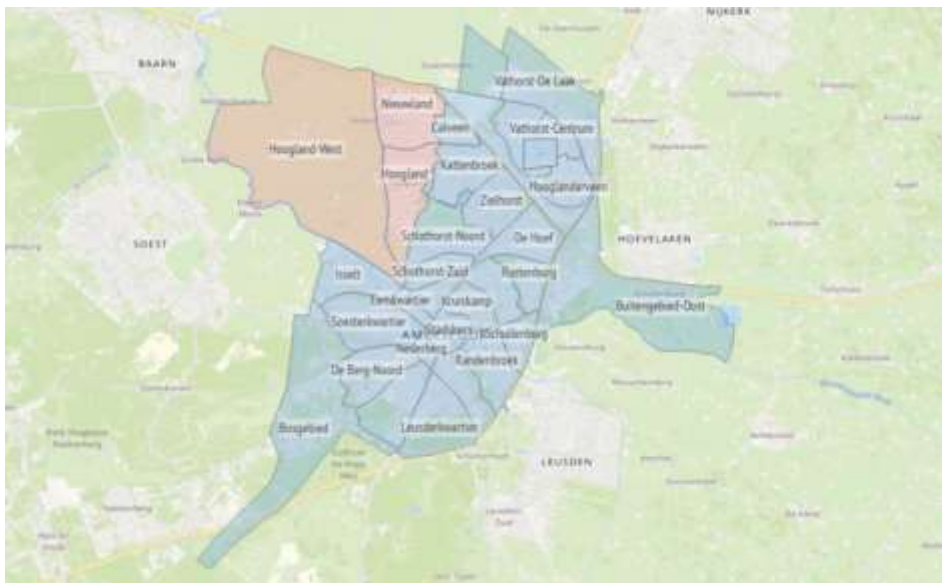

Lokatie van de wijken 'Schothorst Noord & Zuid' en 'Zielhorst' in de stad Amersfoort. Totaal aantal respondenten 35 (enquête) + 10 (straatinterviews) = 45. Deze grafiek toont welke locaties in de buurt door de 45 respondenten het meest karakteristiek worden bevonden. Genoemde locaties die 'officieel' buiten de buurtgrenzen vallen hebben we wel vermeld, deze zijn in een lichtere kleur weergegeven.

- **Park Schothorst** is met 100% veruit de meest genoemde plek. Het park vormt een centrale waarde in de beleving van bewoners en wordt geroemd vanwege zijn bosrijke en groene karakter (*"de bosrijke omgeving", "grote groene long in het midden van de stad"*), en de historische ecologische waarde: *"Rustpunt met geschiedenis in een dichtbevolkt gebied."* *"Veteranenbomen. Oude landschappen."* De biodiversiteit en verkoeling die het biedt, en de functie als ruimte voor ontmoeting en ontspanning (*"gebeurtenissen", "ontmoetingen", "genieten"*). Bewoners geven aan het park dagelijks te gebruiken (*"wandelen dagelijks"*) en waarderen de combinatie van natuur en voorzieningen op loopafstand. Het park wordt omschreven als mooi, veelzijdig en betekenisvol, zowel op praktisch als emotioneel vlak.
- Het Middeleeuwse erf werd als specifieke plek in het park benoemd en ook: *"De monumentale oude eik met de Schothorster eng met ecologische verbindingszone naar de Eem."*
- Wel spreken veel bewoners hun vrees uit over *"partijen zijn die aan het park willen knabbelen."* *"Laten we dit koesteren!"* *"Dit park zou beschermd moeten worden tegen de mens"*
- Verder werd aan plekken in Hoogland gerefereerd: het historisch landschap bij Hoogland-West alsmede de Schans met een verwijzing naar de historische Grebbelinie als *"tastbaar bewijs van de geschiedenis"*.

9. HOOGLAND/NIEUWLAND

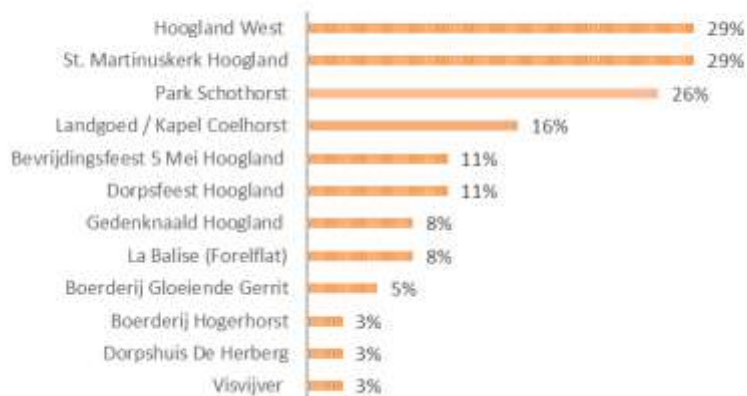

Lokatie van de wijken 'Hoogland (West)' en 'Nieuwland' in de stad Amersfoort. Totaal aantal respondenten 16 (enquête) + 25 (straatinterviews) = 41. Deze grafiek toont welke locaties in de buurt door de 41 respondenten het meest karakteristiek worden bevonden. Genoemde locaties die 'officieel' buiten de buurtgrenzen vallen hebben we wel vermeld, deze zijn in een lichtere kleur weergegeven.

- Hoogland (en Hooglanderveen) zijn als dorpen in de stad Amersfoort: *“Deze voormalige dorpen hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van de groeistad Amersfoort.” “Dorpse karakter” “contact met medebewoners”.*
- Het uitgestrekte weidelandschap van Hoogland West *“met alle weilanden er omheen.”* en landgoed/Kapel de Coelhorst worden ook door veel Hooglanders benoemd.
- Ook al ligt het technisch gezien niet in Hoogland, toch wordt het Schothorsterpark als een kenmerkende plek ervaren; een plek *“waar mensen samen komen” “Een stuk rust binnen in de stad”.* Een mooi park *“met de witte villa erin en het weiland ervoor” “De villa geeft een sprookjesachtige sfeer. “Soms lopen er zelfs schapen, dat is echt genieten.”*
- De oude monumentale/ beeldbepalende woningen en boerderijen in het oude dorp spreken ook tot de verbeelding *“Je ziet daar het leven van vroeger nog even terug”.*
- Als specifieke panden worden genoemd: de Martinuskerk *“Prachtige kerk waar mensen samen komen, “Vroeger toen je daar stond kon je de toren van de binnenstad zien en de kerktoren van Hoogland”.* Boerderij Hogerhorst want *“Veel Hooglanders hebben hier hun roots liggen.”* en natuurlijk het inmiddels gesloten pannenkoekenrestaurant *“In den Gloeiende Gerrit.”*

Wat ook bijzonder is dat **immaterieel erfgoed in Hoogland** ook wordt geduid, met name de verschillende feesten en vieringen die het dorpse karakter van Hoogland karakteriseren. *“Het bevrijdingsfestival, dan leeft de geschiedenis echt.” “Als ik de Martinuskerk zie denk ik, we zijn er weer.” “Dorpsgevoel van Hoogland “Hoogland, de mensen, het dorpsgevoel” “Hoogland, vrij wezen in het groen. Vriendelijk.” “Ik ben op zich een trotse Hooglander, ook al ben ik een keientrekker”*

ERFGOED LOCATIES HOOGLAND / NIEUWLAND

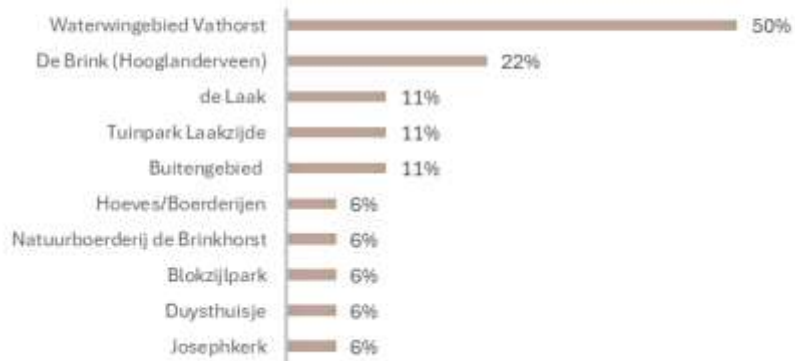
10. VATHORST

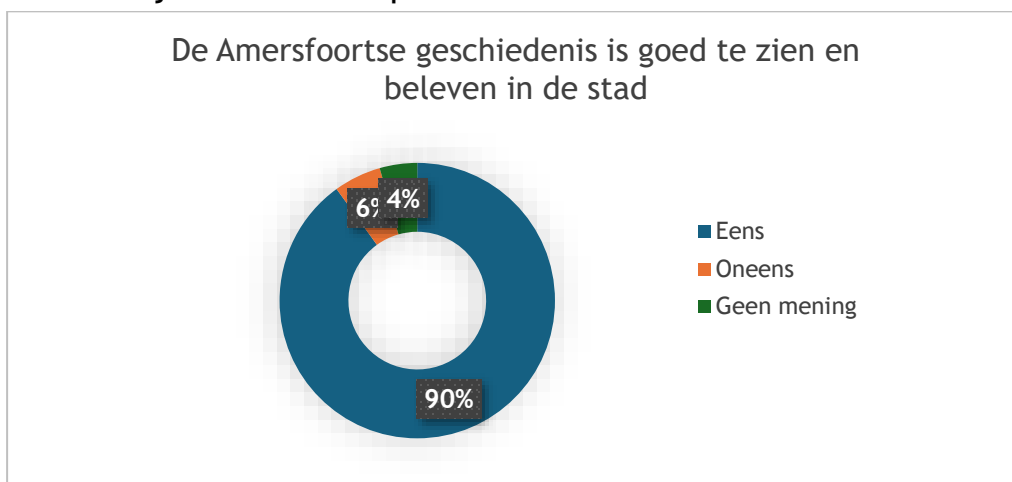
Lokatie van de wijken 'Vathorst' en 'Hooglanderveen' in de stad Amersfoort. Totaal aantal respondenten 12 (enquête) + 6 (straatinterviews) = 18. Deze grafiek toont welke locaties in de buurt door de 18 respondenten het meest karakteristiek worden bevonden. Genoemde locaties die 'officieel' buiten de buurtgrenzen vallen hebben we wel vermeld, deze zijn in een lichtere kleur weergegeven.

- Vathorst wordt niet als een bijzondere woonlocatie ervaren: *“Niet een specifieke plek” “Alles is vrij modern op enkele hoeve na.” “Er is niks bijzonders hier”*
- Wel wordt de omgeving van de wijk als karakteristiek ervaren. Het waterwingebied, het buitengebied *“grens van de stad en blik op de polders” “oude landelijke buiten Vathorst”* met de ligging ten opzichte van de Laak als kenmerkend element.
- De oude monumentale/ beeldbepalende woningen in het oude dorp / de Brink van Hooglanderveen spreken ook tot de verbeelding *“als hoeder van het dorpse karakter van Hooglanderveen.” “Je ziet daar het leven van vroeger nog even terug”. “De 2 oude arbeiderswoningen in Hooglanderveen op de Brenninkmeierlaan en van Beeklaan en “De Herberg”.*
- Ook Het Duysthuisje *“stukje van het verdwenen weidelandschap”* wordt als specifieke plek genoemd.
- Tenslotte vinden mensen het *“jammer dat de archeologie van Vathorst slecht is uitgewerkt en geen enkele vorm aan is gegeven in de nieuwbouwwijk”.*

ERFGOED LOCATIES VATHORST / HOOGLANDERVEEN

Vraag 8. Stelling: De geschiedenis van de gemeente Amersfoort is goed te zien en te beleven als je door de stad loopt.

3: Vragen over erfgoedbeleid

Vraag 9. Op welke manier kunnen we de geschiedenis van Amersfoort beter laten zien en aantrekkelijker maken?

Op deze vraag zijn uiteenlopende antwoorden gegeven die te verdelen zijn in grofweg vier categorieën “beleven”, “sturen”, “zorgen”, “praktische hulp” en “betrekken”. Daarnaast vond een aanzienlijke groep (25 personen) dat de geschiedenis van Amersfoort al voldoende zichtbaar en aantrekkelijk is.

- **BELEVEN** - Velen (97 personen) zouden de geschiedenis van Amersfoort graag meer kunnen beleven en hadden daar vaak ook concrete suggesties voor. Variërend van praktische ideeën zoals “meer bankjes in de binnenstad” tot “aansprekende informatieborden” “gevelstenen of qr-codes om het verhaal van Amersfoort in de stad te vertellen”.

“Ik zou het leuk vinden om op key punten in de stad een foto te zien van hoe het er vroeger uitzag, met een bord over hoe Amersfoorters deze plek vroeger gebruikten.”

“Hou het authentiek en maak er geen toeristisch circus van.”

“Creëer een museum voor de geschiedenis van de stad met multimedia toepassingen. Flehite biedt dat niet.”

- **STUREN** - Een andere groep (34 personen) sprak zich uit over niet passende nieuwbouw en inspiratie halen uit hoe het vroeger was. Ook kwamen er veel voorstanders (26) voor restauratie en goed onderhoud van erfgoed.

“Het gaat niet alleen om de geschiedenis, maar ook wat nu wordt gebouwd of gesloopt. Daarop moet visie zijn ontwikkeld. De gemeente moet voorkomen dat ruimte in de stad aan commercie wordt overgelaten zonder richtlijnen. Ik zie al lang te veel goedkope en lelijke bouw die de stad aan waarde doet afnemen. Denk aan hoe de stationsweg is herbouwd. Door grote en niet mooie of op elkaar afgestemde bouw heeft het zijn sfeer verloren en kan het er zelfs naargeestig zijn.”

- **ZORGEN** - In de reacties was er ook aandacht voor het behoud en zorg voor historisch groen (17 personen).

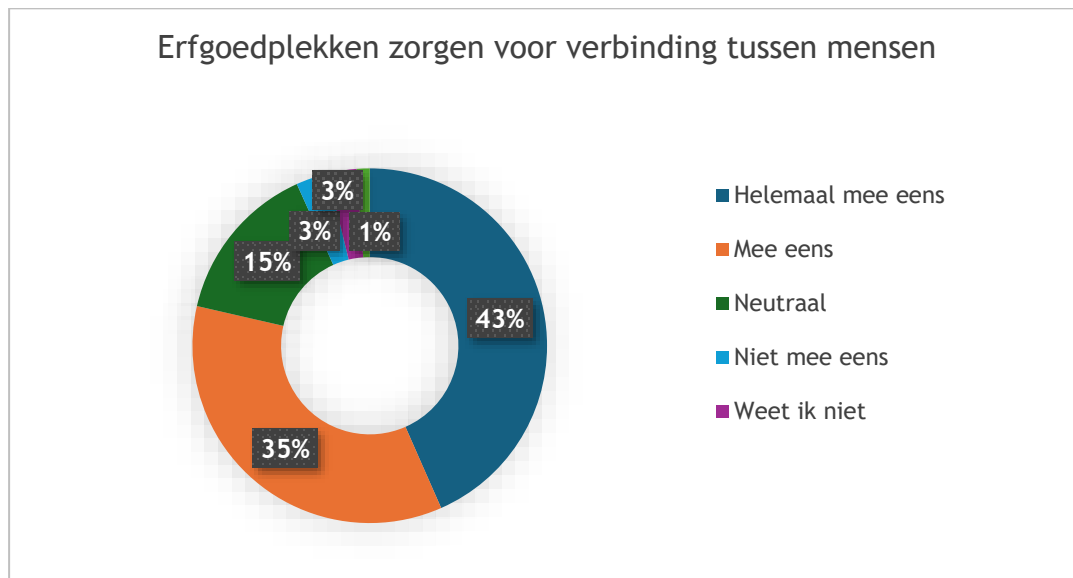
“Bescherm Park Schothorst tegen verdere ontwikkelingen (padel, zwembad, voetbal, verharding en verbouwing.) Het moet natuur blijven!!”

- **PRAKTISCHE HULP** - Daarnaast was er behoefte aan praktische hulp bij onderhoud (26 personen) en verduurzaming van monumenten (1 persoon). Dit onderwerp is het meest relevant voor erfgoedeigenaren.

“Zoveel mogelijk tijdig onderhoud”

- **BETREKKEN** - Een grotere stem voor de erfgoed partners.

10. Stelling: Plekken met een zichtbaar verleden zorgen voor verbinding tussen mensen.

11. Kun je een voorbeeld geven van een plek die mensen met elkaar verbindt in Amersfoort?

Vier categorieën zijn te onderscheiden: historische pleinen, groene stadsruimtes, cultureel erfgoed en plekken van activiteit. Respondenten koppelen deze plekken aan ontmoeting, herkenning, ontspanning en gedeelde stadsbeleving.

Historische pleinen en binnenstad

De binnenstad wordt veruit het vaakst genoemd als sociale ontmoetingsplek. In het bijzonder springen De Hof, het Lieve Vrouwekerkhof en de Varkensmarkt eruit. Respondenten prijzen deze locaties vanwege hun open karakter, aanwezigheid van terrassen en markten, en het gemak waarmee contact ontstaat.

“De pleinen in de binnenstad (met terrassen).” “De Hof, daar leeft de stad en raak je vanzelf met iemand aan de praat.” “De Varkensmarkt is nu al een plek waar mensen elkaar treffen en blijven hangen.” “Het Lieve Vrouwekerkhof: knus, mooi, toegankelijk - iedereen komt er.”

Parken en groene ontmoetingsplekken

Ook parken vervullen een belangrijke sociale rol. Stadspark Schothorst, Park Randenbroek, het Waterwingebied en andere groene gebieden worden vaak genoemd. Ze bieden ruimte voor rust, spel en recreatie, en nodigen uit tot informele ontmoeting.

“Park Schothorst, daar kom je altijd wel buurtgenoten tegen.” “Het Valleikanaal is zo’n plek waar sporters, wandelaars en ouders met kinderen samenkomen.” “De groene plekken in de stad zijn voor iedereen toegankelijk - dat maakt ze verbindend.”

Symbolische plekken

Veel respondenten noemen herkenbare erfgoedplekken als sociaal betekenisvol. De Koppelpoort, de Onze Lieve Vrouwetoren, de Kei en ook de stadsgrachten worden

genoemd als plekken waar verbondenheid ontstaat - niet alleen door fysieke ontmoeting, maar ook via gedeeld stadsgevoel en historische trots.

“De toren van Onze Lieve Vrouw - hét symbool van Amersfoort.” “De grachten, rondvaart door de Waterlijn: je deelt een ervaring.” “De Koppelpoort. Mooie plek om stil te staan en even samen te zijn.”

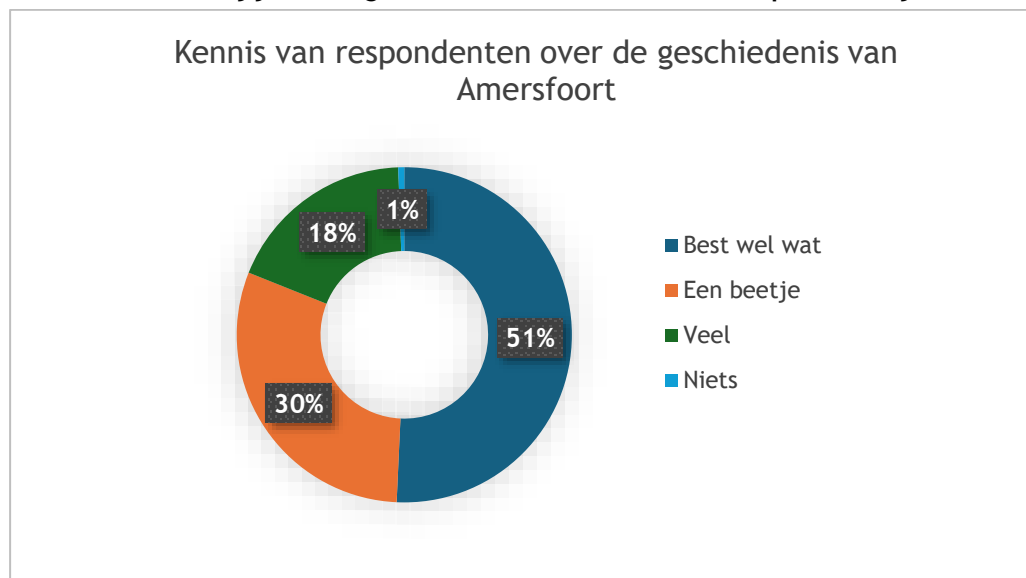

Plekken van activiteit en ritueel

Verschillende respondenten benadrukken dat het niet alleen om de fysieke locatie gaat, maar ook om wat er gebeurt. Evenementen, festivals en marktdagen worden veelvuldig genoemd als gelegenheden waarop de stad samenkomt.

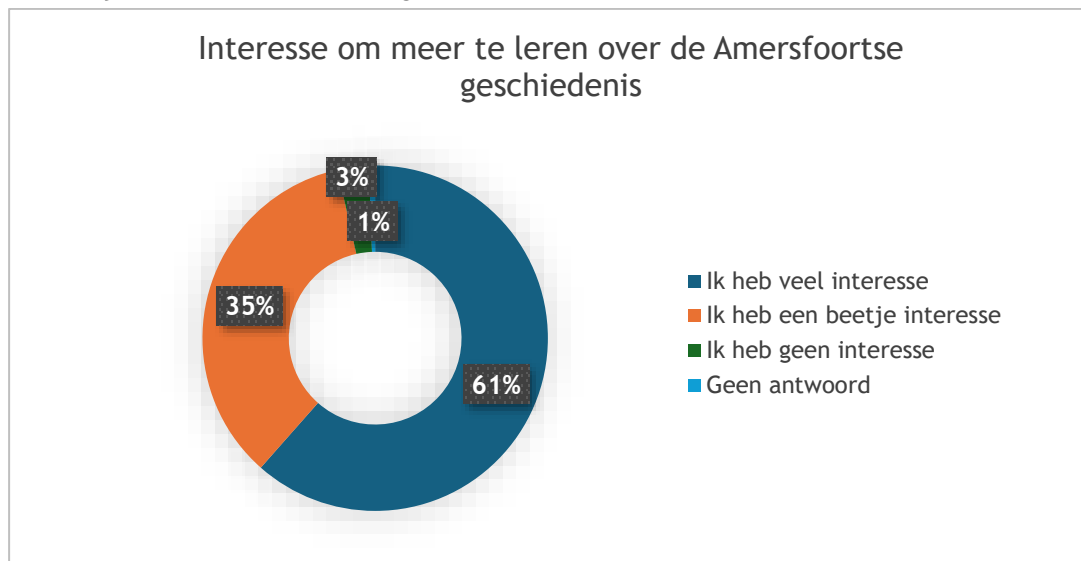
“De marktdagen op De Hof - daar ontmoet je echt de hele stad.” “Bij een buitenbioscoop op het plein, dan voel je je echt onderdeel van iets.” “De binnenstad als er een festival is - dan is Amersfoort een gemeenschap.”

12. Hoeveel weet jij van de geschiedenis van Amersfoort/de plek waar je woont?

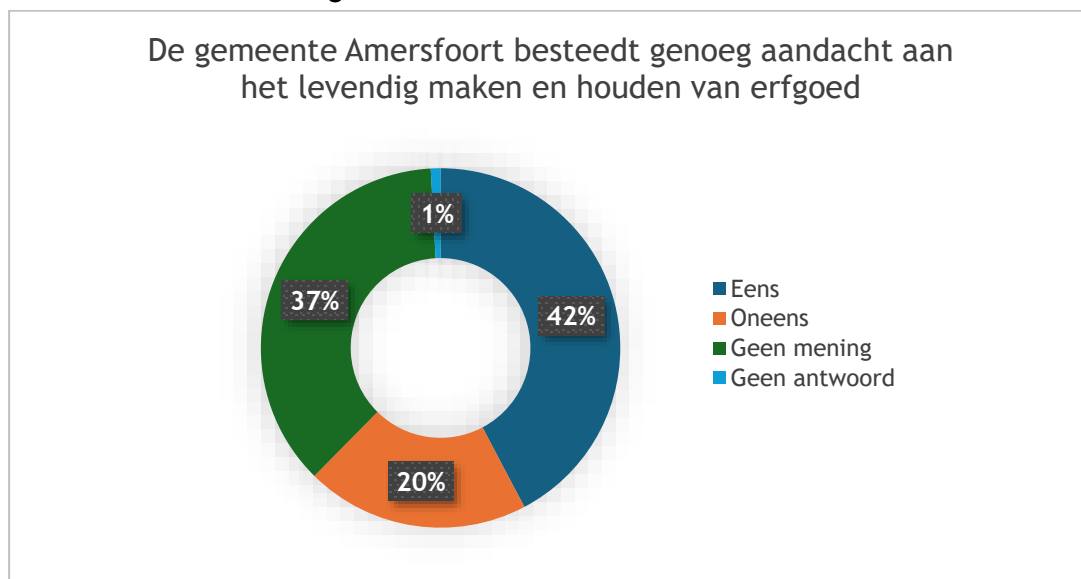

**Er is één persoon die deze vraag niet heeft ingevuld.*

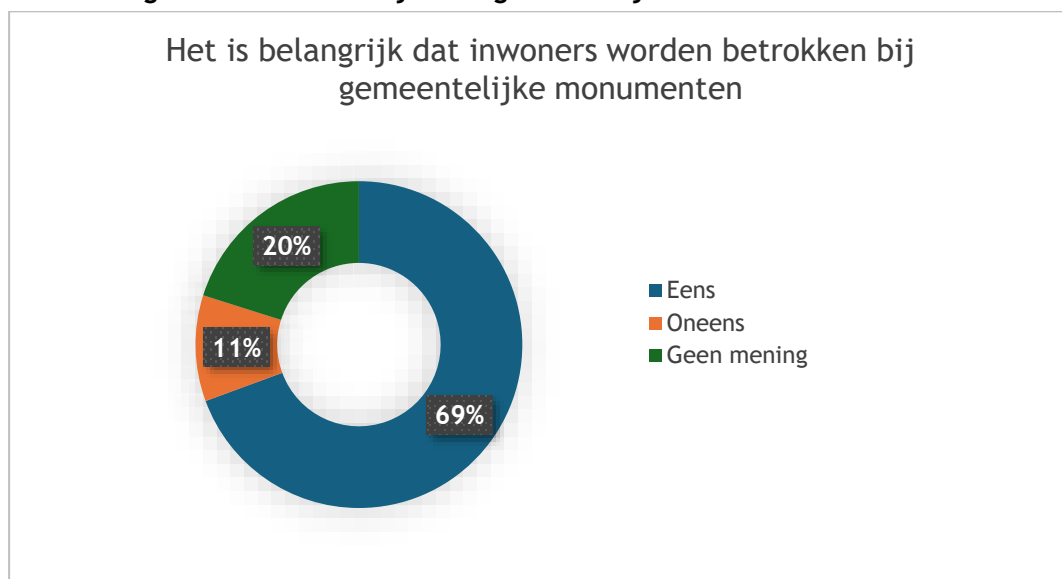
13. Wil je meer weten over de geschiedenis van Amersfoort?

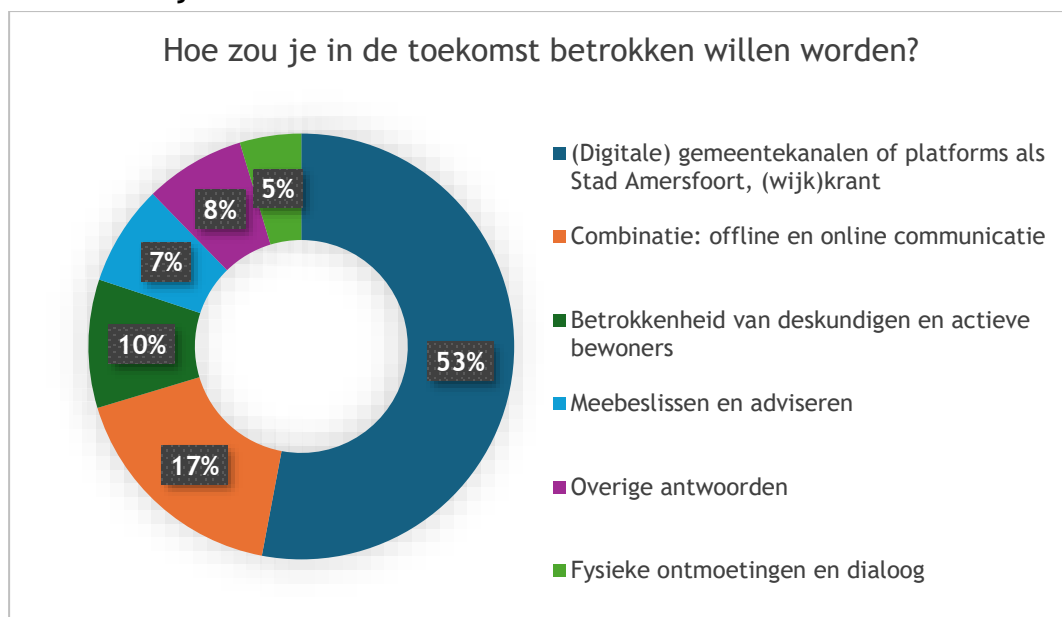
14. Mening: de gemeente Amersfoort besteedt genoeg aandacht aan het levendig maken en houden van erfgoed.

15a. Mening: ik vind het belangrijk dat inwoners van de stad worden betrokken bij de keuze van gebouwen voor de lijst met gemeentelijke monumenten.

15b. Als je 'Mee eens' hebt gekozen, op welke manier en via welke kanalen of middelen wil je worden betrokken?

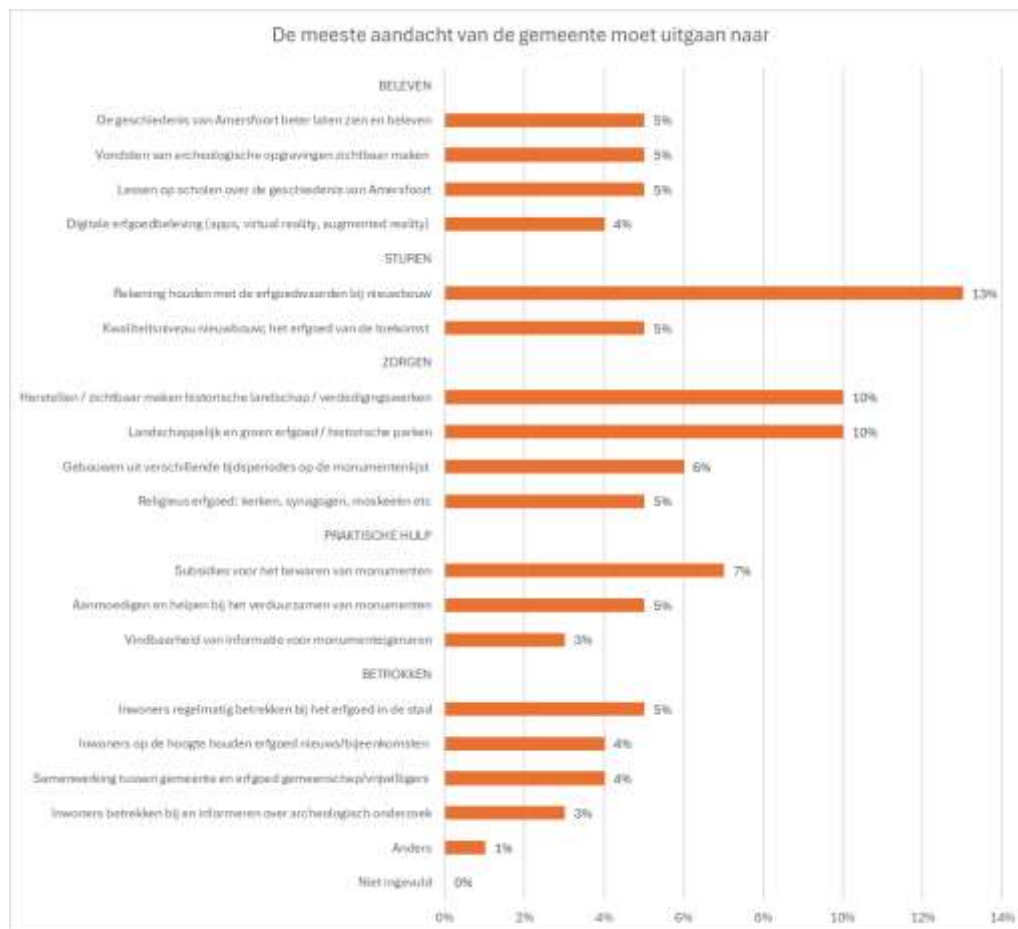

Onder overige antwoorden vallen reacties die geen concreet antwoord geven op bovenstaande vraag. Een paar voorbeelden:

- “Ambtenaren moeten er zijn voor hun Amersfoorters, Weekblad dat inzicht geeft v.d. gemeente (dat er wel is maar zelden bezorgd wordt).”
- “Helaas loopt het voortbestaan van het monument de Maanhof gevaar omdat voor 1 van de opties voor een nieuw zwembad het monument zou verdwijnen of gedeeltelijk wordt vernield.”
- “Ik heb ‘geen mening’ ingevuld. Dat omdat een mening zo gemakkelijk gegeven kan worden zonder dat de waarde van die mening echt gewicht heeft. Zie de social media.”

16. Wat verdient volgens jou de meeste aandacht van de gemeente Amersfoort?

Dit is een meerkeuzevraag. De 343 respondenten konden tot vijf antwoorden kiezen. Er zijn dus meer antwoorden binnengekomen dan het aantal respondenten. Het totaal aantal antwoorden op deze vraag is 1965.

Als het gaat om ‘zorgen’ is er een duidelijke roep voor meer aandacht voor het herstellen/zichtbaar maken van historisch landschap om Amersfoort heen en het groene erfgoed in de stad. Wat betreft de sturende capaciteit van de gemeente heeft de nieuwbouw op erfgoed locaties de hoogste prioriteit.

Specifieke antwoorden die zijn gegeven:

- “Eigenlijk zijn dit allemaal zinvolle voorstellen”
- “Erfgoed gaat over continuïteit, ontwikkelingen door de jaren heen. Goede aansluiting nieuw op oud, niet per se conserveren van oud”
- “Niet alleen gebouwen! Dus het boerenland op juiste waarde schatten”
- “Park Schothorst niet zien als bouwgrond maar als historisch groen gebied. Daar dus geen gebouwen inzetten, geen enkele verdere versterking, maar het open groene karakter handhaven. Beschouw oude eiken/ bomen als waardevol erfgoed en niet als iets dat in de weg staat.”
- “Wonen en leven doe je niet in een museum”
- “Je zult je moeten ontdoen van het agro-industrie imago, dan komt het vanzelf goed”
- “De Gemeente Amersfoort moet zich maximaal inzetten om budgetten te verkrijgen vanuit de Rijksbegroting voor onderhoud en verduurzaming van Rijksmonumenten in de Gemeente Amersfoort”

B | Straat interviews

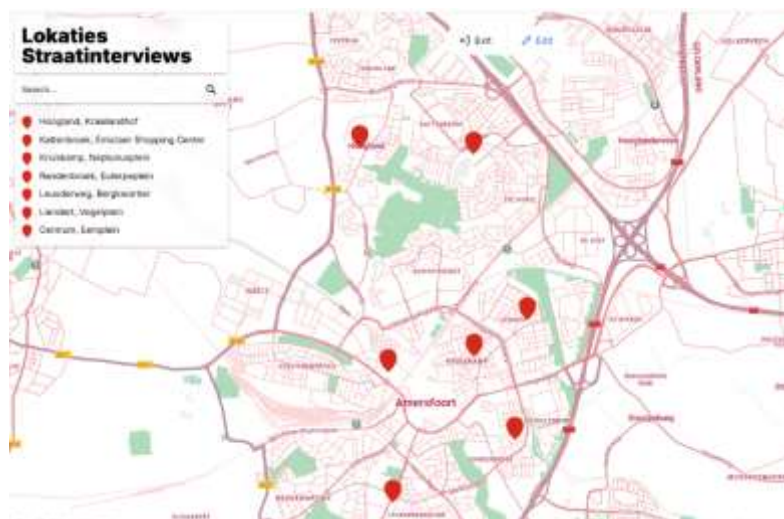
1: Interview locaties

We hebben in 7 wijken interviews afgenomen verdeeld over 2 dagen.

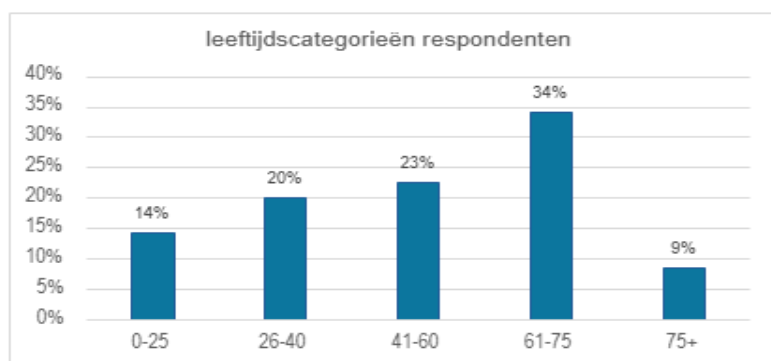
Lokatie	Wijk	Plein	Datum	Tijdslot
Locatie 1	Hoogland	Kraailandhof wijkmarkt	14-mei	09.30-11.00
Locatie 2	Kattenbroek	Emiclaer Shopping Center	14-mei	11.15-12.15
Locatie 3	Kruiskamp	Neptunusplein	14-mei	12.30-13.15
Locatie 4	Randenbroek	Euterpeplein	17-mei	13:15-14:15
Locatie 5	Bergkwartier	JUMBO Leusderweg	18-mei	14:30-15:30
Locatie 6	Liendert	Vogelplein	19-mei	15:45-16:45
Locatie 7	Centrum	Eemplein	20-mei	17:00-18:00

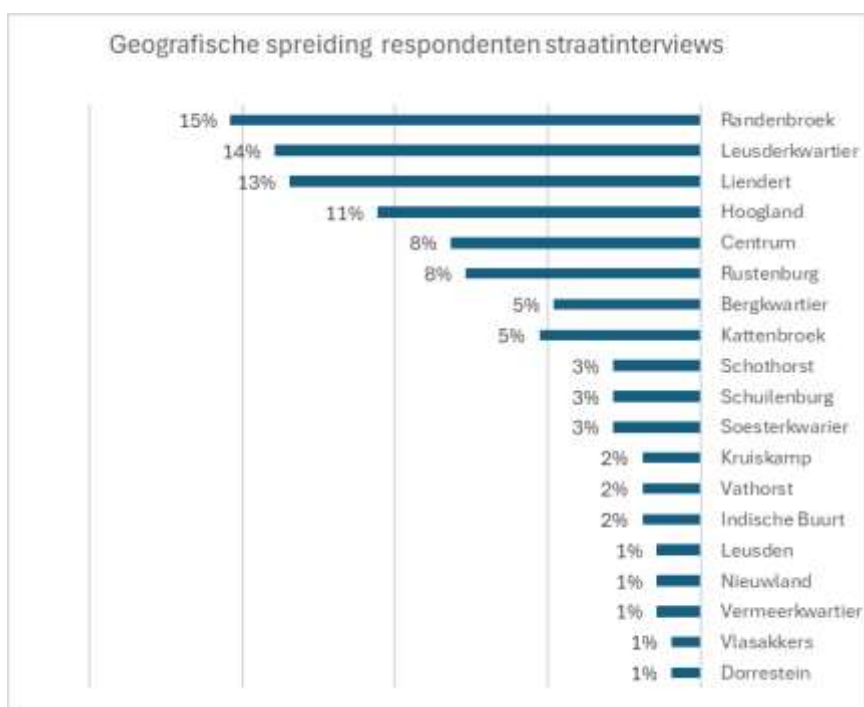
Er zijn 171 kaarten ingevuld, maar sommige gesprekken waren met meerdere personen. In totaal hebben we met 208 personen gesproken op de 7 verschillende locaties. De respondenten waren van alle leeftijden en qua geografische spreiding hebben we ons met name geconcentreerd op de wijken die in de inwonersenquête ondergerepresenteerd waren, zoals Liendert, Vathorst, Hooglanderveen, Zielhorst, Kattenbroek en Rustenburg.

2: Beeld van respondenten

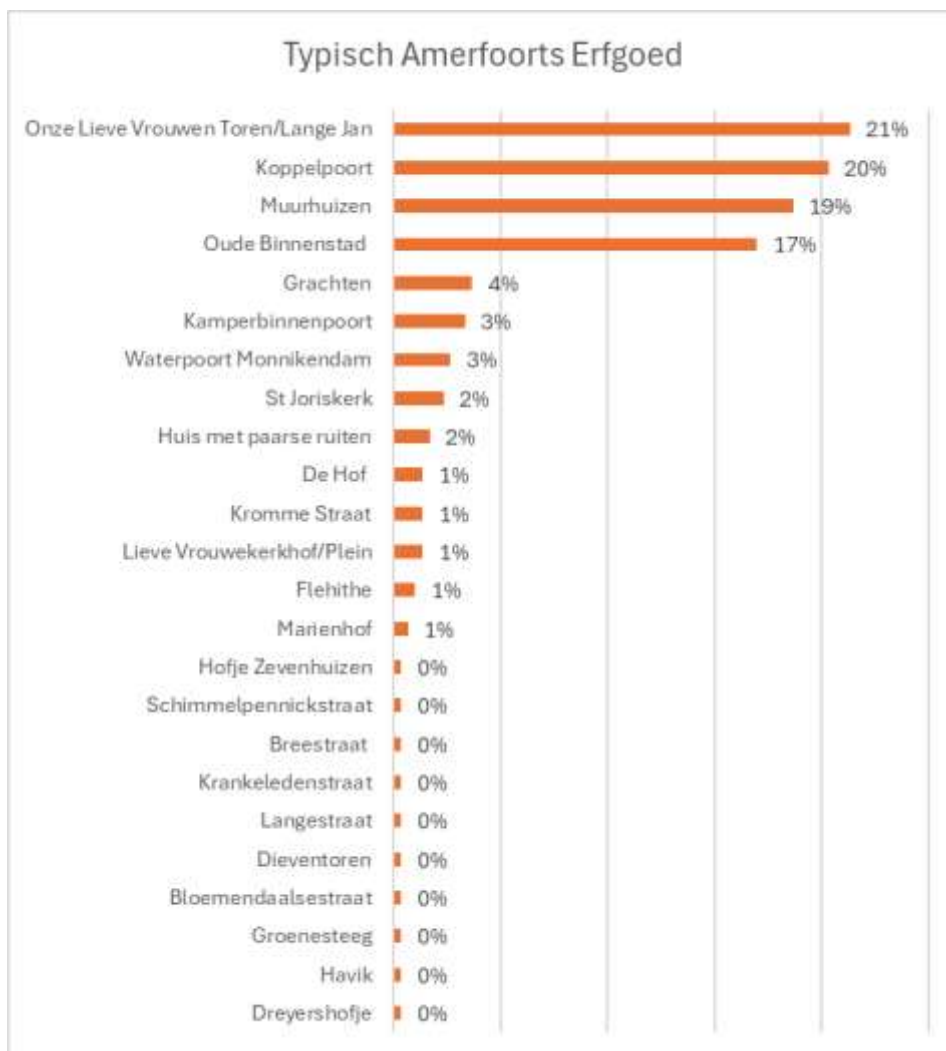

Vraag: In welke wijk of welk dorp woon je?

3: Amersfoorts Erfgoed

Vraag 1: Bij welk gebouw in Amersfoort weet je dat je thuis bent? / Welke plekken kan de geschiedenis van Amersfoort voelen?

Net als bij de inwonersenquête, merkten bij deze vraag veel consensus, onafhankelijk van de woonlocatie of leeftijdsgroep. Veel Amersfoorters zijn trots op hun stad en refereren aan de Binnenstad in z'n algemeenheid en specifiek aan de Lange Jan, Koppelpoort en Muurhuizen als de identiteitsbepalende gebouwen van de stad. Vrijwel niemand antwoordde op deze vraag met een plek uit eigen buurt.

“De Binnenstad is gezellig en levendig. De plek is echt.” “De hof op gaan” “Mooie Lieve Stad Amersfoort.” (van 3 oud AZC-ers).

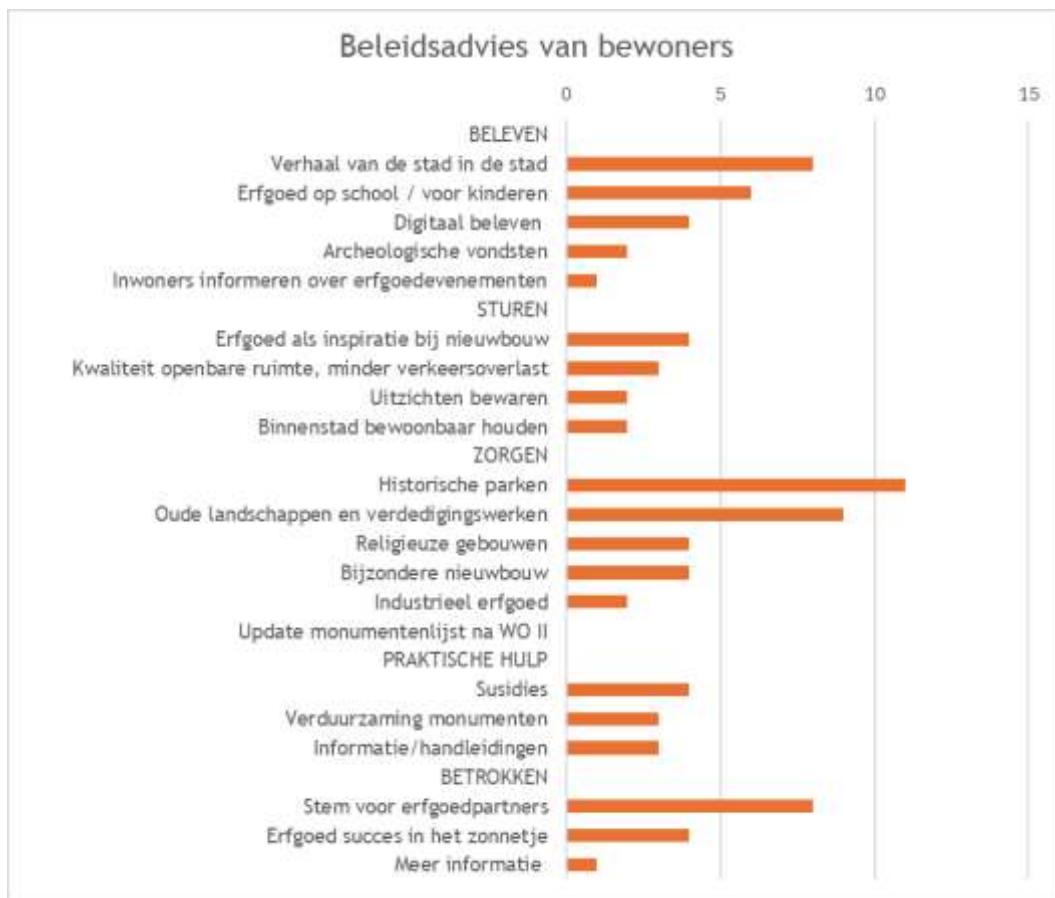
Vraag 2: Wat is een gebouw in je eigen buurt/wijk wat je bijzonder vindt?

Bij deze vraag waren we op zoek naar ‘*onderbelicht erfgoed/erfgoed in de buurt*’. De antwoorden op de vraag zijn gecombineerd met vraag 7 van de inwonersenquête zodat de gecombineerde datasets een overtuigend beeld geven van zowel de ‘usual suspects’ (respondenten inwonersenquête) als willekeurig ondervraagden op straat (straatinterviews). Enkele specifieke conclusies uit de over de groep straatinterviews:

- Opvallend veel **groene plekken** scoorden hoog: zoals Hoogland West, Landgoed Coelhorst, Waterwingebied Vathorst, Park Randenbroek, Park Schothorst en de bossen rond Amersfoort met daarbij ook vaak specifieke plekken zoals de Kapel Coelhorst, Huis Randenbroek, Gloeiende Gerrit, Bosbad, de bunkers en niet te vergeten de Singel/stadsmuren.
- Het is duidelijk dat de verschillende Amersfoortse wijken ook zeer verschillend worden ervaren. Waar in het **stadscentrum en de vroege uitbreidingswijken** een zeer hoge waardering is voor de leefomgeving en respondenten ook zeer enthousiast en toeschietelijk waren in het suggereren van kenmerkende plekken in de buurt, was het beeld in meer **recent gebouwde stadswijken** zoals Vathorst, Hoogland en Nieuwland heel anders. Hier hadden mensen meer moeite om karakteristieke elementen te benoemen, behalve dan de nabijheid van de het natuurlandschap en de ‘oude karakteristieke boerderijen’ in het stadslandschap.
- Qua **moderne architectuur** werden het Eemplein en Kattenbroek/Vijver van Emiclaer en verschillende flats in de stad naar voren gebracht. Maar ook werd een aantal malen benoemd dat er in de nieuwe wijken weinig aandacht is voor archeologie, identiteit of ‘verhaal van de plek’.
- **Industrieel erfgoed** (wagenwerkplaats, Prodentfabriek, WAR fabriek) kwam prominent naar voren, met name de uniekheid van het Soesterkwartier.
- Ook **(voormalig) religieus erfgoed** blijft tot de verbeelding spreken: een aantal niet in het centrum gelegen kerken, Eemklooster en het leerklooster.
- En tenslotte begon een significant aantal mensen over **immaterieel erfgoed**, “naboarschap” “dorps karakter” werden benoemd en ook de verschillende feesten en vieringen die het dorpse karakter van Hoogland karakteriseren.

3: Vragen over Erfgoed Beleid

Op welke manier kunnen we de geschiedenis van Amersfoort beter laten zien en aantrekkelijker maken?

Het tweede deel van de enquête hebben we alleen aan oprecht geïnteresseerden voorgelegd en is slechts door 34 mensen ingevuld (16% van totaal aantal respondenten).

Er kwam wel een duidelijk beeld naar voren. In de eerste plaats werd ook hier vaak benoemd dat het allemaal al heel goed gaat in Amersfoort op het gebied van erfgoed. *‘Nu al heel actief, goed zoals het gaat.’*

- **BELEVEN** - als het gaat om erfgoed beleefbaar te maken, zouden mensen het verhaal van Amersfoort graag prominenter in het stadsbeeld naar voren willen zien komen (het verhaal van de stad in de stad). Ook noemden veel jongeren en jonge moeders dat ze op school er meer over zouden willen leren, maar: *‘Wel spelenderwijs en zelfsturend, niet in een klaslokaal’*. *‘We willen meer zelf in de stad gaan kijken, buiten de schoolklas, niet op de computer’* *‘Aandacht besteden aan erfgoed voor kinderen, puzzeltochten oid’* *‘De stad is wel heel mooi, maar we weten er niet zoveel van.’* *‘Dat je verschillende lagen ziet.’* *‘Het verhaal van gevelstenen in de stad en meer bankjes in de binnenstad om het erfgoed rustig te beleven’*.
- **STUREN** - de sturende rol van de gemeente werd minder vaak benoemd. Wel zouden mensen de identiteit/erfgoed/archeologie van Amersfoort graag duidelijker/meer terug willen zien in nieuwbouw/gebiedsontwikkeling. *‘Hoe meer groen, hoe beter’* *‘Ring van de singel groen & rond maken’* *‘Meer aandacht voor de parken’* *‘Versterk het karakter tussen Eemplein en Prodentfabriek.’* *‘Handhaving op de fietssnelheid’*

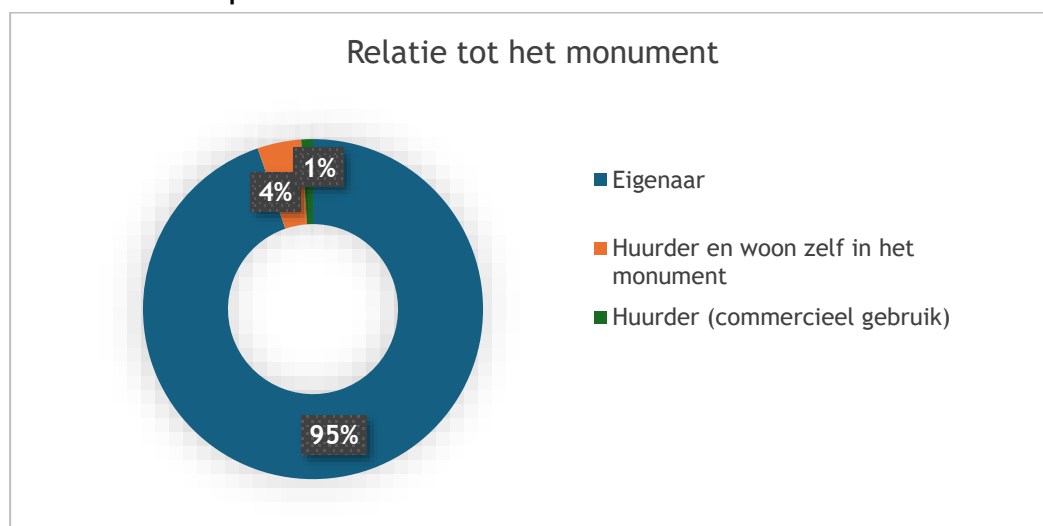
- **ZORGEN** - in lijn met de vorige vragen kwam hier ook duidelijk het groene karakter/erfgoed naar voren als iets waar inwoners trots en zuinig op willen zijn. Het leefbaar houden met toegankelijk winkelaanbod (anti-gentrificatie) kwam ook vaak naar voren. Ook werd het religieus erfgoed en bijzondere nieuwbouw specifiek genoemd als zorgtaken om serieus te nemen. *‘Mooie stad, wel luxe stad.’ de stad moet bewoonbaar en betaalbaar blijven.’ ‘Er is niks te doen in Amersfoort.’ ‘Aanbod van winkels & horeca in Amersfoort is eentonig, matcht niet met de bijzonderheid van de plek.’ ‘Meer evenementen in het Schothorstpark’.*
- **PRAKTISCHE HULP** - Deze categorie (subsidies/ financiële ondersteuning, handleidingen en informatie) werden duidelijk als minder urgent ervaren in vergelijking met ZORGEN en BELEVEN. Dit onderwerp is het meest relevant voor erfgoedeigenaren.
- **BETROKKEN** - wat betreft beleid maken, zouden de meeste geïnterviewde voorbijgangers graag een grotere rol zien voor erfgoedorganisaties. Ook werd er de tip gegeven om erfgoed succes van/in de stad meer te vieren en in het zonnetje te zetten. *‘Mijn hart ligt in de Joriskerk. Het beheer loopt prima, maar we hebben wel meer jonge mensen nodig.’*

C | Eigenaren en huurders enquête

1: Beeld van respondenten

Deze enquête is door de gemeente uitgezet middels een digitale enquête op **Denk mee met Amersfoort | Met Amersfoort** onder huurders en eigenaren van monumentale panden in de stad. In totaal hebben 323 respondenten de enquête ingevuld.

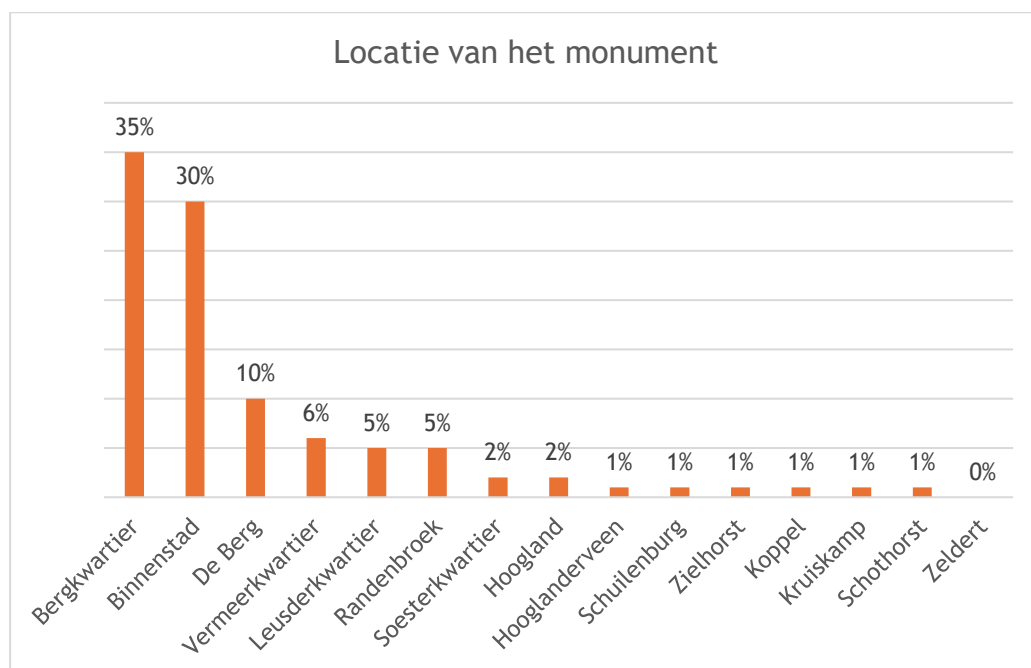
1: Relatie van respondent tot het monument

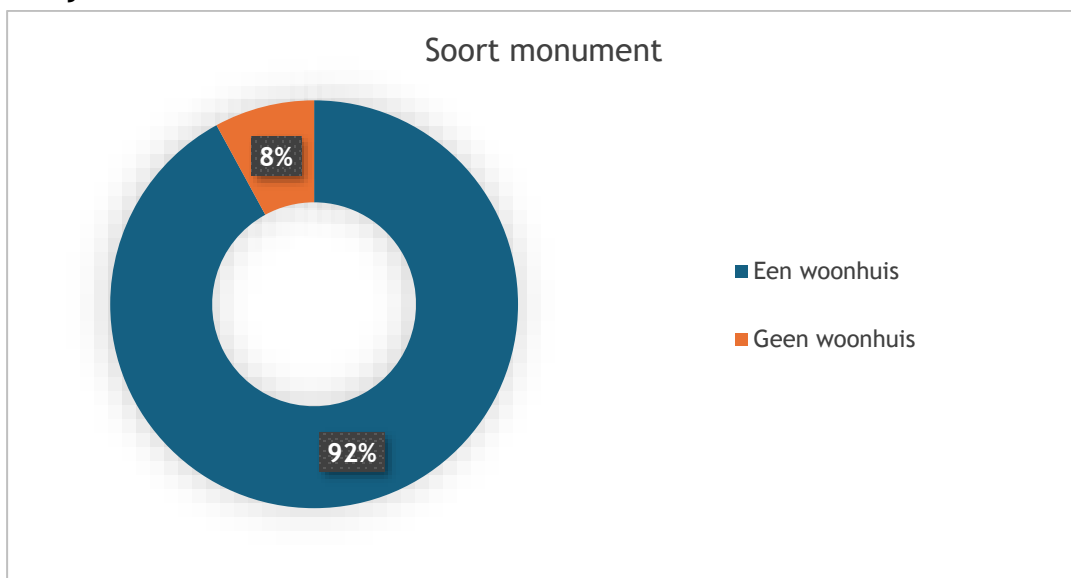
**Deze vraag is niet ingevuld door 6 van de 323 respondenten.*

2. In welke wijk of welk dorp staat het monument?

Er is 1 persoon uit Zeldert. Dit is niet zichtbaar in de grafiek, omdat het hier om minder dan 1% van de respondenten gaat.

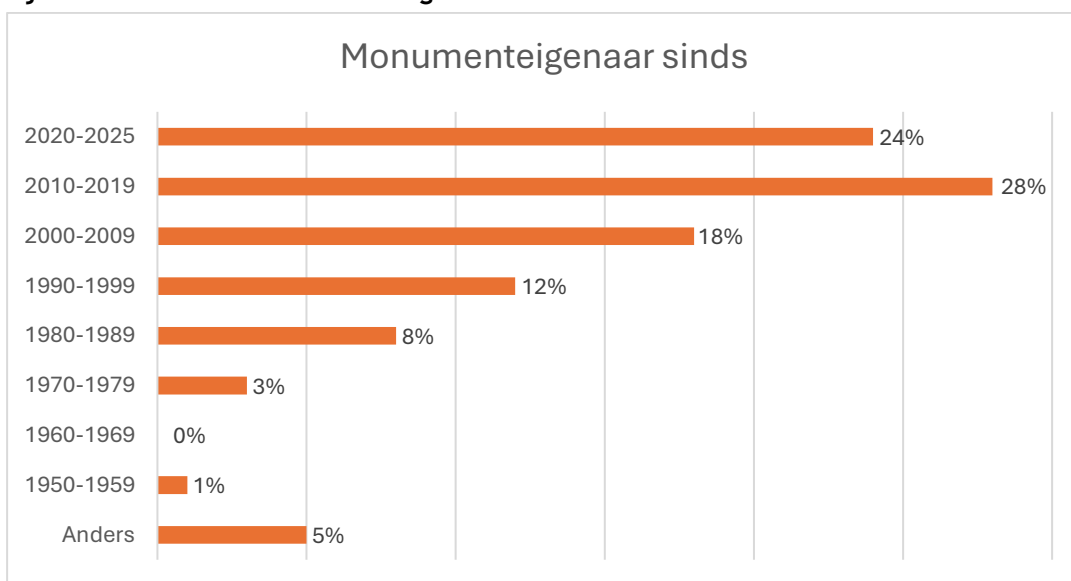

3. Mijn monument is:

**Deze vraag is niet ingevuld door 1 persoon.*

4. Sinds welk jaar ben je eigenaar en/of woon je in een gemeentelijk- of rijksbeschermd monument in de gemeente Amersfoort?

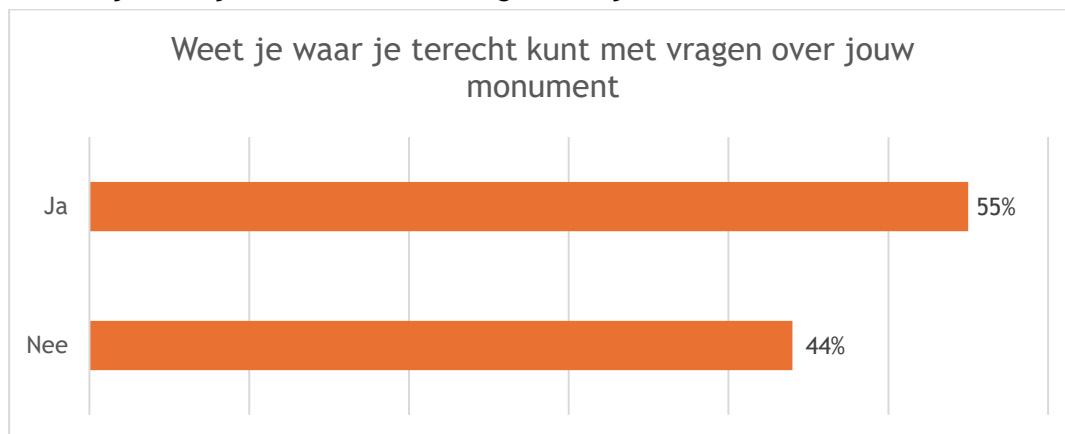
**Er zijn 4 mensen geweest die deze vraag niet hebben ingevuld. Mogelijk ontstaat er een vertekend beeld, omdat sommige mensen andere antwoorden hebben ingevuld*

Andere antwoorden die zijn gegeven:

“Medio 2002”, “jaren '80 vorige eeuw”, “Begraafplaats bestaat al 100 jaar. Ik vertegenwoordig het huidige bestuur” en eerdere jaartallen zoals 1935, 1907, 1899, 1870 en 1447.

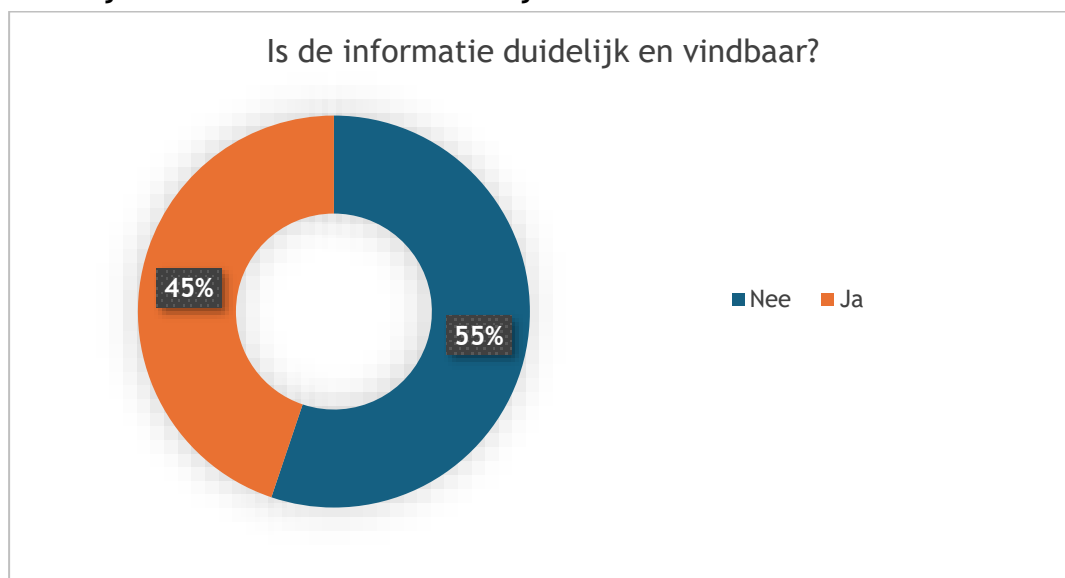
2: Informatie over het monument

5. Weet je waar je terecht kan met vragen over jouw monument?

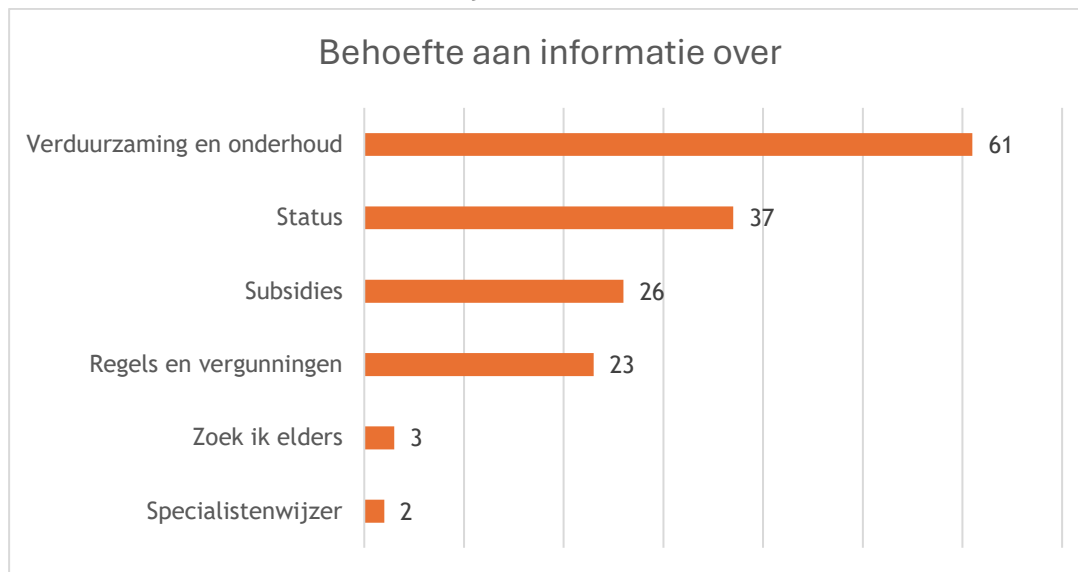
**Deze vraag is door 3 mensen niet ingevuld.*

6. Vind je de informatie vindbaar/duidelijk?

**Deze vraag is niet ingevuld door 18 mensen.*

7. Zo nee, aan welke informatie heb je behoefte?

**Deze vraag is niet ingevuld door 214 respondenten. In deze grafiek zijn aantallen zichtbaar, geen percentages.*

Bewoners lijken geïnteresseerd in hun woning en omgeving en zouden hier graag meer over terug willen kunnen lezen. Daarnaast wil men meer en duidelijke informatie over de verschillende beschermingsregimes. Wat mag er wel en wat niet volgens welke regels?

“Kennis van historische architectuur, samenhang tussen monument en beschermd stadsgezicht

Samenwerking ter bescherming, door makelaars, onderhoudsdiensten, en voorlichting aan nieuwe eigenaren! Een vuurwerkverbod vanwege de rieten daken.

Samenhang tussen monumenten en straatmeubilair! Originele lantaarns zijn hier weggehaald, opgeknapt en in het centrum geplaatst! Groen te weinig beschermd, zichtlijnen over het hoofd gezien bij het verlenen van vergunningen... Vernieuwing van de riolering ging gepaard met schade, door inzet van te zware trilmachines! Nieuwe bewoners laten alleen de voorgevel instant!”

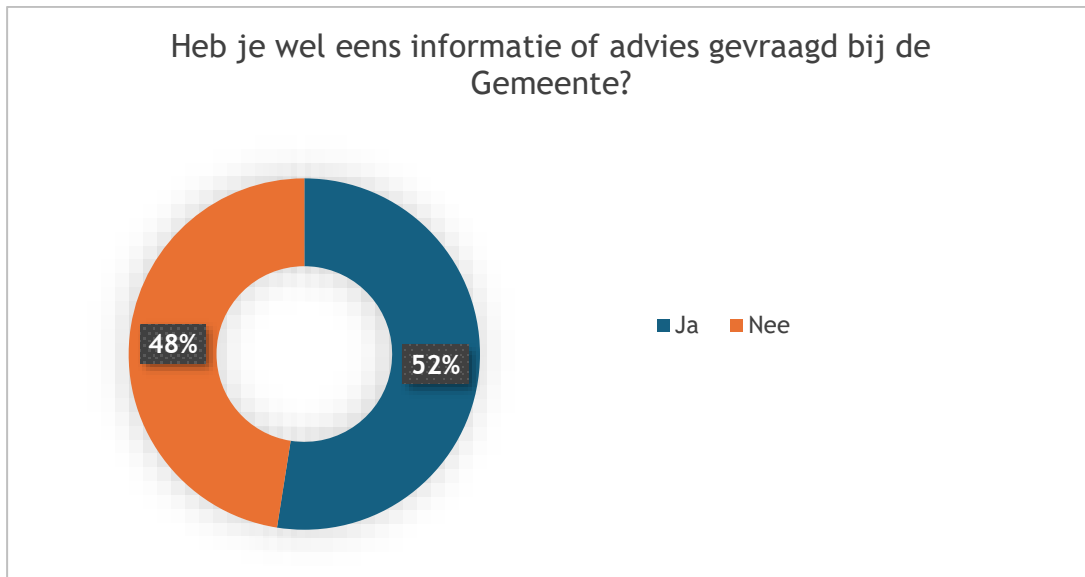
Uit verschillende reacties blijkt dat informatie niet makkelijk vindbaar is.

“Informatie is best moeilijk te vinden, erg ambtelijk geschreven meestal.”

Meerdere bewoners zouden graag proactief geïnformeerd worden over mogelijkheden voor hun woning op het gebied van verduurzaming en subsidies waar zij aanspraak op kunnen doen.

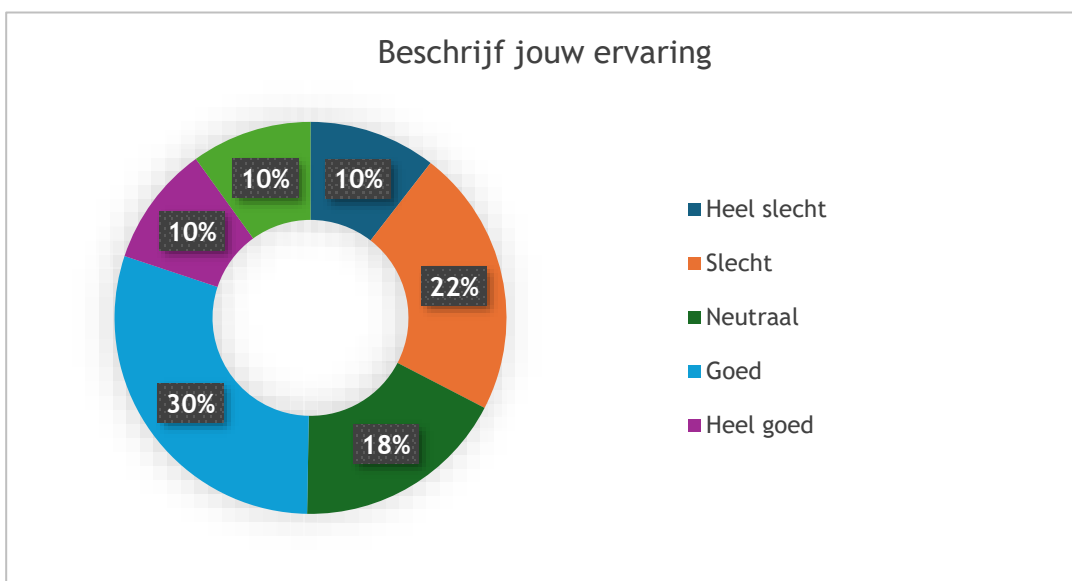
“Ik zou graag proactief geïnformeerd worden over mogelijkheden ter verduurzaming of verbetering van ons huis. De energie transitie is voor een oud pand (1910) een grote uitdaging en de hoge energieprijzen leveren stress op, m.n. voor eigenaren van grote oude huizen.”

8. Heb je wel eens om informatie of advies gevraagd bij de gemeente?

*Deze vraag is niet ingevuld door 4 mensen.

9. Zo ja, kun je jouw ervaring beschrijven?

De reacties variëren tussen:

“Zeer positief, medewerkers van Monumentenzorg zijn toppers!”

“Duidelijk en zeer behulpzaam. Namen alle tijd en kwamen met praktische suggesties”

“Wordt goed geholpen, de uitkomst was echter niet positief. (vergunning aanvraag afgewezen)”

“Steeds een nieuwe ambtenaar op de functie die er niets van weet.”

“(…) de ideeën en eisen van de Gemeente Amersfoort zijn niet realistisch. Hoewel het ongetwijfeld niet de insteek zal zijn, voelt het wel als bewoners in de weg zitten. De eisen rond monumenten in combinatie met de duurzaamheidsproblematiek zijn ook irrealistisch en onuitvoerbaar. Nog los van de buitensporige financiële consequenties die

dit met zich meebrengt. Al met al heb ik dus een bijzonder negatief gevoel bij de eisen en regie door de Gemeente Amersfoort.”

Enkele opmerkingen die opvallend waren:

“Er wordt goed meegedacht/contact verliep goed, maar mogelijkheden zijn beperkt.”

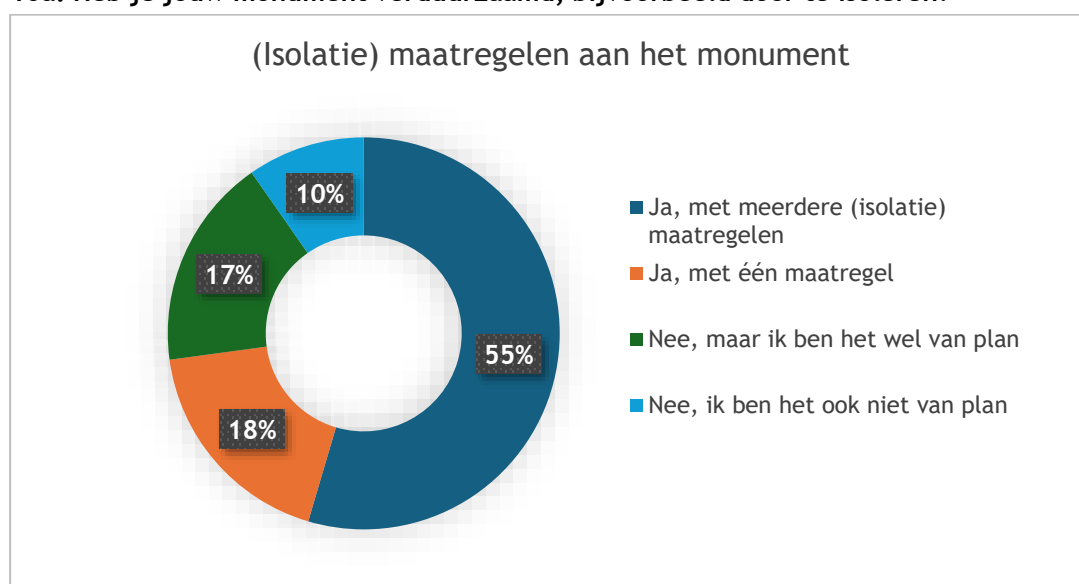
“Er is een contrast tussen ervaringen met Team Erfgoed en de monumentencommissie. Ervaring met de laatste wordt vaak negatief ervaren.”

“Er wordt meegedacht en geadviseerd, maar na een consultatie missen mensen soms een follow-up hoe men een volgende stap kan maken bij bijvoorbeeld een negatief advies.”

“Er wordt vaak benoemd dat het ingewikkeld om de juiste informatie te vinden op de website en in contact te komen bij de juiste persoon die hierover kan adviseren.”

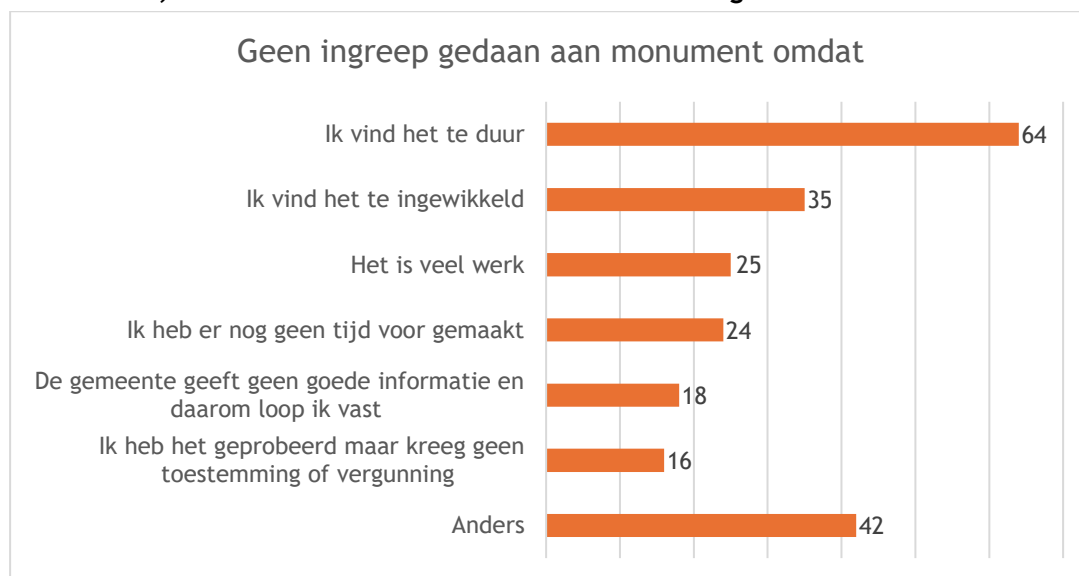
3: Ingrepen aan het monument

10a. Heb je jouw monument verduurzaamd, bijvoorbeeld door te isoleren?

*Deze vraag is niet ingevuld door 5 mensen.

10b. Zo nee, waarom niet? Je kan meerdere antwoorden geven.

**Deze vraag is niet ingevuld door 142 mensen.*

Alle andere antwoorden zijn hieronder samengevat.

Sommige mensen geven aan dat ze afhankelijk zijn van verhuurders:

- “De verhuurder wil niet meewerken ivm de mogelijke kosten”
- “Ik ben huurder”

Anderen dat ze afhankelijk zijn van de VVE:

- “Het is lastig omdat de hele flat mee moet doen.”
- “Ik heb als enige van het blok tegen gestemd omdat er dan nog een laag waar je toestemming moet vragen als je wat wil aanpassen en dat daardoor onderhoud ook vaak duurder uitvalt”
- “Onze VVE heeft geen geld. We hebben jaren geleden op eigen kosten dubbel glas laten plaatsen en we hebben een paar jaar geleden in de huiskamers nieuw dubbel glas gehad en kunststof kozijnen”
- “VVE is bang”
- “VVE is een en al ellende”

Anderen geven aan dat de ingreep lastig is:

- “Bouwkundig onmogelijk om meer dan dubbel glas te laten doen”
- “Geen mogelijkheden voor dit pand die mogen”
- “Heb (nog) geen bedrijf kunnen vinden die een mogelijkheid heeft om een huis van enkelsteens muren te isoleren.”
- “Weinig mogelijkheden gegeven de beperkingen door de beschermde status”

Overige antwoorden variëren tussen:

- “Ik ben 79jr, het is niet lonend gezien de investering die ik daarvoor eventueel zal moeten doen, nog afgezien van de vraag welke mogelijkheden daarvoor zijn.”
- “Ik heb te weinig kennis van de huidige staat van isolatie. Bij aankoop van huis werd bijv. gezegd dat het dak bij renovatie in 1994 geïsoleerd is. Er zijn geen gegevens door wie en op welke wijze. Het is me onbekend of de isolatie van 1994 nog voldoet aan de eisen van 2025.”
- “Er zijn weinig mogelijkheden en bij navraag bij de gemeente blijkt hier ook weinig kennis te zijn als het gaat om het verduurzamen van monumenten.”
- “Wij leven basic en nemen de winterkou voor lief met een dikke trui.”

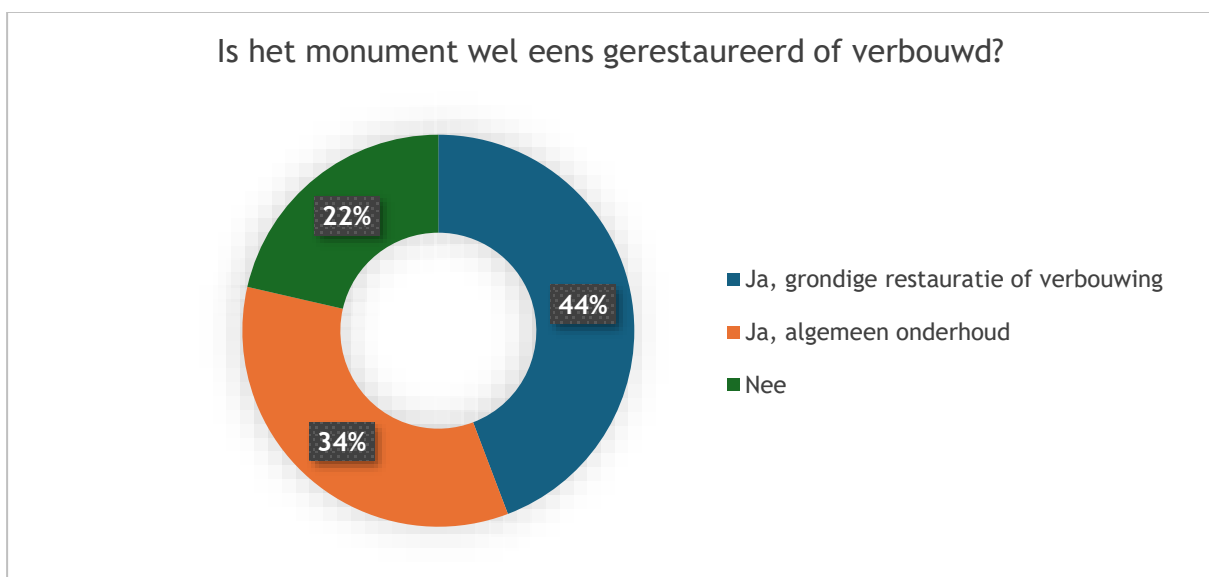
11. Als je aan de slag gaat met het verduurzamen van jouw monument, wat verwacht je dan van de gemeente? Je kan meerdere antwoorden geven.

Dit is een meerkeuzevraag. De 366 respondenten konden meerdere antwoorden kiezen. Er zijn dus meer antwoorden binnengekomen dan het aantal respondenten. Het totaal binnengekomen antwoorden op deze vraag is 1490.

12. Heb je het monument wel eens gerestaureerd of verbouwd?

Bij deze vraag is er één persoon die twee antwoorden heeft gegeven, namelijk: “Ja, algemeen onderhoud, Ja, grondige restauratie of verbouwing”. Dit antwoord staat onder ‘anders’ vermeldt, maar is niet zichtbaar in het diagram omdat het om minder dan 1% gaat van de antwoorden.

**Deze vraag is door 10 personen niet ingevuld.*

14. Wil je verder nog iets kwijt over de zorg en het verduurzamen van monumenten?

Veel reacties op deze vraag gingen in op de **Hinder door regels bij verduurzaming** (38). Daarnaast uitten velen hun zorgen over de **bescherming van/ handhaving** op erfgoed (17). Ook waren er veel reacties die ingingen op de **hoge kosten** die komen kijken bij het onderhoud en de verduurzaming van hun monument en kwamen hieruit vragen naar **subsidies** (17). Verder bleek er een grote vraag naar **informatievoorziening voor eigenaren** (17). Er is ook behoefte aan ambtenaren die **meedenken over verduurzaming** (14) en daarnaast naar **maatwerk** (9), specifiek advies voor een pand. Enkele reacties gingen daarnaast over de vraag naar **kennis over en reden van de monumentenstatus** van hun pand. Verder waren er paar reacties over **zorg voor groen (-erfgoed)** (2).

Enkele voorbeelden van reacties onder bovengenoemde thema's.

Hinder door regels bij verduurzaming

“Het lijkt erop dat erg strikt wordt vastgehouden aan een bepaald uitgangspunt voor het behoud terwijl door de eeuwen heen panden aan verandering onderhevig waren. Dit maakt onderhoud en behoud erg ingewikkeld als je van moderne technieken (bijv. dubbel glas) gebruik wil maken.”

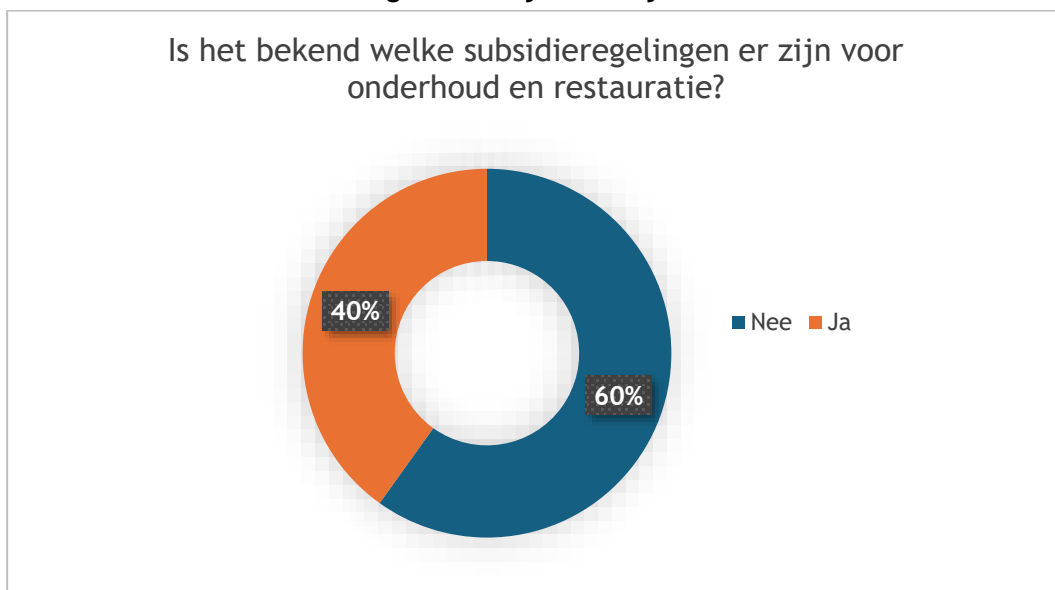
“Ik vind dat er meer coulance en vertrouwen mag zijn bij verduurzaming en onderhoud aan monumenten. Bewoners hebben een passie voor het gebouw (anders zouden ze wel in een nieuwbouwhuis wonen) en de gemeente mag erop vertrouwen dat bewoners goede afwegingen maken. Coulance is nodig omdat verduurzaming niet kan zonder minimale aanpassing van het aanzicht. Verduurzaming zoals bijvoorbeeld dubbel glas of dak/gevel isolatie moet getolereerd worden, mits de aanpassing vooral aan de binnenzijde is en het aanzicht relatief weinig wijzigt. Zo kan je duurzaamheid en comfort verenigen met de historische waarde voor het publieke aanzicht.”

Subsidies/ hoge kosten

“In vergelijking met de regeling voor rijksmonumenten is de gemeentelijke regeling erg sober.”

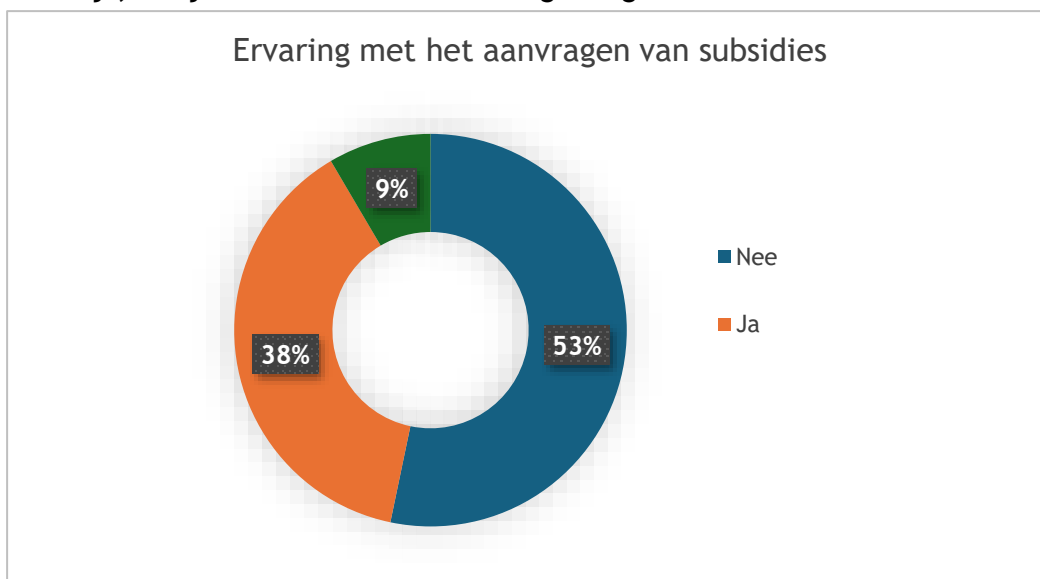
4: Subsidies

15. Weet je welke subsidieregelingen er zijn van het Rijk en de Gemeente voor onderhoud en restauratie van gemeentelijke- en Rijksmonumenten?

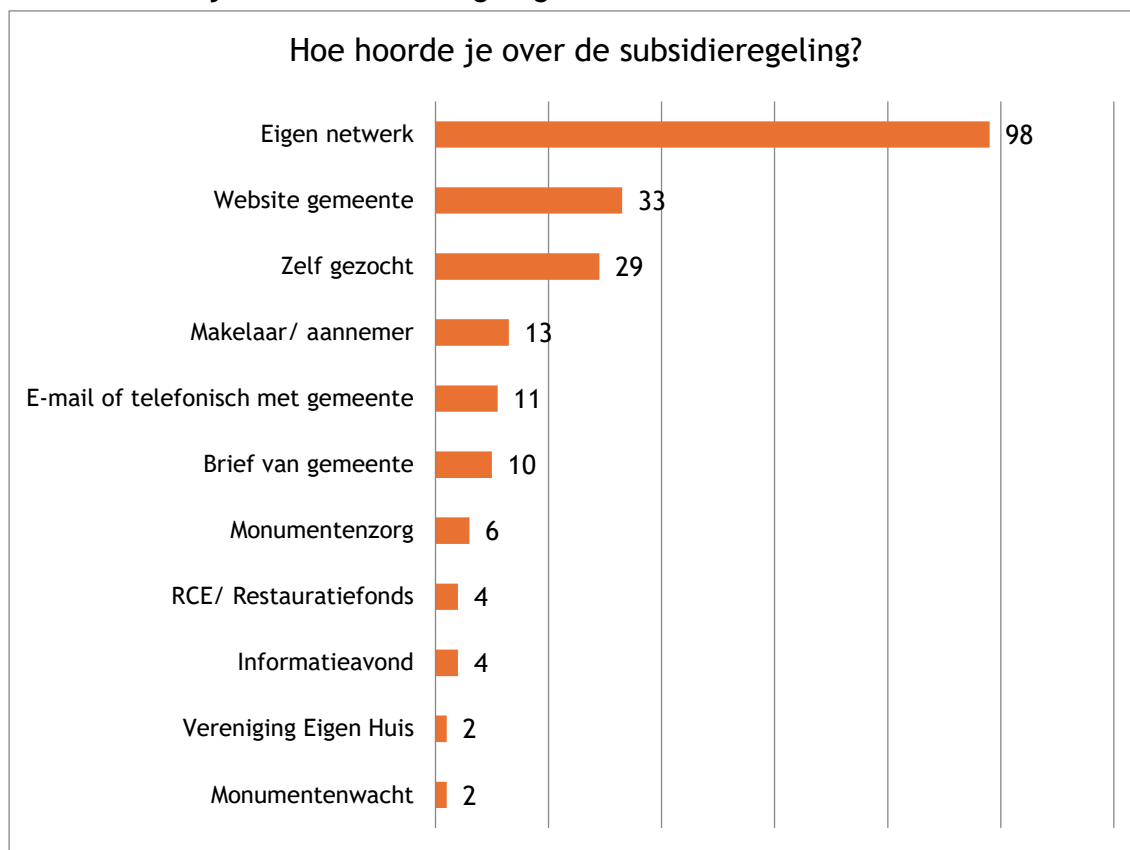

**Deze vraag is niet ingevuld door 7 mensen.*

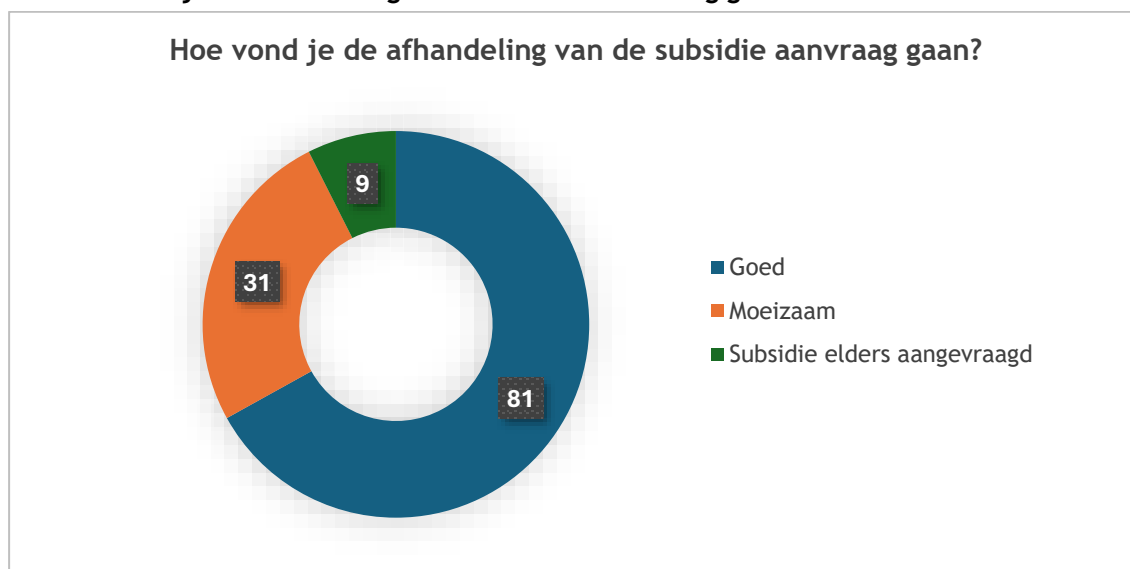
16. Zo ja, heb je weleens een subsidie aangevraagd?

17. Hoe hoorde je over de subsidieregeling?

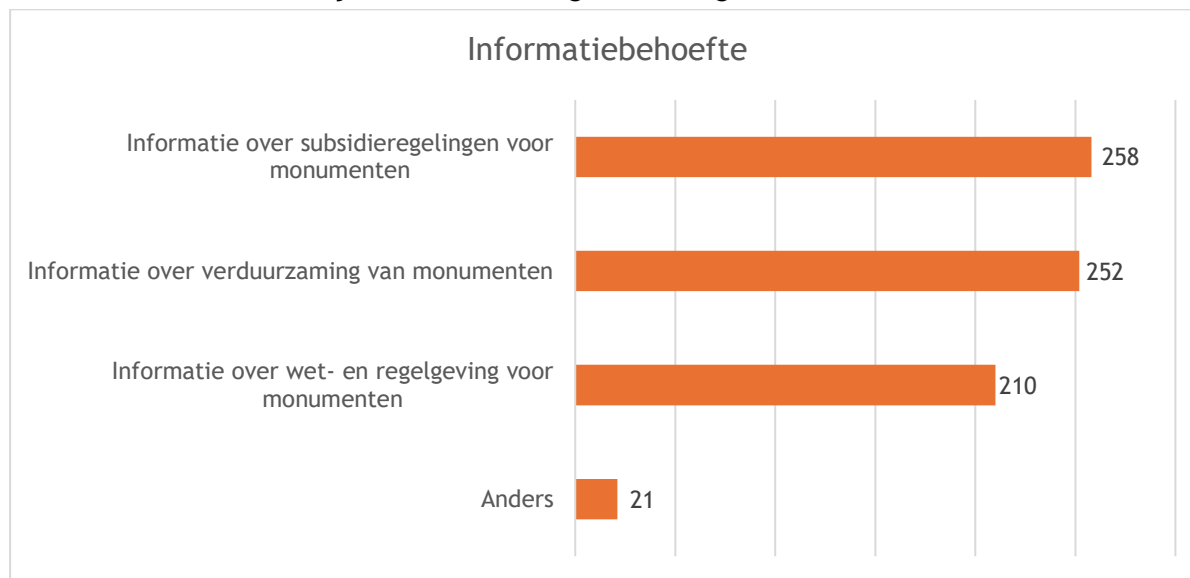
18. Hoe vond je de afhandeling van de subsidie aanvraag gaan?

Deze vraag was niet voor alle respondenten relevant, aangezien niet iedereen aanspraak heeft gemaakt op subsidies. Daarnaast waren er nog enkele reacties van eigenaren die nog bezig waren met de aanvraag en dus nog geen oordeel hierover hadden. De meeste reacties waren positief (81), een ander deel ervaarde de afhandeling als moeizaam (31) ook gaven enkele eigenaren aan de subsidie elders te hebben aangevraagd en hierover geen contact te hebben gehad met de gemeente (9).

5: Informatievoorziening

19. Welke informatie heb je als monumenteigenaar nodig?

Deze meerkeuzevraag heeft een totaal van 741 antwoorden opgeleverd. Er zijn ook 21 andere antwoorden gegeven. Opvallende informatiebehoeften zijn bijvoorbeeld:

- “Wat is van toepassing voor een beeldbepalend pand?”
- “Hoe je bestemming flexibeler kan inzetten.”
- “Project specifieke informatie over het pand waar ik in woon.”
- “Is mijn huis een monument?”
- “Bij aankoop meer informatie over de verantwoordelijkheden die je hiermee aangaat!”

Er zijn twee mensen die hebben aangegeven **met een persoon binnen de gemeente te willen overleggen**:

- “Niet alleen informatie maar ook een aanspreekpunt of een proces begeleider. Ik zou best wel eens een gesprek willen hebben met iemand van de gemeente over mogelijkheden voor onze flat(s)”
- “Een 'partner' in het proces en niet een tegenwerking vanuit de regels en eigen bubbel. Wij als bewoner hebben naast het behoud van de woning (die belangrijk) is ook andere belangen. Dit begrip mis ik bij de gemeente Amersfoort”

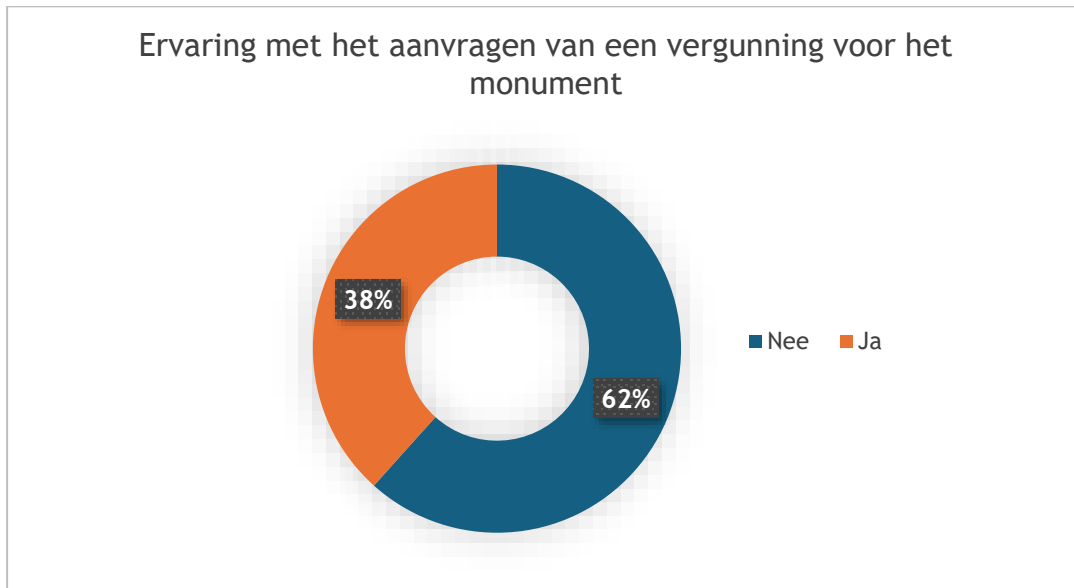
Daarnaast ook twee personen die meer **handelingsvrijheid** wensen:

- “Meer vrijheid. Waarom moet ik een vergunning aanvragen om spouwmuur isolatie te laten aanbrengen. Zeg wat de eisen zijn dan houd ik me daaraan. Ik wil ook wel tekenen dat ik die eisen heb gehad en me daar aan zal houden.”
- “Geen informatie. Wel meer handelingsruimte en meer subsidie”

Antwoorden die te maken hebben met **verbouwen of onderhoud** van het pand (anders dan verduurzamen):

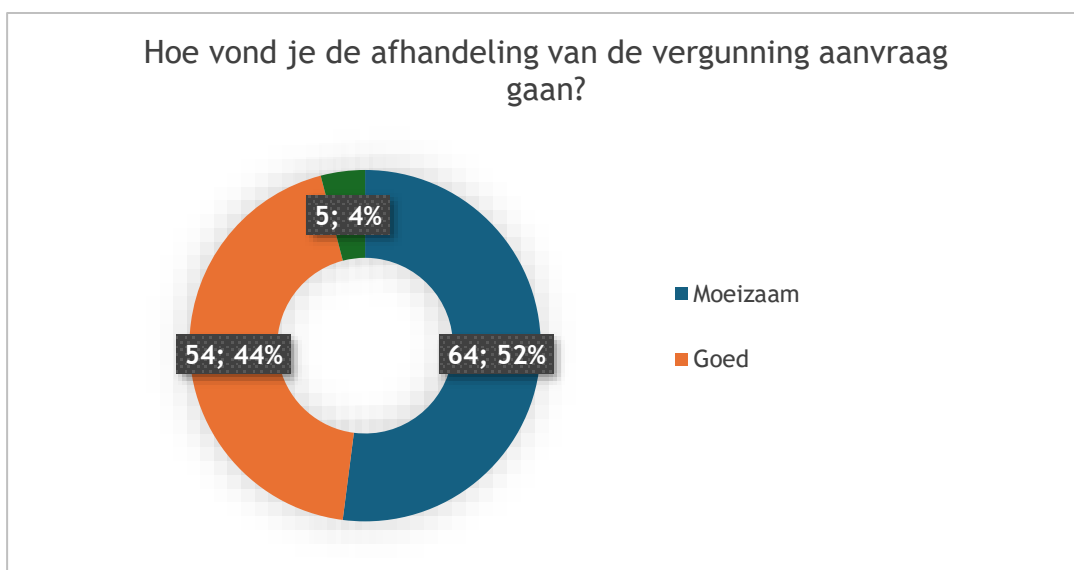
- “Een leidraad voor onderhoud met kleurnummers voor verf voorschriften en dergelijke”
- “Het belang van de aangrenzende buitenruimte die is namelijk zeer bepalend voor de uitstraling/beeld kwaliteit”
- “Lijsten met aannemers die het werk mogen/ kunnen uitvoeren”
- “Onderhoud. Dat de contouren duidelijker zichtbaar zijn.”
- “Onderhoud”

20. Heb je weleens een vergunning aangevraagd voor een aanpassing aan jouw monument?

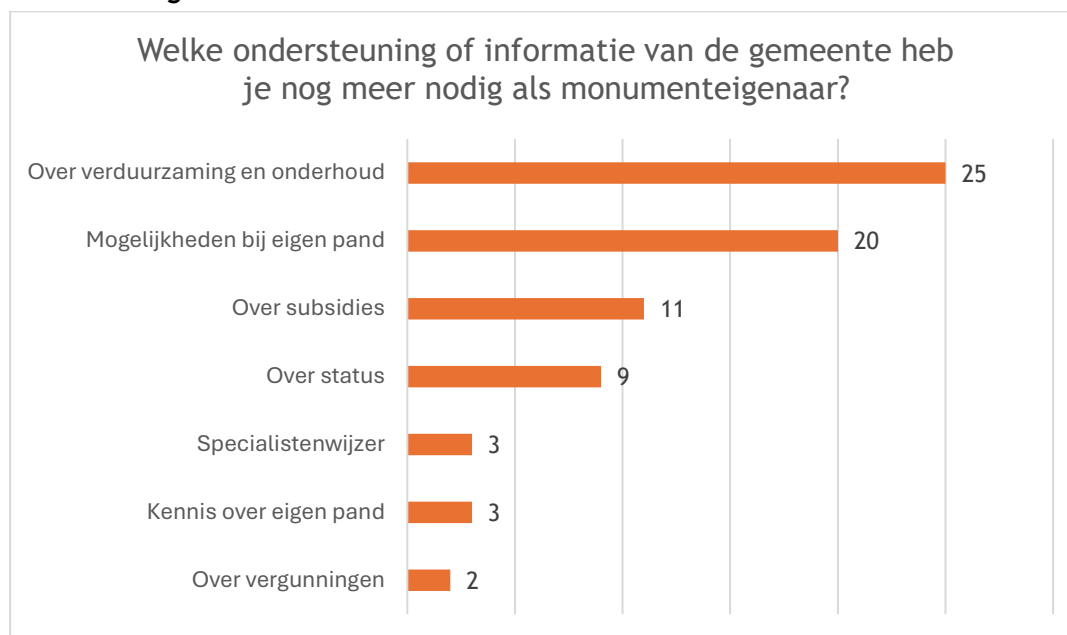
*Deze vraag is niet ingevuld door 14 mensen.

21. Zo ja, hoe vond je de afhandeling van de vergunning aanvraag gaan?

Van de eigenaren die ervaring hebben met het aanvragen van een vergunning gaven de meesten (64) aan dat zij dit proces als **moeizaam** hebben ervaren. In de reacties wordt vaak genoemd dat de commissie erfgoed (welstand) de aanvraag erg streng beoordeeld. Wel vond een groot deel de afhandeling **goed** verlopen (54). Daarnaast waren er reacties die aangaven de afhandeling **deels goed hebben ervaren en deels als moeizaam** (5). Hierbij wordt met name de lange duur van de afhandeling als moeizaam ervaren.

22. Welke ondersteuning of informatie van de gemeente heb je nog meer nodig als monumenteigenaar?

*Deze vraag is ingevuld door 73 personen. In deze grafiek zijn aantallen zichtbaar, geen percentages.

Bovenstaande grafiek toont het aantal keer een onderwerp is genoemd, niet alle respondenten hebben op deze vraag gereageerd. Er blijkt veel vraag naar richtlijnen en ondersteuning bij verduurzaming en onderhoud (25). Zoals hoe te isoleren en wat er mogelijk is op het gebied van zonnepanelen en warmtepompen voor monumenteigenaren. Ook verschillende huurders zijn benieuwd of zij zelf iets konden doen aan de isolatie van hun woning.

Daarnaast zijn veel bewoners benieuwd naar wat er wel en niet mogelijk is bij hun pand (20). Uit de reacties blijkt veelal een behoefte aan een gemeente die met hen meedenkt in mogelijkheden. Men is ook benieuwd naar informatie over subsidies van de gemeente en aanvullende subsidies (11). Daarnaast gaven enkelen aan meer informatie **over de status** van hun pand, als monument, karakteristiek pand of vallend binnen het beschermd stadsgezicht of vermeld op de lijst van oude boerderijen (9). Ook gaf men aan geïnteresseerd te zijn in de **kennis** die beschikbaar is bij de gemeente **over hun eigen pand** (3). Daarnaast willen enkele bewoners verwezen worden naar de juiste vakmensen (bijvoorbeeld met een **Specialistenwijzer**) (3). En waren twee personen gebaat bij informatie **over vergunningen**.

Reactie over verduurzaming en onderhoud:

“Pro-actieve houding van de gemeente en meer expertise als het gaat om onderhoud en verduurzaming van monumenten.”

Enkele reacties over advies en mogelijkheden bij eigen pand:

“meer en beter advies. die niet uitgaat van de massa, o.i.d., maar echt ervan uitgaat dat elk pand verschillend is en maatwerk verdient.”

“Wat flexibiliteit. Denk dat niet iedereen hetzelfde nodig heeft omdat monumenten juist eigennuttig zijn, dat is ook zo leuk eraan! Maar dan moet degene die je om hulp komt vragen ook flexibel zijn in de hulp bieden die nodig is of meedenken. Niet iedereen is ambtenaar en vind de gang van zaken logisch.”

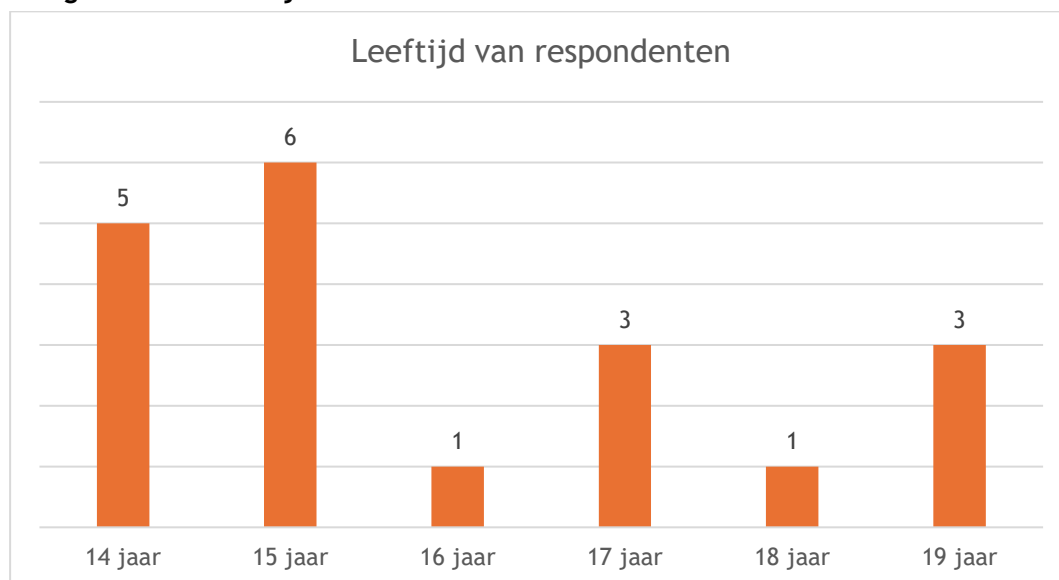
“Niet op vorm maar inhoud zitten. Uiteindelijk wil de eigenaar het monument behouden en is dus geen tegenstander maar medestander in hoe we monumenten/beschermd stadsgezicht kunnen behouden ook functioneel als economisch hanteerbaar houden.”

D | Enquête voor jongeren en social media campagne

In totaal is de enquête door 18 scholieren ingevuld. Ook zijn er 50 reacties gekomen via de social media campagne.

1: Beeld van respondenten

Vraag 1: Hoe oud ben je?

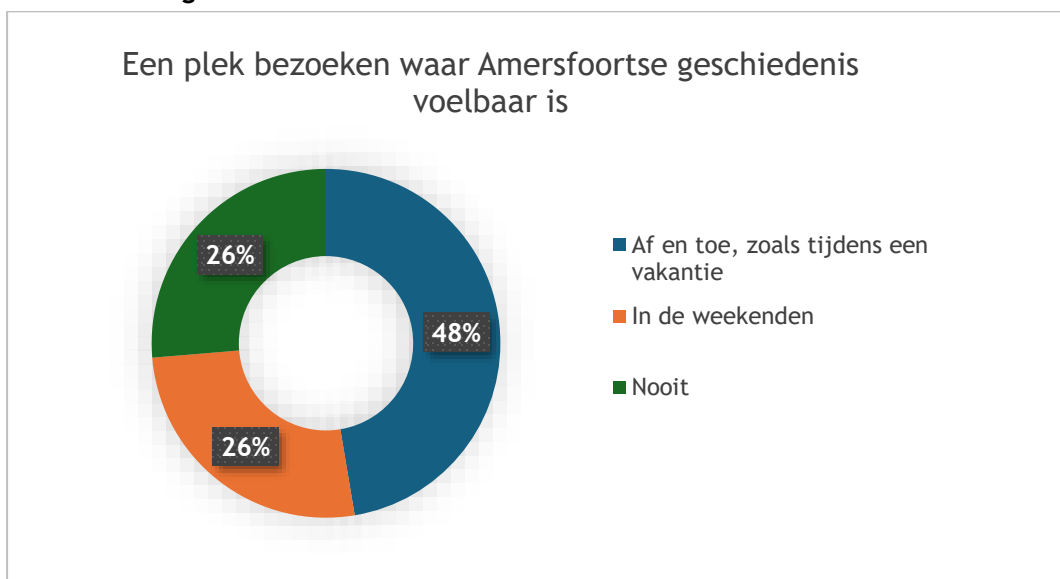
Dit betreft alleen de enquête respondenten

2: Amersfoorts Erfgoed

Vraag 2 & 3 : Bij welk gebouw weet je dat je weer thuis in Amersfoort bent? / Wat is een gebouw in je eigen buurt wat je bijzonder vindt?

Vraag 4: Ga jij weleens met je ouders of vrienden naar een plek waar je de Amersfoortse geschiedenis kan voelen?

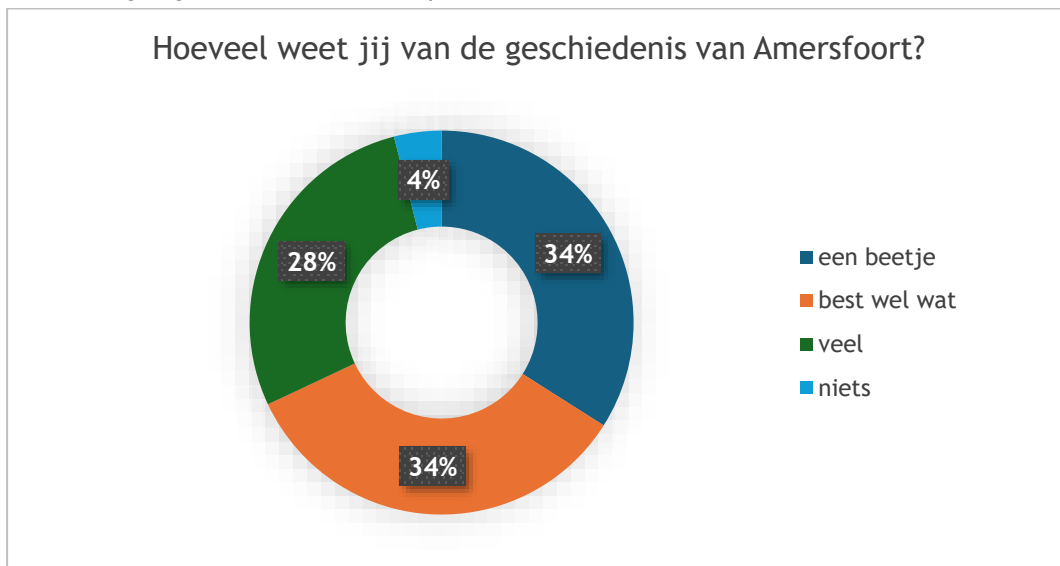

Vraag 5: Als je wel eens op zo'n plek komt, welke plek is dat dan? (Meer mag ook!)

Deze vraag is niet door alle respondenten beantwoord. Van de reacties gaven de meesten (9) de binnenstad, ook wel het centrum genoemd, aan als plek waar je de Amersfoortse geschiedenis kunt voelen. Enkel benoemden nog specifiek de Koppelpoort of de Onze Lieve Vrouwetoren. Daarnaast werd de muur van Amersfoort genoemd, Muurhuizen en noemde iemand een keer in Kamp Amersfoort te zijn geweest.

Vraag 6: Hoeveel weet jij van de geschiedenis van Amersfoort?

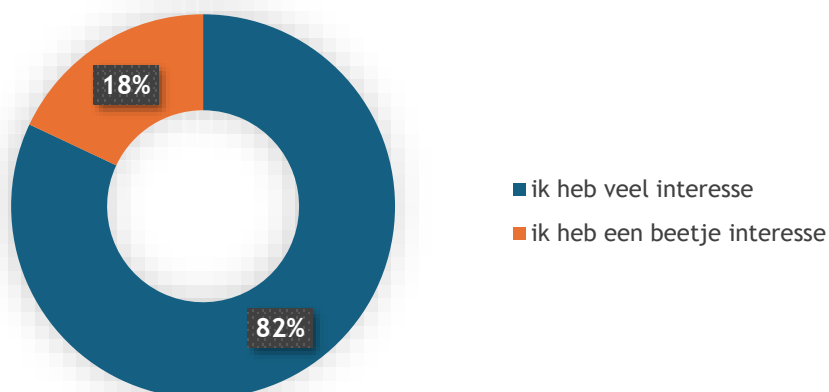
Deze vraag is gesteld via de reels op social media.

Vraag 7: Wil je meer weten over de geschiedenis van Amersfoort?

Dit was de opvolgende vraag via de reels. Het merendeel van de reacties heeft veel interesse om meer te weten over de geschiedenis van Amersfoort.

Wil je meer weten over de geschiedenis van Amersfoort?

De vervolgvraag was: “Ik wil meepraten over de toekomst van erfgoed in Amersfoort.” 29 van de 50 respondenten gaven aan mee te willen praten over de toekomst van erfgoed in Amersfoort. Via ingevulde contactgegevens kunnen deze respondenten benaderd worden.

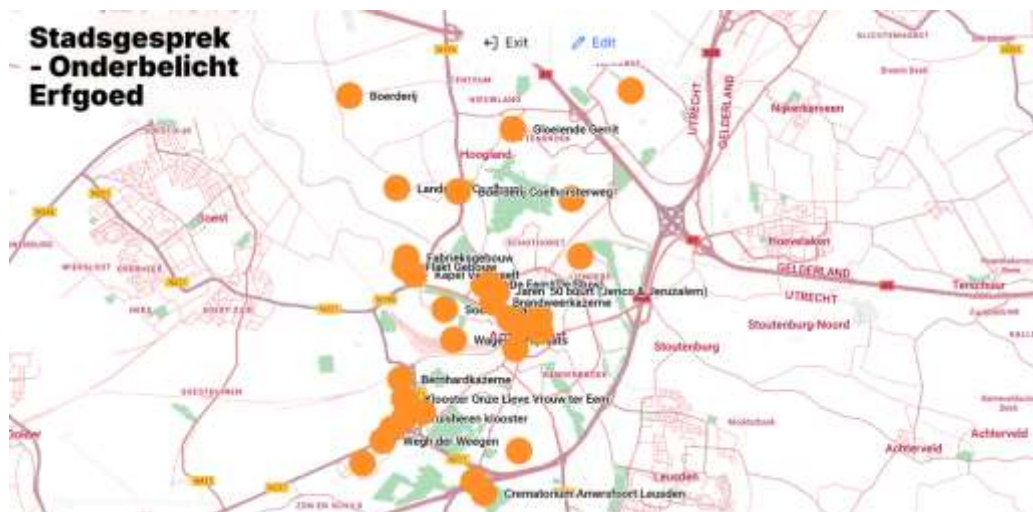
E | Stadsgesprek

Op 31 maart 2025 vond in het Rietveldpaviljoen een eerste Stadsgesprek plaats met de Amersfoortse erfgoedgemeenschap om samen na te denken over de thema's en prioriteiten voor het toekomstige omgevingsprogramma. Er waren ongeveer 30 aanwezigen, bestaande uit erfgoedorganisaties, vrijwilligers en zelfstandigen die zich inzetten voor het erfgoed in Amersfoort. Tijdens interactive werksessies is ingegaan op drie thema's:

1: Erfgoed in beeld/Onderbelicht Amersfoorts erfgoed

Er is specifiek de vraag gesteld welk erfgoed in Amersfoort onderbelicht is. Dit waren locaties verspreid door de hele stad zonder een duidelijke geografische of historische clustering. Wel zien ook hier de nadruk op ‘groen erfgoed’ en ‘industriële erfgoed’ (fabrieksgebouwen/Soesterkwartier) terugkomen alsmede ‘watererfgoed’ (de Eem).

Om doorzoekbaarheid te vergemakkelijken is de lijst gesorteerd op alfabetische volgorde. Voor de digitale kaart [klik hier](#).

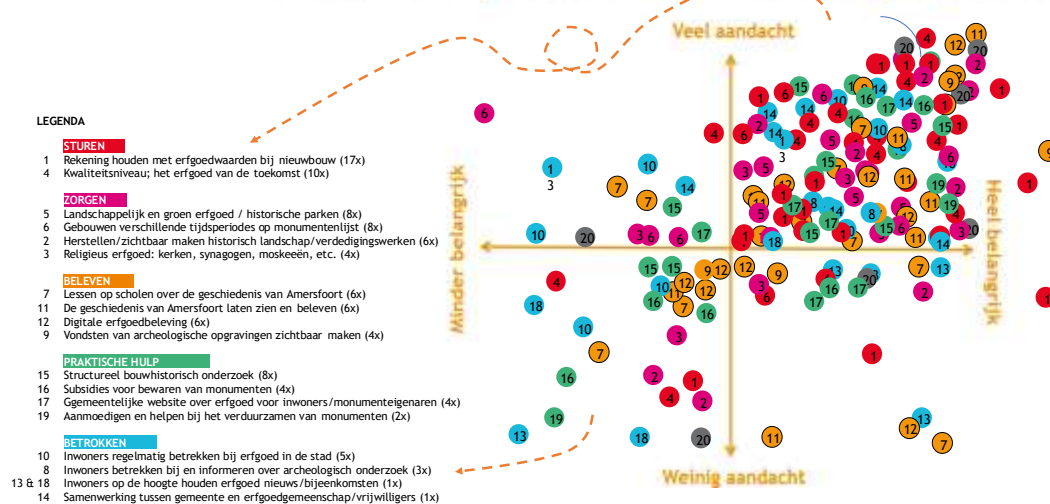
Plaats/Gebouw
Belgenmonument
Bernhardkazerne (Architectuur)
Bibliotheek Eemland
Boerderij
Boerderij Coelhorsterweg
Brandweerkazerne
Crematorium Amersfoort Leusden (entree en aula)
Flats Liendert (architectuur)
De Eem De Stuw (watererfgoed)
Dreyershofje (architectuur en bouwhistorie)
Fabrieksgebouw
Fläkt Gebouw (Industrieel erfgoed)
Gereformeerde kerk Amersfoort (Architectuur)
Gloeierende Gerrit
Jericho en Jeruzalem (jaren '50 buurt, architectuur)
Kapel Van Isselt (Architectuur)
Klooster Onze Lieve Vrouw ter Eem (Architectuur)
Kop van Isselt
Kruisheeren klooster (Architectuur)
Landgoed Nimmerdor (Groen erfgoed)
Landgoed Coelhorst (Groen erfgoed)
Langestraat (Kwaliteit en uitstraling binnenstad, Langestraat is bedroevend)
Mannenzaal (Bouwhistorie en architectuur)
Palladiostraat (Architectuur)
Soesterkwartier
Stadsring tot park maken (2 keer genoemd Verbondenheid water en groen als kwaliteitsdrager)
Theater de Kamers
Verpleeghuis de Lichtenberg (binnentuin)
Wagenwerkplaats
Wegh der Weegen (Utrechtseweg)
Zon & Schild terrein

2: Prioritisering erfgoedbeleid

Aanwezigen werd ook gevraagd mee te denken over de prioriteiten in het erfgoedbeleid; thema's konden worden ingeschaald op prioriteit variërend van een hoge urgentie en tot minder belangrijk. Negentien onderwerpen waren al door het team Erfgoed en Archeologie in kaart gebracht, daarnaast was er ook ruimte voor deelnemers om nieuwe thema's in te brengen.

Prioritisering Gemeentelijk Erfgoedbeleid

Welke thema's verdienen de meeste aandacht?

Uit de antwoorden konden distilleren dat de aanwezigen graag een **sterker sturende overheid** zien als het gaat om **nieuwbouw en gebiedsontwikkeling**. “Rekening houden met plaatselijke erfgoedwaarden bij planontwikkeling”; “Nieuwbouw van goede kwaliteit, wat mogelijk het erfgoed van de toekomst wordt” “Relatie oud-nieuw zichtbaarder maken en beschermen”, “visie ontwikkeling, regie pakken, keuzes durven maken”, “kritischer beoordelen van gemeentelijke plannen!”, “Denk creatiever over ‘Hoogbouw’ en blijf niet hangen in oud sentiment”.

Daarentegen wordt aan de sturende werking van de overheid als het gaat om het **bestaande/beschermde gebouwd erfgoed** een lagere prioriteit gegeven: “Er hoeft er niet altijd gestreefd hoeft te worden naar fraai en mooi, het mag ook wat rauwer.” “Er hoeft niet te worden gestreefd naar energielabel A” “De gemeente kan gebruik van monumenten extra stimuleren, wat ook kan betekenen dat er dan wat concessies gedaan moeten worden.” “Bevorderen en verruiming gebruiksmogelijkheden, zodat erfgoed gebruikt/ bewoond blijft.” “Nieuw gebruik, nieuwe tijdslaag.” “De gemeente kan eigenaren van erfgoed (monumenten) compenseren/ tegemoetkomen door hen mogelijkheden te geven die anderen niet hebben. Zoals functies toestaan achter woning, airbnb bijv.” “Ontheffing van regels/beleid of juist meer toestaan andere dingen toestaan”, “Blijf/ flexibel bij nieuwe functies van monumenten. Leg niet alles te rigide vast”, “Oprekken van verbouwings-mogelijkheden”.

Vergelijkbaar met de andere respondentgroepen (straatinterviews & inwonersenquêtes) werd ook tijdens het stadsgesprek een relatief hoge prioriteit gegeven aan het zorgen voor **groen erfgoed/historische buitenplaatsen**: “Historische stadsparken”, “Veel meer zorg naar openbaar gebied”, “De ruimtelijke betekenis van de Eem”, “De stuw (een valleikanaal)”, “buitengebied”, “tabakscultuur” “stadsring” “openbare ruimte” “Koppeling Kamp Amersfoort met stad”.

Ook mocht er van de aanwezigen meer aandacht uitgaan naar de **beleving van erfgoed**: “Zet monumenten in voor ontmoeten”, *Digitale media om erfgoed beter te laten beleven*”, “Lessen op scholen over industrieel erfgoed” “Het verhaal van de stad, zichtbaar in de stad”, “Citizen science ophalen”, “Meer kennis uit bewoners/ inwoners krijgen”, “wijkverhalen, wandeling voor de wijk/ wijk in beeld”, “ruimte voor bottom-up initiatieven”, “Openstellen kerken en openbare gebouwen, meer functies /openbaar toegankelijk beleving”, “Meer zichtbare op-gravingen” “Jeugd/scholen oude gebouwen en scholen laten bezoeken”.

Tenslotte werd algemeen opgemerkt dat eigenlijk veel van deze onderwerpen niet nieuw zijn en de gemeente hier zich al voor inzet en het ook vaak goed loopt. Er waren geen onderwerpen die compleet nieuw waren voor de gemeente. Ook de ‘nieuwe thema’s’ die door aanwezigen werden ingebracht waren: “klimaat”, “eigenaren van erfgoed compenseren/tegemoet komen (...)” en “het gesprek inclusiever maken”.

3: Hoe erfgoed in te zetten voor de stad

Ook kregen de aanwezigen de ruimte om eigen ideeën en initiatieven te delen die het erfgoed in Amersfoort kunnen versterken, vernieuwen én ingezet kunnen worden voor de stad en haar inwoners. Er zijn veel ideeën gedeeld, waarbij is ook strategisch werd nagedacht over hoe de verschillende actoren in het erfgoedwerkveld hierin beter zouden kunnen samenwerken. De belangrijkste vraag hierbij was welke taken primair bij de overheid moeten liggen en bij welke taken eventueel erfgoedorganisaties een grotere verantwoordelijkheid/rol zouden kunnen spelen.

ACCENTVERSCHUIVING VERDELING TAKENPAKKET ERFGOEDBELEID

ACTOR: GEMEENTE AMERSFOORT

1. Kwaliteitsverbetering
2. Bottom-up initiatieven stimuleren
3. Signaleren van erfgoed aan de gemeente
4. Organisaties betrekken bij het beleid
5. Erfgoed + woningbouw combineren (inbreiden)

ACTOR: ERFGOEDORGANISATIE

1. Herbestemmen = erfgoed van de toekomst
2. Placemaking
3. Kennis delen, verspreiden, zodat gebouwen geschiedenis belichamen en herkenbaar maken
4. Erfgoed onder de aandacht brengen (bijv. Monumentendag)
5. Erfgoed toegankelijk maken (bijv. vergunning regelen)

ACTOR: GEMEENTE & ERFGOEDORGANISATIE

1. Prijsvragen uitschrijven voor hergebruik/programmering van monumenten
2. Optuigen regulier overleg gemeente + gezamenlijke erfgoedorganisaties
3. Verkiezing ‘erfgoed van het jaar’ (met budget)
4. Verruimen van gebruiksmogelijkheid gebouwen
5. Samenwerking gemeente + initiatiefnemers

Over hoe het erfgoedveld te betrekken werden ook een aantal suggesties gedaan: “Optuigen regulier overleg gemeente + gezamenlijke erfgoed-organisaties”, “erfgoedraad, om te klankborden met erfgoed-partners”, “Erfgoed instanties vooraf raadplegen bij nieuwe ontwikkelingen waarbij erfgoed een rol speelt”.

F. | Samenvatting bijeenkomst religieuze instellingen 11 juni 2025

Religieuze instellingen in Amersfoort werken aan een toekomstvisie voor hun gebouwen en gemeenschappen, met nadruk op verduurzaming, behoud en verhuur. Het onderhoud van religieus vastgoed is kostbaar, en keuzes over afstoting of herbestemming hebben impact op zowel de gemeenschap als de buurt. Daarnaast vervullen kerken steeds vaker een maatschappelijke rol, bijvoorbeeld via armoedebestrijding, bestrijding van eenzaamheid en wijkgerichte activiteiten zoals muzieklessen of stageplekken. Er is behoefte aan meer afstemming met de gemeente, zodat religieuze functies beter aansluiten bij de sociale behoeften in verschillende wijken en bij de stedelijke Omgevingsvisie.

Organisatorisch vragen de instellingen om een efficiënter planproces, vaste aanspreekpunten en continuïteit in de samenwerking met de gemeente. Bij monumentale kerken spelen bovendien uitdagingen rond verduurzaming en de balans tussen gebruik en behoud van cultuurhistorische waarden. Tijdig overleg met Monumentenzorg en constructieve advisering zijn hierbij essentieel. Inspiratie wordt gehaald uit landelijke voorbeelden zoals Buurtbakens in Haarlem en Heilige Huisjes in Rotterdam, die laten zien hoe religieus erfgoed maatschappelijk relevant kan blijven.

Bovenstaande speerpunten komen terug in het Omgevingsprogramma Erfgoed.